Verſ. 25. Colmas hetki) Se on / he rupeiſit ſitä toimittaman / että Chriſtuxen piti riſtinnaulittaman: mutta cuudennella hetkellä on hän riſtinnaulittu / nijncuin muut Evangeliſtat kirjoittawat.

XVI. Lucu.

WAimot tulewat haudalle / ja näkewät HERran Engelin / joca heille ilmoitta Chriſtuxen ylösnousemiſen / v. 1. Sijtte ilmaundu hän idze Marialle Magdalenalle / ja nijlle jotca menit Emauxeen / v. 9. Wijmeiſeldä Apoſtoleille: jotca hän lähettä maailmaan ſaarnaman / v. 14. Ja nijn hän aſtu heildä ylös taiwaſeen. v. 19.

Chriſtuxen ylösnouſemiſeſt. Matth. 28: 1. Luc. 24: 1. Ioh. 20: 1.

1 JA cosca Sabbathi culunut oli / osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hywän hajuliſia woiteita / woidellaxens
2 händä. Ja tulit haudalle enſimäiſnä Sabbathin päiwänä ſangen warhain Auringon coittais.
3 Ja puhuit keſkenäns: cuca meille wierittä kiwen haudan owelda?
4 Ja cuin he cadzoit / näit he kiwen wieritetyxi / joca oli
5 fangen ſuuri. Ja cuin he olit hautaan mennet / näit he yhden nuorucaiſen iſtuwan oikialla puolella / joca oli waatetettu pitkillä walkeilla waatteilla / ja he hämmäſtyit.
6 Mutta hän ſanoi heille: älkät hämmäſtykö / te edzittä Jeſuſta Nazarenuſta / joca riſtinnaulittu oli / hän ylösnousi / ei hän ole täällä / cadzo ſia / cuhunga he hänen panit.
7 Mutta mengät ja ſanocat hänen Opetuslapſillens ja Petarille / että hän käy teidän edellän Galileaan / ſiellä te hänen näetkä / nijncuin hän ſanoi teille.
8 Ja he menit nopiaſt ulos / ja pakenit haudalda / ſillä wapiſtus ja hämmäſtys oli heidän päällens tullut / ei he myös kellekän mitän ſanonet / ſillä he pelkäiſit.

Chriſtus ilmeſty Marialle Magdalenalle. Ioh. 20: 16. Luc. 8: 2.

9 MUtta cuin Jeſus oli warhain enſimäiſnä Sabbathin päiwänä ylösnouſnut / ilmeſtyi hän enſin Marialle Magdalenalle / joſta hän ſeidzemen Perkelettä ulosajanut oli. Ioca meni ja ilmotti nijlle jotca hänen canſans ollet olit / jotca murehitit ja itkit.
11 Ja cuin he cuulit hänen eläwän / ja että hän hänelda nähty oli / ei he wielä uſconet.
12 Sijtte / cosca cari heiſtä waelſit / ilmeſtyi hän heille toiſen muotoiſna / cosca he maalle menit.
13 Jotca menit ja juliſtit muille. Ja ei he nijtäkän uſconet.
14 WIimein / cosca yxitoiſtakymmendä Apoſtolia istuit / ilmeſtyi hän / ja ſoimais heidän epäuſcoans ja heidän ſydämens cangintta / ettei he uſconet nijtä jotca hänen nähnet olit ylösnouſnexi.
15 Ja ſanoi heille: mengät caicken mailmaan / ja ſaarnatcat Evangeliumi caikille luoduille.
16 Joca uſco ja caſtetan / ſe tule autuaxi / mutta joca ei uſco / ſe cadotetan.
17 Mutta nämät owat ne merkit / jotca nijtä noudattawat cuin uſcowat: Minun nimeni cautta pitä heidän Perkelet ulosajaman / oſilla kielillä puhuman / kärmet poisajaman.
18 Ja jos he jotakin myrckyä juowat / nijn ei heille mitän wahingoita. Sairaſten päälle pitä heidän kätens paneman / ja ne paranewat.
19 Ja HERra ſijtte cuin hän oli heille puhunut / otettin ylös Taiwaſeen / ja iſtu Jumalan oikialla kädellä.
20 Mutta he menit / ja ſaarnaiſit jocapaicas / ja HERra waicutti heidän canſans / ja wahwiſti Sanan noutawaiſten merckein cautta.

Ioh. 20: 16. Luc. 8: 2.
Luc. 24: 13.
Luc. 24: 36.
Ioh. 12: 48.
Act. 16: 18. Act. 2: 4.
Act. 28: 5. & 8.
Hebr. 2: 4.
Luc. 24: 51. Act. 1: 9.

P. Marcuxen Evangeliumin loppu.

Eſipuhe P. Lucan Evangeliumiſt.

NYhä Lucas Kirjoitta Evangeliumins Hiſtoriaſa / Enſin / Johannes Caſtajan wanhimmiſt: cuinga Gabriel Engeli ilmoitti hänen ja Chriſtuxen ſyndymiſen / cap. 1. mitä Chriſtuxen ſyndymiſes ja lapſudes on tapahtunut / cap. 2.

II. Johannexen ſaarnaſt / Chriſtuxen Caſteſt ja polwiluguſt / cap. 3. Cuinga hän kiuſattin Perkeleldä / rupeis ſaarnaman / ihmeitä tekemän ja Opetuslapſia cudzuman / cap. 3. 4. 5.

III. Cuinga hän walidzi caxitoiſtakymmendä Apoſtolita ja neuwoi heitä: Johannexen kyſymiſeſt ja Chriſtuxen waſtauxeſt hänen ſaarnoiſtans ja ihmeiſtäns Galileas / cap. 6. 7. 8.

IV. Cuinga Chriſtus lähettä caxitoiſtakymmendä Apoſtolita ja ſeidzemenkymmendä Opetuslaſta: kyſy ja puhu Phariſeuſten canſa / neuwo Opetuslapſia / teke ihmeitä / pitä parannus ſaarnan ja neuwo Phariſeuxia / cap. 9. 10. 11. 12. 13. oleſkele ſyndiſten canſa ja neuwo ajalliſia tawaroita oikein pitämän / cap. 14. 15. 16.

V. Chriſtuxen wijmeiſeſt matcuſtamiſeſt Jeruſalemijn / ja mitä tiellä tapahtu / cap. 17. 18. 19. Hänen ajamiſeſtans Jeruſalemiin / puheſtans Phariſeuſten canſa / ennuſtuxeſtans wijmeiſeſt duomioſt / cap. 19. 20. 21.

VI. Cuinga hän Ehtoliſen aſetti / petetän / wainotan / cuoletetan ja haudatan: Hänen ylösnouſemiſeſtans ja Taiwaſen aſtumiſeſtans / cap. 22. 23. 24.

P. Lucan Evangelium.

I. Lucu.

Cuningas Herodexen aicana tule Engeli Gabriel ilmoittaman Zacharialle Johannexen syndymistä / v. 1. Merkixi tule Zacharias mykäxi / v. 18. Cuudendena Cuucautena ilmoitta Engeli taas Marialle Christuxen syndymisen / v. 26. Maria mene cadzoman Elizabethi / ja weisa sen caunin Magnificat, v. 39. Colmen Cuucauden perästä syndy Johannes: ja hänen isäns yliste Jumalata caunilla kijtoswirrellä / v. 59.

1 Että moni on ruwennut kirjoittaman järjestäns näistä asioista /
2 Ioca meidän seasam tapahtunet owat / Nijncuin ne meille sanonet owat / ioca sen alguста idze nähnet owat / ja
Act. 1: 1. 3 sanan palweliat ollet owat: Näky myös minulle se cohtulliseri olewan / sijtte cuin minä alguста caicki cappalet wisust tutkinut olen / että minä sinullekin (hywä Theophile)
4 sijtte järjestäns kirjoitaisin: Ettäs ymmärräisit selkiäst ne asiat / joista sinä opetettu olet.

Zacharias. 1. Par. 25: 10. 5 Herodexen Judean Cuningan aicana
oli yxi Pappi Zacharias nimeldä / Abian wuorosta / ja hänen emändäns Aaronin tyttäreistä / ja hänen nimens oli Eli-
6 zabeth. Ja he olit molemmat hurscat / Jumalan edes waeldawaiset caikisa HERran
7 käskyisä ja säädyisä laittamattomat. Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elizabeth oli hedelmätöin / ja he olit molemmat tälliset.

Exod. 30: 7. 8 JA tapahtui / cosca hän wuorollans Papin wirca piti Jumalan edes Pappiu-
den tawan jälken: 9 Ja arpa langeis hänelle / että hänen piti sudzuttaman / nijn hän meni HERran Templijn. 10 Ja caicki Canssan paljous oli ulcona ja rucoili sudzutuxen aicana. Luc. 16: 17.

11 HERran Engeli ilmandu Zacharialle. NIin ilmestyi hänelle HERran Engeli seisoin sudzutusaltarin oikialla puolella. 12 Ja cuin Zacharias hänen näki / hämmästyi hän / ja pelco langeis hänen päällens. 13 Mutta Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Zacharia / sillä sinun rucouxes on cuulttu. Ja sinun emändas Elizabeth synnyttä sinulle pojan / jonga nimen sinun pitä cudzuman Johannes. 14 Ja sinulle tule ilo ja ihastus. Ja monda iloidzewat hänen syndymisestäns. 15 Sillä hän tule suurexi HERran edes. Wijna ja wäkewätä juoma ei hän juo. Ja hän täytetän Pyhällä Hengellä jo äitins cohdus. 16 Ja hän käändä monda Israelin lapsist heidän HERrans Jumalans tygö. Mal. 4: 5. Matth. 11: 14. 17 Ja käy hänen edelläns Elian hengellä ja woimalla / käändäin Isäin sydämet lastens tygö / ja tottelemattomat hurscasten toimen tygö / ja walmista HERralle walmin Canssan.

18 Ja Zacharias sanoi Engelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen wanha / ja minun emändän on jo tällinen. 19 Nijn Engeli wastais / ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel joca seison Jumalan edes / ja olen lähetetty puhuman sinun cansas / ja saat-

taman

20 caman näitä iloisia sanomita sinulle. Ja cadzo/ sinä tulet mykäxi/ ja et saa puhua haman sijhen päiwän asti/ jona nämät tapahturwat/ ettes usconut minun sanojani/ jotca ajallans täytetän.

21 JA Canssa odotti Zachariast/ ja ihmetteli että hän nijn Templis wijwyi. Ja
22 cum hän tuli ulos/ nijn ei hän saanut puhua. Ja he ymmärsit että hän oli jongun näyn Templis nähnyt. Ja hän wijttais heille/ ja jäi mykäxi.

23 Ja cosca hänen wircans päiwät olit täy-
24 tetyt / nijn hän meni cotians. Ja nijden päiwäin jälken tuli hänen emändäns Elizabeth rascaxi / ja salais idzens wijsi Cuucautta / sanoden:

25 Näin on HERra minulle tehnyt nijnä päiwinä/ cuin hän minun puolen cadzoi/ että hän poisottais minun ylöncadzeni ihmisten seas.

Engeli ilmoitta Marialle Christuxen syndymisen Matth. 1:18

26 MUtta cuudennena Cuucautena/ lähetettin Gabriel Engeli Jumalalda yhteen Galilean Caupungijn / jonga nimi oli
27 Nazareth: Yhden Neidzen tygö/ joca oli kihlattu miehelle / jonga nimi oli Joseph/ Dawidin huonesta / ja Neidzen nimi oli
28 Maria. Ja Engeli tuli hänen tygöns / ja sanoi: Terwe armoitettu/ HERra on sinun cansas / siunattu olet sinä waimoin seas.

29 Mutta cuin hän näki hänen / hämmästyi hän hänen puhestans/ ja ajatteli millinen se
30 terwerys oli. Ja Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Maria: sillä sinä löysit armon Ju-
Esa. 7: 14. Luk. 2: 21. 31 malan tykönä. Ja cadzo / sinä sijtät cohdusas ja synnytät Pojan / ja sinun pitä cud-
32 zuman hänen nimens JESUS. Sen pitä oleman suuren / ja pitä cudzuttaman ylimmäisen Pojaxi. Ja HERra Jumala anda hänelle Dawidin hänen Isäns istuimen.
Dan. 7: 14. Mich. 4: 7. 33 Ja hänen pitä Jacobin huonen Cuningas ijancaickisest oleman/ ja hänen waldacunnallans ei pidä loppua oleman.

34 Nijn sanoi Maria Engelille / cuinga tämä tule: sillä en minä miehestä mitän tiedä?
35 Ja Engeli wastais / ja sanoi hänelle: Pyhä Hengi tule sinun päälles / ja sen ylimmäisen woima warjo sinun. Sentähden myös se Pyhä cuin sinusta syndy / pitä cud-
36 zuttaman Jumalan Pojaxi. Ja cadzo/ Elizabeth sinun langos sijtti myös pojan hänen wanhalla ijälläns / ja tämä on cuudes Cuucausi hänelle / joca sanottin hedel-
37 mättömäxi: Sillä ei Jumalan edes ole yhtän asiata mahdotoinda.

38 Nijn sanoi Maria: cadzo HERran pijca / tapahtucon minulle sinun sanas jälken. Ja Engeli läxi hänen tykööns.

Maria mene Elizabethin tygö. 39 MUtta Maria nousi nijnä päiwinä / ja
40 meni kijrust ylös mäkikylijn Judan Caupungijn. Ja tuli Zacharian huonesen/
41 ja terwehti Elizabethi. Ja tapahtui/ sijttecuin Elizabeth cuuli Marian terwetyxen / hyppäis lapsi hänen cohdusans. Ja Elizabeth täytettin Pyhällä Hengellä / huusi
42 suurella änellä/ ja sanoi: Siunattu olet sinä waimoin seas/ ja siunattu on sinun cohdus hedelmä.

43 Ja custa se minulle tule/ että minun HERrani Äiti tule minun tygöni?
44 Sillä cadzo / sijtte cuin sinun terwetyxes äni tuli minun corwihini / hyppäis lapsi ilost minun cohdusani.
45 Ja autuas olet sinä joca uscoit: sillä ne täytetän / cuin sinulle owat sanotut HERralda.

Ja Maria sanoi:

46

Maria Kijtoswirsi. 47 MInun sielun ylistä HERra / Ja minum hengen iloidze Jumalasa minun
48 wapahtajasani.

Että hän cadzoi pijcans nöyryttä/ cadzo/ tästedes pitä caickein sucucundain minua autuaxi cudzuman.

49 Sillä hän on suuria ihmeitä tehnyt minun cohtani/ ja hänen nimens on pyhä.

50 Ja hänen laupiudens pysy suguista sucuhun/ nijllä jotca händä pelkäwät.

51 Hän osotti woiman käsiwarrellans / ja hajotti corjat heidän sydämens mielestä.
Esa. 51: 9. Psal. 33: 10. 52 Woimalliset on hän cukistanut istuimelda/ ja corgotti nöyrät.

Psal. 113: 7. 53 Isowat täytti hän hywydellä / ja rickat jätti tyhjäxi.

Psal 34. 11. 1. Sam. 2: 5. 54 Hän corjais Israelin hänen palwelians/ muistain oma lauptuttans.

Esa. 41: 8. & 30: 18. Ier. 31: 13. 55 Nijncuin hän on puhunut meidän Isillem / Abrahamille ja hänen siemenellens
Gen. 17: 19. & 22: 16. Psal. 132: 11 ijancaickisest.

56 Ja Maria oli hänen tykönäns lähes colme Cuucautta/ ja palais cotians.

Johannes syndy. 57 JA Elizabethin synnyttämisen aica täy-
58 tettin / ja hän synnytti pojan. Cosca hänen kyläliset ja langons cuulit / että HERra oli tehnyt suuren laupiuden hänen cansans / iloidzit he hänen cansans.

59 Ja tapahtui cahderandena päiwänä / että he tulit lasta ymbärinsleickaman / ja cudzuit hänen Zacharias hänen Jsäns nimeldä.
60 Nijn wastais hänen Äitins / ja sanoi: ei suingan / waan hän pitä cudzuttaman Johannes.
61 Ja he sanoit hänelle: ei ole ketän sinun sugusas / joca cudzutan sillä nimellä.
62 Nijn he wijttaisit hänen Jsällens / millä nimellä hän tahtoi hänen cudzua.
63 Ja hän anoi taulua / ja kirjoitti: Johannes on hänen nimens. Ja jocainen ihmetteli sitä.
64 Nijn cohta aukeni hänen suuns ja hänen kielens ja puhui / kijttäin Jumalata.
65 Ja pelco tuli caickein heidän ylällistens päälle. Ja caikisa Judean Mäkicanssas ilmaunsit caicki nämät tegot.
66 Ja caicki jotca tämän cuulit / panit he sen heidän sydämihins / sanoden: mingäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä HERran käsi oli hänen canssans.
67 Ja hänen Jsäns Zacharias täytettin Pyhällä Hengellä / ja ennusti sanoden:
Zacharian kijtoswirsi. Inf. 2:30. 68 Kijtetty olcon HERra Jsraelin Jumala / sillä hän on edzinyt ja lunastanut hänen Canssans.
Psa. 32:17. 69 Ja on meille corgottanut autuuden sarwen / Dawidin hänen palwelians huonesa.
Ierem. 23:5 & 30:9. 70 Nijncuin hän on muinen puhunut / hänen pyhäin Prophetains suun cautta.
Psal. 132:18 71 Wapahtarens meitä meidän wihollisildam / ja caickein kädest / jotca meitä wihawat.
Ierem. 31: 33. 72 Ja osottarens laupiutta meidän Jsillem / ja muistarens hänen pyhä lijttons.
Gen. 22:16. Hebr. 6:13. & 17. 73 Ja sitä wala / jonga hän wannoi Abrahamille meidän Jsällem / meille andarens.
1. Pet. 1:15. 74 Että me lunastetut / meidän wihollistem kädest / händä pelkämät palwelisim: 75 Pyhydes ja hurscaudes hänen edesäns caickena meidän elinaicanam.
Mal. 4:5. 76 Ja sinä poicainen pitä cudzuttaman ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran caswon edes / walmistaman hänen teitäns.
77 Ja andaman autuuden tunnon hänen Canssallens / heidän syndeins anderi saamiseri.
Zach. 3: 8. & 6: 12. Mal. 4:2. 78 Meidän Jumalam sydämelisen laupiuden cautta / jolla meitä on edzinyt Coitto ylhäldä.
Esa. 9:2. 79 Walistaman nijtä / jotca pimeis ja cuolon warjos istuwat / ja ojendaman meidän jalcam rauhan tielle.
80 Ja lapsi caswoi ja wahwistui Henges / ja asui corwes / sijhenasti että se päiwä tulis / jona hänen piti Jsraelin Canssan eteen tuleman.

Werf. 28. Siunattu) Se on / corkiasti cunnioitettu. v. 30. Löysit armon) Se on / Jumala on sinulle armollinen. v. 69. Sarwen) Se on / wäki eli woima. Nijn on Christus autuuden sarwi / se on / hän on se jonga cautta Jumala on wäkewäsi toimittanut meidän autuudem / nijncuin hän Prophetain cautta luwannut oli. v. 77. Autuuden tunnon) että he taitawat tietä cuinga heidän autuaxi pitä tuleman: ei Lain töiden cautta / waan syndein anderi andamisen. v 78. Coitto) Christus Jumaludens puoleston se coitto corkeudesa / Jsäldä / Mich. 5:2. jonga uloskäymys on algusta ollut ja ijancaickisest / Prov. 8:23. Ioh. 1:1.

II. Lucu.

JOseph Marian cansa / menewät Bethlehemijn / andaman idzens arwatta / v. 1. Marian aica täytetän ja synnyttä Christuxen mailman wapahtajan: Jumalan Engeli ilmoitta sen paimenillen kedolla / v. 6. ymbärinsleicatan / v. 21. Wiedän HERran eteen Lain jälken / v. 11. Simeon ja Hanna Prophetissa tulewat sijhen / v. 25. Cahdentoistakymmenen ajastajan wanhana kysele opettajilda Templis / nijn että caicki ihmettelewät / v. 41.

1 JInä päiwinä käwi yxi käsky Keisarilda Augustuxelda / että caicki mailma piti werolliseri laskettaman.
2 Ja tämä weron laskemus oli ensimäinen / joca tapahtui silloin cosca Kyrenius oli Maanherra Syrias.
3 Ja cukin meni Caupungihins andaman idziäns arwatta. Mich. 5: 2. Matth. 2: 6. Ioh. 7: 4.
4 Nijn myös Joseph Galileast / Nazarethin Caupungist ylösmeni Judean / Dawidin Caupungijn / joca cudzuan Bethlehem: Sillä hän oli Dawidin huonest ja sugust / andaman idzens arwatta /
5 Marian hänen kihlatun emändäns cansa / joca rasas oli.
6 Nijn tapahtui heidän siellä ollesans / että synnyttämisen päiwät tulit täytetyxi.
7 Ja hän synnytti Pojan hänen esicoisens / ja capaloidzi hänen / ja pani seimeen / ettei heille ollut sia majas. Christus syndy Bethlehemis. Matth. 1. 23.
8 Ja paimenet walwoit sinä paickacunnas pellolla heidän laumans / ja wartioidzit yöllä heidän carjans.
9 Ja cadzo / HERran Engeli seisoi heidän tykönäns / ja HERran kirckaus walais heitä / että he suuresti pelästyit.
10 Ja Engeli sanoi heille: älkät peljätkö: sillä cadzo / minä ilmoitan teille suuren ilon / joca tulewa on caikelle Canssalle:
11 Teille on tänäpän syndynyt Wapahtaja / HERra Christus Dawidin Caupungis.
12 Ja tämä on teille merkiri:

kixi: te löydätte lapsen capaloittuna seimes.
13 Ja Engelin cansa oli suuri taiwalisen sotawäen joucko/ jotca kytit Jumalata ja sanoit:
14 Cunnia olcon Jumalalle corkiudes/ ja maasa rauha/ ja ihmisille hywä tahto.
15 JA tapahtui/ että Engelit menit heidän luokons Taiwasen/ nijn paimenet puhuit keskenäns: käykämme Bethlehemijn/ ja cadzocam sitä cuin tapahtunut on/ jonga HERRa meille ilmoitti. Ja he tulit kyruhtain/ ja löysit Marian/ ja Josephin/ nijn myös lapsen/ joca macais seimes.
17 Cosca he tämän nähnet olit/ julistit he sen sanoman/ cuin heille tästä lapsesta sanottu oli.
18 Ja caicki jotca sen cuulit/ ihmettelit nijtä puheita cuin heille Paimenilda sanottu oli.
19 Mutta Maria kätki caicki nämät sanat/
20 tutkistellen hänen sydämesäns. Ja paimenet palaisit/ ylistäin ja cunnioittain Jumalata/ caikista cuin he cuullet ja nähnet olit/ nijncuin heille sanottu oli.

Christus ympärinsleicatan. Gen. 17: 12. Lev. 12: 3. Matth. 1: 21. Luc. 1: 31. Lev. 12: 4.

21 JA sitte cuin cahdexan päiwä culunut oli/ että lapsi piti ympärinsleicattaman/ cudzuttin hänen nimens JEsus/ joca nijn oli Engelildä jo ennen cudzuttu/ cuin hän sikis Aitins cohdusa.
22 JA sitte cuin heidän puhdistus päiwäns olit täytetyt Mosexen Lain jälken/ weit he hänen Jerusalemijn/ seisattaxens händä
Exod. 13: 2. Num. 8: 17. 23 HERRan eteen. Nijncuin kirjoitettu on HERRan Lais: caicki miehen puoli/ joca ensin awa äitins cohdun/ pitä cudzuttaman
24 HERRalle pyhäri. Ja uhraman/ nijncuin sanottu on HERRan Lais: pari Mettisiä/ eli cari Kyhkyläisen poica.
Lev. 12: 8.
25 Ja cadzo/ yxi mies oli Jerusalemis/ jonga nimi oli Simeon: tämä oli hurscas ja Jumalinen mies/ odottain Israelin lohdutusta: ja Pyhä Hengi oli hänes.
Simeon.
26 Ja hänelle oli wastaus annettu Pyhältä Hengeldä/ ettei hänen pitänyt ennen cuoleman/
27 cuin hän näkis HERRan Christuxen. Ja hän tuli Hengen cautta Templijn.
28 Ja cuin wanhemmat lapsen Jesuxen toit Templijn/ tehdäxens hänen edestäns Lain tawan jälken: otti hän hänen syliins/ kytti Jumalata ja sanoi:
29 JA Aske nyt HERRa palwelias rauhaan menemän/ sanas jälken.
30 Sillä minun silmäni owat nähnet sinun autuudes.
31 Jonga sinä caikille Canssoille walmistit.
32 Walkeuderi/ walistaman pacanoita/ ja sinun Canssas Israelin cunniaxi.
33 JA Joseph ja hänen Äitins ihmettelit nijtä cuin hänestä sanottin.
34 Ja Simeon siunais heitä/ ja sanoi Marialle hänen Äitillens: Cadzo/ tämä on pandu langemisexi/ ja nousemisexi monelle Israelis/ ja merkixi/ jota wastan sanotan:
Esa. 8: 14. Rom. 9: 32. 1. Pet. 2: 7.
35 Ja sinungin sielus läpidze pitä miecan myös käymän/ että monen sydämen ajatuxet ilmoitettaisin.
36 Ja Hanna Prophetissa Phanuelin tytär/ Asserin sugusta/ oli joutunut pitkälle ijälle/ ja oli elänyt miehens cansa seidzemen ajastaica hänen Neidzydestäns.
Hanna Prophetissa.
37 Ja oli leskenä lähes neljä yhdexättäkymmendä ajastaica/ ja ei lähtenyt Templist palwelemast Jumalata/ paastoisa ja rucouxisa yötä ja päiwä.
38 Ja tämä tuli myös sillä hetkellä sijhen/ ja cunnioidzi HERRa ja puhui hänestä caikille/ cuin wapautta Jerusalemis odotit.
39 Ja sitte cuin he olit caicki tehnet HERRan Lain jälken/ palaisit he Galilean heidän Caupungins Nazaretijn.
40 Mutta lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja täytettin wijsaudella/ ja Jumalan armo oli hänen cansans.
41 JA hänen wanhemmans waelsit joca wuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemijn:
Exod. 23: 15. & 34: 18. Deut. 16: 1.
42 Ja cuin hän jo caxitoistakymmendä ajastaica wanha oli/ menit he Jerusalemijn juhlapäiwän tawan jälken:
43 Ja cuin ne päiwät olit culunet/ palaisit he cotians/ ja poicainen Jesus jäi Jerusalemijn/ jota ei hänen wanhemmans huomannet/ waan luulit hänen olewan seuras.
44 Ja he käwit yhden päiwäcunnan/ ja edzeit händä langoins ja tuttawains seas.
45 Ja cuin ei he händä löytänet/ palaisit he Jerusalemijn händä edzimän.
46 Ja tapahtui colmannen päiwän perästä/ että he löysit hänen istuwan Templis opettajain keskellä/ cuuldelewan heitä/ ja kysywän heille.
Jesus puhu Kirjanoppenuitten cansa.
47 Ja caicki jotca hänen cuulit/ hämmästyit hänen ymmärrystäns ja wastaustans.
48 Ja cuin he hänen näit/ nijn he ihmettelit/ ja hänen Äitins sanoi hänelle: Poican/ mixis meille näin teit? cadzo/ sinun Isäs ja minä olemma murehtien edzinet sinua.
49 Hän sanoi [heille]: mitästä te minua idzitte? Ettäkö tiennet/ että minun pitä nijssä oleman/ jotca minun Isäni owat?
50 Ja ei he ymmärtänet sitä sana cuin hän heille sanoi.

51 Ja hän meni alas heidän cansans / ja tuli Nazarethyn / ja oli heille alammainen. Mutta hänen äitins kätki caicki nämät sanat sydämehens. 52 Ja Jesus menesty wiisaudes / ja työs / ja armos / Jumalan ja ihmisten edeſä.

Werſ. 1. Werolliſeri) ſe on / että jocainen piti andaman kirjoitta mitä hänellä oli. Ioſeph. antiq. l. 18. cap. 1. v: & v. 14. Hywä tahto) ſe on / että ihmiſillä olis iloiſta / ja rackaus Jumalan puoleen ja toinen toiſtans waſtan: oliſit nyn Jumalalle ſen edeſt kiitolliſet / ja caicki ſentähden iloiſeſt kärſiſit. v. 29. Rauhan) ſe on / nyt minä tahdon iloiſeſt cuolla: ſillä minä olen ſen nähnyt / jongas minulle lupaiſit.

III. Lucu.

JOhannes rupe ſaarnaman ja caſtaman / v. 1. Neuwo mitä cungin wiraſans tekemän pitä / v. 10. Herodes pane hänen fangituxeen / v. 14. Chriſtus Johannexelda caſtettu rupe ſaarnaman colmenkymmenen ajaſtajan wanhana / v. 21. Hänen ſucuns Joſephiſt racaperin Adamin aſti / on ſeidzemen wijdettäkymmendä polwe / v. 24.

Johannes rupe ſaarnaman. A. M. 3999. A. Chr. 29.

1 NIidennellä toiſtakymmenellä wuodella Keiſar Tiberiuxen wallan alla / coſca Pontius Pilatus Judean Maanherra oli / ja Herodes Galileas Tetrarcha oli / ja hänen weljens Philippus oli Tetrarcha Itureas / ja Trachonitin maacunnas / Ja Lyſanias oli Tetrarcha Abilenes / coſca Hanna ja Caiphas ylimmäiſet Papit olit: ſilloin tapahtui Jumalan käſky Johannexelle Zacharian pojalle corwes. Act. 4: 6. 2 Ja hän tuli caickyn maan paickoihin Jordanin ymbärins / ja ſaarnais parannuxen caſtetta ſyndein andexi andamiſexi. Matth. 3: 2. Marc. 1: 3. 3 Nyncuin kirjoitettu on Eſaian Prophetan ſaarna ramatus / joca ſano: huutawa äni on corwes / walmiſtacat HERran tietä / ja tehkät hänen polcuns oikiaxi. Eſa. 40: 3. Ioh. 1: 23. 5 Caicki laxot pitä käytettämän / ja caicki wuoret ja mäet alettaman / wäärät pitä ojettaman / ja coleat taſaiſeixi teixi tehtämän / 6 Ja caicki liha pitä näkemän Jumalan autuuden.

Matth. 3: 7. 7 NIin hän ſanoi Canſſalle / joca tuli andaman idziäns caſta häneldä: te kärmen ſikiät / cuca on teidän opettanut wältämän tulewaiſta wiha? 8 Tehkät otolliſet parannuxen hedelmät / ja älkät ruwetco ſanoman idzellän: Abraham on meidän Iſäm: ſillä minä ſanon teille: Jumala woi näiſtä kiwiſtä herättä Abrahamille pojat. 9 Mutta jo on kirwes pandu puiden juurelle / jocainen puu joca ei tee hywä hedelmätä / ſe hacatan poicki / ja heitetän tuleen.

Iac. 2: 15. 1. Ioh. 3: 17. 10 JA Canſſa kyſyi hänelle / ſanoden: mitä 11 ſtä meidän pitä tekemän? Nyn hän waſtaten ſanoi heille: jolla on caxi hametta / andacan ſille jolla ei yhtän ole / ja jolla on ruoca / hän tehkän myös nyn.

12 Publicanit tulit myös andaman heidäns caſta / ja ſanoit hänelle: Meſtari / mitäſtä meidän pitä tekemän? 13 Hän ſanoi heille: älkät enämbi waatico / cuin teille ſäätty on.

14 NIin kyſyit myös häneldä ſotamiehet / ſanoden: mitäſtä meidän pitä tekemän? hän ſanoi heille: älkät kenengän wäkiwalda taicka wäärytä tehkö / ja tyytykät teidän palckaan.

15 NItta cuin Canſſa odotti / ja caicki ajattelit ſydämiſäns Johannexeſt: lieneckö hän Chriſtus. 16 Waſtais Johannes / ſanoden jocaidzelle: minä toſin caſtan teitä wedellä / waan wielä tule minua wäkewämbi / jonga kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämän / hän caſta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella. Matth. 3: 11. Marc. 1: 8. Ioh. 1: 26. Act. 1: 5. Act. 2: 2. 17 Jonga on wiſkin kädeſä / ja hän puhdiſta hänen luwans / ja coco niſuns aittans / mutta acanat hän polttа ſammumattomalla tulella. Matth. 3: 12. 18 Ja hän juliſti Canſſalle neuwoin myös paljo muuta.

19 NItta coſca Herodes Tetrarcha rangaiſtin häneldä / Herodiaxen hänen weljens emännän tähden. Matth. 14: 3 Marc. 6: 17. 20 Paidzi muuta paha cuin Herodes Johannexelle teki / ſalpais hän hänen pääliſeri tornyn.

21 JA tapahtui / coſca caicki Canſſa caſtettin / ja Jeſus myös caſtettin / ja rucoili / nyn Taiwas aukeni. Jeſus caſtetan. Anno Chriſti. 30. definit. 22 Ja Pyhä Hengi tuli alas ruumilliſella muodolla hänen päällens nyncuin Mettinen / ja äni ſanoi taiwaſta: **Sinä olet minun racas Poican / ſinuun minä mieliſtyn.** Matth. 3: 13. Marc. 1: 9. Ioh. 1: 32.

23 Ja Jeſus oli lähes colmenkymmenen wuotinen / ja luultin Joſephin pojaxi / joca oli Elin poica. Matth. 1.

Joca oli Mathatian poica. 24
Joca oli Levin poica.
Joca oli Melchin poica.
Joca oli Jannan poica.
Joca oli Joſephin poica.
Joca oli Mathatian poica. 25
Joca oli Amoxen poica.
Joca oli Naumin poica.
Joca oli Eſlin poica.
Joca oli Naggen poica.
Joca oli Maathin poica. 26

Joca oli Mathatian poica.
Joca oli Semein poica.
Joca oli Josephin poica.
Joca oli Judan poica.
27 Joca oli Joannan poica.
Joca oli Rhesan poica.
Joca oli Zorobabelin poica.
Joca oli Salathielin poica.
Joca oli Nerin poica.
28 Joca oli Melchin poica.
Joca oli Addin poica.
Joca oli Kosamin poica.
Joca oli Elmodamin poica.
Joca oli Herrin poica.
29 Joca oli Josenin poica.
Joca oli Eliezerin poica.
Joca oli Joramin poica.
Joca ali Matthatin poica.
Joca oli Levin poica.
30 Joca oli Simeonin poica.
Joca oli Judan poica.
Joca oli Josephin poica.
Joca oli Jonan poica.
Joca oli Eliachimin poica.
31 Joca oli Melean poica.
Joca oli Menanin poica.
Joca oli Mathatan poica.
Joca oli Nathanin poica.
Joca oli Dawidin poica.
Joca oli Jessen poica.
32 Joca oli Obedin poica.
Joca oli Boozin poica.
Joca oli Salmonin poica.
Joca oli Naasonin poica.
33 Joca oli Aminadabin poica.
Joca oli Aramin poica.
Joca oli Esromin poica.
Joca oli Phareſin poica.
Joca oli Judan poica.
34 Joca oli Jacobin poica.
Joca oli Isaachin poica.
Joca oli Abrahamin poica.
Joca oli Tharan poica.
Joca oli Nachorin poica.
35 Joca oli Zaruchin poica.
Joca oli Ragahun poica.
Joca oli Phalechin poica.
Joca oli Heberin poica.
Joca oli Salan poica.
Joca oli Cainan poica.
36 Joca oli Arphaxadin poica.
Joca oli Semin poica.
Joca oli Noen poica.
Joca oli Lamechin poica.
Joca oli Mathusalan poica. 37
Joca oli Enochin poica.
Joca oli Jaredin poica.
Joca oli Malaleelin poica.
Joca oli Cainan poica.
Joca oli Enoxen poica.
Joca oli Sethin poica.
Joca oli Adamin poica.
Joca oli Jumalan poica.

Werſ. 6. Caicki liha pitä näkemän) se on: Evangelium pitä saarnattaman caikille ihmisille. v. 14. Wäkiwalda) se on: julkista wäärytkä. Wäärys) cosca petosta tehdän ja toisen oikeus alaspoljetan / ja hänen asians käätän. v. 24. Jannan) Näistä Philo ja Iosephus kirjoittawat / joista Mattheus muutamat poisjättä.

IV. Lucu

JEsus kiusatan Perkeleldä/v.1. opetta Galilean Synagogis/ ja selittä Nazarethis Esaian Prophetan sanat/v.14. Waan he wihastuwat hänen päällens ja ajawat pois tykönsä /v.23. Mene Capernaumijn / ja autta Perkeleldä rijwattua/ v.31. Ja Petarin anoppia wilutaudista/v.38. Ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 40.

1 Jesus kiusatan Perkeleldä. Marc. 1:12. A.Chr. 31. Incipit.

MIn Jesus täynäns Pyhä Hengen palais Jordanist/ja wietin Hengeldä corpeen/ Ja kiusattin neljäkymmendä päiwä Perkeleldä/ eikä syönyt mitän näinä päiwinä/ mutta nähden lopus häu isois. Nyn Perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica / nyn sanos tälle kiwelle/ että hän leiwäxi tulis. Jesus wastais/ sanoden: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoastans leiwäst / waan jocaidzesta Jumalan sanasta.

Ja Perkele wei hänen corkelle wuorelle/ ja osotti hänelle caicki maan pyrin waldacunnat/ silmän räpäyxellä. Ja Perkele sanoi hänelle: caiken tämän wallan/ ja heidän cunnians minä annan sinulle: sillä minun haldun owat ne annetut / ja minä annan ne kelle minä tahdon: Jos sinä sijs cumarrat ja rucoilet minua/ nyn he owat caicki sinun. Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: mene matcas minun tyköni Satan: sillä kirjoitettu on: sinus HERRas Jumalatas pitä sinun cumartaman / ja händä ainoata palweleman.

Ja hän wei hänen Jerusalemyn / ja asetti Templin harjalle / ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nyn laske tästä idzes alas: Sillä kirjoitettu on: hän on Engeleidens käskenyt sinusta / warjeleman sinua. Ja käsisäns candaman sinua / ettes jalcas kiwen loucka. Ja

2 Marc. 1:12. A.Chr. 31. Incipit.
3
4 Deut. 8:3. Matth. 4:4.
5
6
7
8 Deut. 6:13. & 10:20.
9
10 Pſal. 91:12.
11
12

Jesus saarna Galileas ja Nazarethis. Matth. 13: 54. Marc. 6: 1. Ioh. 4: 43.

Christuxen saarnat ja ihmet Capernaumis. Matth. 4: 13 Marc. 1:21. Marc. 1:23.

Jesus waſtaten ſanoi hänelle: ſanottu on: 13
álá kiusa ſinun HERRas Jumalatas. Ja
cuin caicki kiusaus oli päätetty/meni Perkele
pois hetkexi hänen tyköns.

Ja Jesus palais Hengen wäes taas 14
Galileaan/ja sanoma cuului hänestä ymbäri
caiken láhi maacunnan. Ja hän opetti hei- 15
dän Synagogaſans/ja cunnioitettin caikil-
da.

JA hän tuli Nazaretijn/ cuſa hän caſwa- 16
tettu oli/ja meni tawans jálken Sab-
bathin päiwaná Synagogaan/ja nouſi lu-
keman. Ja hänelle annettin Eſaian Pro- 17
phetan Ramattu. Ja cuin hän Rama-
tun awais/ löysi hän ſen paican cuſa kirjoi-
tettu on: Eſa. 61: 1. 18
HERRan Hengi on minun päál-
läni/ja hän woiteli minun/ja lähetti saar-
naman waiwaiſille Evangeliumi/ja paran-
daman särjetyitä sydämitä/Ja ilmoittaman 19
Fangeille lunaſtuſta/ja sokeillen nägyn an-
daman/ja fangituita wapaxi saattaman/
ja että minä HERRan wuoden julistai-
ſin.

Ja cuin hän pani Ramatun kijnni/ an- 20
doi hän ſen palwelialle/ja istui: ja caickein
silmät cuin Synagogas olit/ cadzelit hä-
nen päällens. Ja hän rupeis heille ſano- 21
man: tänäpän on tämä kirjoitus teidän cor-
wiſan täytetty. Ja caicki annoit hänelle Ioh. 6: 42. 22
todiſtuxen/ja ihmettelit nijtä armolliſia ſa-
noja/cuin hänen ſuuſtans tulit/ja ſanoit: eikö
tämä ole Joſephin poica?

Ja hän ſanoi heille: ſanocat caiketi mi- 23
nulle tämä ſananlaſcu: Lääkäri paranna
idzes: Cuinga ſuuria töitä me cuulimma
sinun tehuen Capernaumis/ tee myös nijn Matth. 13: 27. Marc. 6: 4.
täſä Jſäs maalla. Nijn hän ſanoi: totiſeſt 24
ſanon minä teille: ei yxikän Propheta ole Ioh. 4: 44.
Jſäns maalla otollinen.

Waan minä ſanon teille totudes: mon- Iac. 5: 17. 25
da leſke oli cuitengin Jſraelis Elian ajalla/
coſca Taiwas oli ſuljettu colme wuotta ja
cuuſi cuucautta: ja coſca ſuuri nälkä tapah-
tui caikes maacunnas. Ja ei Elias lähe- 1. Reg. 17: 9 26
tetty yhdengän heidän tygöns/ waan yhden
leſki waimon tygö Sidonialaiſten Sa-
rephtan. Ja monda ſpitaliſta oli Jſrae- 27
lis Heliſeus Prophetan ajalla/ ja ei yxi-
kän heistä puhdiſtettu/ waan Naaman Sy- 4. Reg. 5: 14.
rialainen.

Ja caicki cuin Synagogas olit/ tulit wi- 28
hoja täyten coſca he nämät cuulit. Ja nou- 29
ſit händä waſtan/ ajoit hänen ulos Cau-
pungiſt/ ja weit hänen haman wuoren cuc-
kulalle/ jonga päälle heidän Caupungins
rakettu oli/ syöstäxens händä alas. Mut- 30
ta hän käwi heidän keskidzens/ Ja meni Ca-
pernaumijn Galilean Caupungihin/ ja o- 31
petti heitä ſinä Sabbathin päiwaná. Ja
he hämmästyit hänen opetuſtans: ſillä hä-
nen puhens oli woimallinen.

JA Synagogas oli yxi ihminen/ jolla 33
oli riettaiſen Perkelen hengi/ Ja hän
huuſi ſuurella änellä/ſanoden: pidäs mitä 34
ſinun on meidän canſam Jeſu Nazarene?
tulickos meitä hucuttaman? minä tiedän
cucas olet/ juuri Jumalan pyhä. Ja Je- 35
ſus nuhteli händä/ ſanoden: waickene/ja
mene pois hänestä. Ja cuin Perkele oli
hänen heidän keſkellens heittänyt/ nijn hän
meni ulos hänest/ja ei händä wahingoitta-
nut mitän. Ja peleo tuli caickein päälle/ 36
ja puhuit keſkenäns/ ſanoden: mikä tämä
lienekän? ſillä hän haaſta wäellä ja woi-
malla riettaiſitakin hengejä/ja he ulos lähte-
wät. Ja ſe ſanoma cuului hänest caickijn 37
ſen maacunnan lähi paickoihin.

JA cuin hän läxi Synagogaſt/ meni 38
Hän Simonin huoneſen/ mutta Si-
monin anoppi ſairaſti corwin wilutautia/
ja he rucoilit händä hänen edeſtäns. Ja 39
hän meni hänen tygöns/ja haaſtoi wilutau-
tia: ja wilutauti luopui hänestä/ ja hän
nouſi cohta ja palweli heitä.

JA cuin Auringo laſki/ nijn caicki/joil- 40
la oli ſairaita moninaiſis taudeis/weit
ne hänen tygöns. Ja hän pani jocaidzen
päälle kätens/ja paranſi heitä. Ja mone- 41 Marc. 1: 34.
ſta läxit myös Perkelet huutain/ja ſanoden:
Sinä olet Chriſtus Jumalan Poica. Nijn
hän rangais nijtä/ eikä ſallinut heidän pu-
hua/ſillä he tieſit hänen olewan Chriſtuxen.

JUtta cuin päiwä tuli/ meni hän eri- 42 Marc. 1: 45.
maahan/ ja Canſſa edzeit händä ja
menit hänen tygöns/ ja eſtelit händä/ettei
hänen pitänyt ſieldä lähtemän. Ja hän 43
ſanoi heille: minun pitä myös muillekin Cau-
pungeille Evangeliumi Jumalan walda-
cunnaſt ſaarnaman: ſillä sitä warten minä
olen lähetetty. Ja hän ſaarnais Galilean 44
Synagogiſa.

Verſ. 22. Joſephin poica) ſe on/ cuinga Joſephin tö-
hän työmiehen poica näin taita opetta ja puhua.

V. Lucu.

JEsus astu wenhesen ja opetta wenhestä Canssa/siuna Petarin'calan saalin / ja cudzu hänen cumpaninens Apostolin wircaan / v. 1. paranda spitalisen/ v. 12. ja halwatun/ v. 16. cudzu myös Mattheuxen/ v. 27. Ja wasta mingä tähden ei hänen Opetuslapsens paastonnet nijncuin Johannexen Opetuslapset ja Phariseuxet/ v. 33.

Jesus opetta wenhestä. Matth. 4: 18. Marc. 1: 16.

1 NIjn tapahtui / cosca Canssa tungi hänen tygöns / cuuleman Jumalan sana/että hän seisoi Genezarethin meren tykönä. 2 Ja näki caxi wenhettä olewan meren tykönä / joista calamiehet olit lähtenet ja pesit heidän werckojans. 3 Nijn hän meni yhten wenhesen/joca oli Simonin / ja käski hänen wähä maasta uloslaske: ja hän istui wenhes ja opetti Canssa.

Petarin calan saalis.

4 Ja cuin hän lackais puhumast/ sanoi hän Simonille: wie sywälle / ja heittäkät werckon apajalle. 5 Ja Simon wastaten sanoi hänelle: Mestari / me olemma caiken yön työtä tehnet/ ja en mitän saanet/ mutta sinun käskystäs minä cuitengin heitän ulos werckon. 6 Ja cuin he sen teit / suljit he suuren calain paljouden / ja heidän werckons repeisit. 7 Ja wijttaisit cumpanillens / jotca olit toises wenhes / tuleman ja auttaman heitäns. Ja he tulit / ja täytit molemmat wenhet / nijn että he rupeisit wajoman.

8 Cosca Simon Petari sen näki / langeis hän Jesuxen polwein tygö/ sanoden: HERra mene pois minun tyköni / sillä minä olen 9 syndinen ihminen: Sillä hämmästys oli hänen käsitetänyt / ja caicki jotca hänen cansans olit / calan saalin tähden / jonga he saanet 10 olit. Nijn myös Jacobin ja Johannexen / Zebedeuxen pojat / jotca olit Simonin cumpanit. Ja Jesus sanoi Simonille: älä pelkä / tästedes sinä saat ihmisiä. 11 Ja he wedit wenhens maalle ja ylönannoit caicki / ja seuraisit händä.

Jesus paranda spitalisen. Matth. 8: 2. Marc. 1: 40.

12 JA tapahtui / cosca hän oli yhdes Caupungis / Cadzo / nijn sijnä oli yxi mies spitalita täynäns / cuin hän näki Jesuxen / langeis hän caswoillens / rucoili händä / sanoden: HERra / jos sinä tahdot / 13 nijn sinä woit minun puhdista. Ja hän otensi kätens ja rupeis häneen / ja sanoi: minä tahden / ole puhdas. Ja cohta spitali 14 läxi hänestä. Ja hän kielsi hänen kellengän sanomast: waan mene / sanoi hän / ja osota idzes Papille / ja uhra sinun puhdistuxes edest / nijncuin Moses heille käski / todistuxexi.

15 Nijn sanoma lewis enämmin hänestä / ja paljo Canssa cocondui cuuleman händä / ja että he parataisin häneldä heidän taudeistans. 16 Mutta hän meni corpeen / ja rucoili.

17 JA tapahtui yhtenä päiwänä / cosca hän opetti / että siellä istuit myös Phariseuxet ja Lainopettajat / jotca tullet olit jocaidzest Caupungist / Galileast / Judeast ja Jerusalemist. Ja HERran woima oli parandaman heitä. 18 Ja cadzo / muutamat miehet cannoit yhden halwatun ihmisen wuotesa / ja he yrsit händä wiedä sisälle ja panna hänen eteens. 19 Ja cuin ei he löynnet Canssan tähden/custa puolesta he olisit hänen parahin sisälle saanet / astuit he caton päälle/ ja laskit hänen läpidze caton wuoteinens suuri Jesuxen eteen. 20 Ja cuin hän näki heidän uscons / sanoi hän sille: ihminen/sinun syndis anderi annetan sinulle. 21 Ja Kirjanoppenet ja Phariseuxet rupeisit ajatteleman/sanoden: cuca tämä Jumalan pilckaja on? cuca woi synnit anda anderi/ mutta ainoa Jumala.

Ja halwatun. Matth. 9: 2. Marc. 2: 3.

22 Cosca Jesus ymmärsi heidän ajatuxens / sanoi hän heille: mitä te ajatteletta teidän sydämisän? 23 Cumbi on kewembi? sanoa / sinun syndis anderi annetan sinulle / taicka 24 sanoa/nouse ja käy? Että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan wallan maan päällä synnit anderi anda/sanoi hän halwatulle: minä sanon sinulle: nouse ja ota wuotes/ ja mene cotias. 25 Ja hän nousi cohta heidän nähdens/ ja corjais wuotens/ josa hän maannut oli/ ja meni cotians/ cunnioittain Jumalata. 26 Ja he hämmästyit caicki/ ja cunnioidzit Jumalata / ja he täytettin caicki pelgolla / sanoden: me näimmä tänäpän camaloita.

Mattheus cudzutan. Matth. 9: 9. Marc. 2: 13.

27 SIitte läxi hän/ ja näki Publicanin nimeldä Lewin istuwan Tullihuones / ja 28 sanoi hänelle: seura minua. Ja hän ylönandoi caicki / nousi ja seurais händä. 29 Ja Lewi teki hänelle cotonans suuren pidon/ja paljo Publicaneja / ja muita atrioidzit heidän cansans. 30 Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet napisit hänen Opetuslapstans / sanoden: Mixi te Publicanein ja synneisten cansa syötte ja juotte? 31 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ei terwet tarwidze Lääkärikä/ waan sairat. 32 En ole minä tullut wanhurscaita cudzuman / waan syndisitä parannuxeen.

1. Tim. 1: 15.

Paastosta. Matth. 9: 14. Marc. 2: 18.

33 Mutta he sanoit hänelle: mixi Johannexen Opetuslapset ja Phariseusten Opetuslapset vsein paastowat ja rucoilewat / mutta sinun Opetuslapses syöwät ja juowat? 34 Hän sanoi heille: et te woi häätänsä nijncauwan paastoman waatia cuin ylkä on heidän cansans. 35 Waan cosca ylkä otetan pois heildä / nijnä päiwinä pitä heidän paastoman.

36 Ja hän sanoi myös heille wertauxen: ei paicka kengän vdella weran tilgalla wanha waatetta / sillä hän rewäise vden / ja vsi paicka ei sowi wanhaan. 37 Ja ei pane kengän nuorta wijna wanhoin leileihin / sillä nuori wijna ricko leilit / ja se uloswuota / ja leilit turmellan. 38 Mutta nuori wijna pitä pandaman vstin leileihin / nijn he molemmat tallella owat. 39 Ja ei tahdo kengän / joca juo wanha wijna cohta nuorta juoda / sillä hän sano / wanha on parambi.

Vers. 24. Että te tiedäisitte) Tällä ihmellä hän näytti hänelläns olewan wallan sondiä anderi anda: sillä syhen tarwitan Jumalan woima.

VI. Lucu.

Christuxen Opetuslapset repiwät tähkäpäitä Sabbathina / jota Phariseuxet napisewat / mutta hän pane heidän eteens Dawidin tegon / v. 1. Paranda yhden miehen cuiwetun käden Sabbathina / v. 6. Mene corkialle wuorelle ja walidze caxitoistakymmendä Opetuslasta / v. 12. Opetta heitä oikiasta autuudesta / misä se on / v. 17. Neuwo rauhaan / v. 27. Laupiuten / anderi andaman ja ei picaisest muita duomidzeman / v. 36. Sillä nijncuin usco on / nijn owat myös työt / v. 43.

Christuxen Opetuslapset repiwät tähkäpäitä. Matth. 12: 1. Marc. 2: 23.

1 Nyt tapahtui jälki Sabbathina / että hän käwi laihon läpidze / ja hänen Opetuslapsens catcoit tähkäpäitä ja hierit käsilläns / ja söit. 2 Nyn muutamat Phariseuxist sanoit heille: mixi te teettä / jota ei sowi Sabbathina tehdä? 3 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ettekö te ole lukenet / mitä Dawid teki / cosca hän isois / ja ne jotca hänen cansans olit? 4 Cuinga hän mennyt Jumalan huonesen / ja otti näkyleiwät / ja söi / ja andoi myös nijlle jotca hänen cansans olit / joita ei muiden cuin Pappein syödä sopinut. 5 Ja hän sanoi heille: ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.

1. Sam. 21: 6. Lev. 8: 31.

Jesus paranda yhden miehen käden Sabbathina. Matth. 12: 9. Marc. 3: 1.

6 Mutta he tapahtui toisna Sabbathina / että hän meni Synagogan ja opetti / ja siellä oli yxi ihminen / jonga oikia käsi oli cuiwettu. 7 Nyn Kirjanoppenet ja Phariseuxet wartioidzit händä / jos hän myös Sabbathina parannais / että he saisit hänen päällens canda. 8 Mutta hän tiesi heidän ajaturens / ja sanoi sille ihmiselle / jolla cuiwettu käsi oli: nouse ja tule edes. Nyn hän nousi ja seisoi. 9 Nyn Jesus sanoi heille: Minä kysyn teille: cumba sopi Sabbathina tehdä / hywä taicka paha: henge wapahta eli cadotta? 10 Ja cuin hän cadzahti ymbärins heidän caickein päällens / sanoi hän sille ihmiselle: ojenna kätes: nyn hän ojensi. Ja hänen kätens tuli terwexi / nijncuin toinengin. 11 Mutta he tulit mielettömäxi / ja puhuit keskenäns / mitä heidän pidäis Jesuxen tekemän.

Jesus walidze caxitoistakymmendä Apostolita. Infr. 9: 1.

12 Mutta nijnä päiwinä tapahtui / että hän meni mäelle rucoileman / ja hän oli yli yötä Jumalan tygö rucouxis. 13 Ja cuin päiwä oli tullut / cudzui hän Opetuslapsens / ja walidzi heistä caxitoistakymmendä / jotca hän Apostolixi nimitti: 14 Simonin / jonga hän Petarixi cudzui / ja Andreaxen hänen weljens / Jacobuxen ja Johannexen / Philippuxen ja Bartholomeuxen / 15 Mattheuxen ja Thomaxen / Jacobuxen Alphein pojan ja Simonin / joca cudzutan Zelotes / 16 Ja Judan Jacobuxen pojan / ja Judas Ischariothin sen petkäjän.

17 Ja cosca hän meni alas heidän cansans / ja seisoi yhdellä lakialla paicalla / ja hänen Opetuslastens joucko / ja Canssan paljous caikest Judeast ja Jerusalemist / ja randalaiset Tyrost ja Sidonist / 18 Jotca olit tullet händä cuuleman / ja että he parataisin heidän taudeistans. Ja jotca waiwattin riettaisilda hengildä / ja he paranit. 19 Ja caicki Canssa pyysi häneen ruweta: sillä woima läxi hänest / ja paransi caicki.

Jesus opetta Opetuslapsians. Marc. 5: 3.

20 Ja hän nosti silmäns Opetuslastens päin / ja sanoi: autuat oletta te waiwaiset: sillä teidän on Jumalan waldacunda. 21 Autuat oletta te / jotca isotte: sillä te rawitan. Autuat oletta te / jotca itkettä: sillä teidän pitä nauraman. 22 Autuat oletta te / cosca ihmiset wihawat teitä / ja eroittawat teidän / ja pilckawat teitä / ja hyljäwät teidän nimen ihmisen Pojan tähden / nijncuin kelwottoman. 23 Iloitcat sinä päiwänä / ja ihastucat: sillä cadzo / teidän palckan on suuri Taiwahas. Nyn teit myös heidän wanhemmans Prophetaille.

Esa. 61: 2. & 65: 13. Matth. 5: 11.

24 Mutta woi teitä rickat: sillä teillä on teidän lohdutuxenne. 25 Woi teitä / jotca rawitut oletta: sillä teidän pitä isoman. Woi teitä / jotca nyt nauratte: sillä teidän pitä itkemän ja parcuman. 26 Woi teitä / cosca

Syr. 31: 18. Esa. 65: 13.

caicki

caicki ihmiset teitä kiittäwät: sillä näin teit myös heidän wanhemmans wäärille Prophetaille.

Mihamietiä pitä racastettaman. Matth. 5: 44. & 39. Lev. 9: 18. 1. Cor. 6: 7. Rom. 12: 19 2. Cor. 8: 14.

27 Mutta minä sanon teille / jotca cuuletta: Racastacat wihollisian: tehkät hywä nälle jotca teitä wihawat: puhucat näistä hywin / jotca teitä kiroilewat. Rucoilcat näiden edest / jotca teidän wäärytkä tekewät.
28 Ja joca sinua lyö yhdelle poskelle / taridze myös hänelle toinen / ja joca sinulda wie caappun / älä myös häneldä kiellä hametta.
30 Anna jocaidzelle cuin sinulda ano / ja sildä joca sinun omas otta / älä jällens ano.
31 Ja näin cuin te tahdotta / että ihmisten pitä teille tekemän / näin tehkät te heillekin.

Matth. 7: 21. Tob. 4: 16.

Matth. 5: 46.

32 Ja jos te racastatte näitä jotca teitä racastawat / mikä kiitos teille siitä on? sillä racastawat syndisetkin näitä joilda he racastetan.
33 Ja jos te teettä hywä teidän hywintekijöllen / mikä kiitos teille siitä on? sillä syndiset sen myös tekewät.

Deut. 15: 8. Matth. 5: 42.

34 Ja jos te lainatte näille / joilda te toiwotta jällens saawan / mikä kiitos teille siitä on? sillä syndisetkin lainawat syndisille / että he tasan jällens saawat.
35 Mutta parammin racastacat teidän wihollisian / ja hywä tehkät ja lainatcat / ja älkät mitän siitä toiwoco / näin teidän palckan on suuri / ja teidän pitä oleman ylimmäisen pojat: sillä hän on laupias kiittämättömiä ja pahoja cohtan.

Oldaman laupias ja mielellä anderi annettaman.

36 Olcat sentähden laupiat / näincuin teidän Isängin laupias on.
37 Älkät duomitco / ettei teitä duomitais: älkät sadatelco / ettei teitä sadatellais: anderi andatat / näin teille lengin anderi annetan.
38 Hywän mitan / likisteryn / sullotun / ja ylidze wuotawan he andawat teidän helmanne: sillä juuri sillä mitalla / jolla te mittatte / pitä muutkin teille mittaman.

Matth. 4: 24.

Matth. 15: 14.

39 Ja hän sanoi heille wertauxen: taitaco sokia toista sokiata talutta? eikö he molemmat hautaan lange?
40 Ei ole Opetuslapsi parembi Mestaritans: mutta cosca Opetuslapsi on näincuin hänen Mestarins / näin hän on täydellinen.

Marc. 10: 24. Ioh. 13: 16.

41 Wai cuingas raisean näet weljes silmäs / mutta et hawaidze malca omas silmäsäs?

Matth. 7: 3.

42 Eli cuingas taidat sanoa weljelles: welje pidä / minä otan raisean silmästäs / ja et näe malca omas silmäsäs? Sinä ulcocullattu / ota ensin malca omast silmästäs / ja cadzo sitte / jos taidat otta raisean weljes silmästä.

Sillä ei ole se hywä puu / joca teke pahan hedelmän / eikä paha puu tee hywä hedelmätä.
44 Waan jocainen puu tutan hedelmästäns. Matth. 12: 33. Ei orjantappuroist coota ficunita / eikä ohdakeist haeta wynamarioja.
45 Hywä ihminen tuotta edes sydämens hywäst tawarast hywä: Ja paha ihminen hänen sydämens pahast tawarast tuotta edes paha. Sillä millä sydän on täytetty / sitä puhu myös hänen suuns.

Matth. 7: 21. Rom. 2: 13. Iac. 2: 22.

46 Mitä te sijs minua cudzutta HERra / HERra / ja et tee mitä minä sanon?
47 Cuca ikänäns tule minun tygöni ja cuule minun puheni ja teke ne / sen minä osotan teille kenengä caltainen hän on.
48 Hän on sen ihmisen caltainen / joca huonens rakenda / ja caiwa sywään ja pane perustuxen callion päälle. Cosca sijs wuo tuli / ja wirta syösäis sitä huonetta / ei woinut händä liikutta: sillä se oli perustettu callion päälle.
49 Joca taas cuule / ja ei tee / se on sen ihmisen caltainen joca huonens rakensi maan päälle ilman perustusta / jota wirta syösäis / ja se cohta cukistui / jonga huonen langemus oli suuri.

Werf. 1. Jälki Sabbathina) Näin cudzuttin toinen päiwä corkeimman Sabbathin jälken / Matth. 28: 1. v. 29. Taridze myös hänelle toinen) se on / walmista sinus paljon tärsimän / ja älä idze costa. Cue Matth. 5: 39. 1. Cor. 6: 7. v. 35. Teidän wihollisian) joca wihollisillens laina eli hywä teke / hän opetta idzens / ettei hän sijtä mitän toiwo: mutta ei tätä kengän muu tee / cuin oikia Christitty. v. 40. Opetuslapsi) se on / cosca Opetuslapsen näin tapahtu / cuin Mestaringin / näin sinä kyllä on.

VII. Cucu.

Jesus tule Capernaumijn / autta siellä yhden Päämiehen palwelian terweyteens / v. 1. Nainis herättä Lesken pojan cuolluista / v. 11. Johannes lähettä kysymän jos hän on Messias: hän wasta sijhen / ja ylistä Johannesta Canssan edes / v. 18. Nuhtele catumattomia / että he cadzowat ylön Jumalan neuwon heidän autuudestans / v. 29. Mene Phariseuxen huonesen rualle / cusa syndinen waimo pese kyynelillä hänen jalcans ja woitele ne / v. 36. anda hänelle hänen syndins anderi / v. 44.

Cosca hän Canssan edes oli puhunut caicki sanans / meni hän Capernaumijn.
1 Matth. 8: 5.
2 Ja yhden Sadanpäämiehen palwelia sairasti cuolemallans / jota hän racasti.
3 Cosca hän sijs Jesuxesta cuuli / lähetti hän Judalaisten wanhimmat hänen tygöns rucoileman händä / että hän tulis ja parannais hänen palwelians.
4 Cosca he tulit Jesuxen tygö / rucoilit he händä hartast / ja sanoit: hän on ansiolinen / että sen hänelle teet:
5 Sillä hän racasta meidän Cans-

Jesus autta Päämiehen palwelian terweyteens.

dän Canssam/ja rakensi meille Synagogan.
Nijn Jesus meni heidän cansans.
6 Ja cuin ei hän sillen ollut caucan huone-
sta / lähetti Sadanpäämies ystäwistäns hä-
nen tygöns / ja käski sanoa: HERra / älä
waiwa sinuas / en ole minä kelwollinen et-
7 täs minun cattoni ala tulet / Sentähden
en minä myös idziänikän lukenut kelwollise-
xi tuleman sinun tygös / mutta sano sanalla /
8 nijn minun palwelian parane. Sillä mi-
nä olen myös Esiwallalle alammainen / ja
minun allani on sotamiehiä / ja sanon tälle:
mene / nijn hän mene: ja toiselle: tule / ja
9 hän tule: ja minun palwelialleni: Tee se/
ja hän teke. Cosca Jesus sen cuuli / ihmet-
teli hän händä / käänsi hänens / ja sanoi
Canssalle / joca händä seurais: minä sa-
non teille: en ole minä tosin sencaltaista usco
10 Israelisäkän löynnyt. Ja cuin lähetetyt co-
tia palaisit / löysit he palwelian terwenä /
joca sairastanut oli.

Nain lesken poica cuolluista herätetty.

11 JA tapahtui sen jälken / että hän meni
yhten Caupungijn / joca Nain cudzut-
tin / ja hänen cansans meni paljo hänen O-
12 petuslapsians / ja ylön paljo wäke. Cosca
hän Caupungin porttia lähestyi / cadzo /
cuollut uloscannettin / joca oli äitins ainoa
poica / ja se oli leski. Ja paljo Caupungin
13 Canssast käwi hänen cansans. Cosca HER-
ra sen näki / armahti hän hänen päällens / ja
14 sanoi hänelle: Älä itke. Ja meni ja rupeis
paarijn: ja candajat seisatit: ja hän sanoi:
nuorucainen / minä sanon sinulle: nouse
15 ylös. Ja cuollu nousi istualle / ja rupeis
16 puhuman. Ja hän andoi sen äitillens. Ja
pelco tuli caikille / ja cunnioidzit Jumalata /
sanoden: suuri Propheta on nosnut meidän
secam / ja Jumala on hänen Canssans edzi-
17 nyt. Ja tämä sanoma cuului hänestä cai-
ken Judean ymbärins / ja caickein lähimaa-
cundain.

Johannexen lähetys Christuxen ygö.

18 JA Johannexen Opetuslapset ilmoitit
19 hänelle nämät caicki. Ja hän cudzui
tygöns caxi Opetuslastans / ja lähetti Je-
suxen tygö / sanoden: Oletcos se tulewa /
20 eli pitäkö meidän toista odottaman? Cosca
nämät miehet tulit hänen tygöns / sanoit he:
Johannes Castaja lähetti meidän sinun ty-
gös / sanoden: oletcos se tulewa / eli pitä-
21 kö meidän toista odottaman? Sillä hetkel-
lä paransi hän monda taudeista ja widzau-
xista ja pahoista hengistä / ja andoi monelle
sokialle nägyn. Ja Jesus wastais / ja 22
sanoi heille: mengät ja sanocat Johanne-
xelle / mitä te nähnet ja cuullet oletta: so-
kiat näkewät / rambat käywät / spitaliset
puhdistetan / cuuroit cuulewat / cuollet ylös-
nousewat / ja waiwaisille saarnatan Evan-
geliumi. Ja autuas on se joca ei pahene 23
minusta.

JA cosca Johannexen lähetys meni pois / 24
rupeis hän sanoman Johannexest Cans-
salle: mitä te menitte corpeen cadzoman?
Tahdoittaco nähdä ruoco / joca tuulelda hää-
lytetän? Eli mitä te menitte cadzoman? tah- 25
doittaco nähdä ihmistä hienoijn waatteisin
puetettua? Cadzo / ne jotca kirckailla waat-
teilla puetetan / ja hercullisest eläwät / owat
Cuningasten cartanois. Taicka mitä te 26
menitte cadzoman? tahdoittaco nähdä Pro-
phetata? minä sanon teille: hän on enäm-
bi cuin Propheta. Tämä on se / josta kir-
joitettu on: Cadzo / minä lähetän Engelini 27 Mal. 3: 1.
sinun caswos eteen / walmistaman sinun tie-
täs sinun edelles: Sillä minä sanon teille: 28
nijden seas jotca waimosta syndynet owat /
ei ole suurembata Prophetata / cuin Johan-
nes Castaja. Cuitengin se joca wähembi
on Jumalan waldacunnas / on händä suu-
rembi.

Ja caicki Canssa cuin hänen cuuli / ja Pu- 29
blicanit annoit Jumalalle oikeuden / ja an-
noit heidäns casta Johannexen Castella.
Mutta Phariseuxet ja Lainoppenet cadzoit 30
ylön Jumalan neuwon idze heitäns wa-
stan / ja ei andanet idziäns casta häneldä.

Jesus walitta Judan Canssan soteutta. Matth. 11: 16.

NIjn HERra sanoi: keneen minä tä- 31
män sugun wertan? Ja kenengä cal-
taiset he owat? He owat nijden lasten cal- 32
taiset / jotca Turulla istuwat / huutawat
toinen toisellens / ja sanowat: me olemma
teille huiluilla soittanet / ja et te hypännet:
me olemma teille weisannet surullisest / ja et
te itkenet: Sillä Johannes Castaja tuli / ja 33
ei syönyt leipä / eikä juonut wijna / ja te sanot-
ta: hänellä on Perkele. Ihmisen Poica on 34
tullut / syö ja juo / ja te sanotta: Cadzo / se
ihminen on syömäri / ja wijnan juomari /
Publicanein ja synneisten ystäwä. Ja wij- 35
saudelle annettin oikeus caikilda hänen lap-
sildans.

Yxi syndinen waimo pese Jesuxen jalat Simonin huones.

NIjn yxi Phariseus rucoili händä rualle 36
cansans. Ja hän meni Phariseuxen

Esa. 35: 5. & 61: 1.

huone-

37 huoneſen/ ja atrioidzi. Ja cadzo / yxi waimo oli Caupungis / joca oli ſyndinen / ja cuin hän ſai cuulla / että hän atrioidzi Phariſeuxen huoneſa / toi hän Claſin calliſta woidetta /
38 Ja ſeiſoi tacana hänen jalcains juures itkein / ja rupeis kyyneleilldäns caſtaman hänen jalcojans / ja nijtä pääns hiuxilla cuiwaman / ja ſuuta andoi hänen jalcains / ja woiteli ne woitella.
39 Coſca Phariſeus ſen näki / joca hänen cudzunut oli / ſanoi hän idzelläns: jos tämä olis Propheta / nijn hän tiedäis mikä ja millinen tämä waimo on / joca häneen rupe:
40 ſillä hän on ſyndinen. Jeſus waſtaten ſanoi hänelle: Simon / minulla on jotakin ſinulle ſanomiſt. Hän ſanoi: Meſtari /
41 ſanos. Cari welcamieſtä oli yhdellä lainajalla / yxi oli welca wijſi ſata penningitä /
42 ja toinen wijſikymmendä. Coſca ei heillä ollut wara maxa / andoi hän molembain anderi. Sanos ſijs / cumbi näiſtä händä
43 enämmän racasti? Simon waſtaten ſanoi: minä luulen / että ſe jollen hän enämmän anderi andoi: hän ſanoi hänelle: oikein ſinä duomidzit.
44 Ja hän käänſi idzens waimo päin / ja ſanoi Simonille: näetkös tämän waimon? Minä tulin ſinun huoneſes / et ſinä andanut wettä minun jalgoilleni / mutta tämä kyyneleillä caſti minun jalcani / ja ne hiuxillans
45 cuiwais. Et ſinä minun ſuuta andanut / mutta tämä / ſijttecuin hän tähän tuli / ei ole lacannut minun jalcaini ſuuta andamaſt.
46 Et ſinä minun päätäni Öljyllä woidellut / tämä woitella minun jalcanikin woiteli.
47 Sentähden minä ſanon ſinulle: hänelle paljo ſyndiä anderi annetan: ſillä hän paljon racasti: mutta jollen taas wähembi anderi annetan / ſe wähemmän racaſta.
48 Nijn hän ſanoi hänelle: ſinun ſyunis owat anderi annetut. Nijn rupeiſit ne jotca myös atrioidzit / ſanoman keſkenäns:
cuca tämä on / joca ſynnitkin anderi anda?
49 Nijn hän ſanoi waimolle: ſinun uſcos on ſinun wapaxi tehnyt / mene rauhaan.

Verſ. 28. Wähembi) ſe on / minä / joca tähän aſti olen wähembänä pidetty / cuin Johannes. v. 47. Paljo racasti) Ei Chriſtus täſä cadzo erinomaiſeſt rackauden puoleen / waan uſcon / sentähden hän ſijtte ſano waimolle: ſinun uſcos on ſinun wapahtanut. Mutta tämä on oikia ymmärrys: Phariſeuret pitäwät idzens wanhurſcana omaſta wanhurſcaudeſtans / sentähden ei heillä ole uſco eikä rackautta Jumalan puoleen. Mutta waiwaiſet catuwaiſet ſyndiſet turwawat ainoaſtans Jumalan armoon / eikä mitän kelwolliſutta tykönsä löydä. Sentähden on heidän turwans / uſcons ja rackaudens Jumalan tygö ſitä ſuurembi / ja owat ſitä lähembänä Jumalan waldacunda / Matth. 9: 13. Cap. 21. 21.

VIII. Cucu.

JEſus waelda ymbärins Caupungeis ja ſaarna / v. 1. Sano wertauxen kylwäjäſtä / ja ſelittä ſen Opetuslaſtens edes / v. 4. Stitte kyntuläſtä / v. 16. Mene meren ylidze Gadaraan / aſetta tuulen matcalla / v. 22. Ylidze tulduans / aja ulos monda Perkelettä rijwatuſt / ja ſalli heidän mennä ſicalaumaan / v. 27. Paranda palateſans waimon punaiſeſt taudiſt / ja herättä Jairuxen tyttären cuolluiſt / v. 40.

1 Matth. 16: 9.

JA ſijtte tapahtui / että hän waeli läpidze Caupungeita ja kyliä ſaarnaten ja ilmoittain Evangeliumita Jumalan waldacunnaſta / ja ne cahtoiſtakymmendä hänen canſans. 2 Nijn myös muutamat waimot / jotca hän oli parandanut pahoiſta hengiſtä / ja taudeiſta / nimittäin: Maria / joca cudzuttin Magdalena / joſta ſeidzemen Perkelettä oli uloslähtenyt: 3 Ja Johanna Chuſan Herodexen Foudin emändä / ja Suſanna / ja monda muuta / jotca händä heidän tawaraſtans palwelit.

4 COſca paljo Canſſa coconnui / ja rienſit jocaidzeſt Caupungiſt hänen tygöns / ſanoi hän wertauxen: 5 Wertaus kylwäjäſtä. Matth. 13: 3. Marc. 4: 2. Kylwäjä meni ulos ſiemenitäns kylwämän / ja cuin hän kylwi / langeiſit muutamat tien oheen / ja ne tallattin / ja taiwan linnut jöit ſen. 6 Ja muutamat langeiſit kiwiſtöhön / ja coſca ne tulit ylös cuiwetuit ne / ettei ollut märkyttä. 7 Ja muutamat langeiſit orjantappurothin / ja orjantappurat ynnä ylöskäwit ja tucahutit ne. 8 Ja muutamat langeiſit hywän maahan / ja ne tulit ylös ja teit ſatakertaiſen hedelmän. Coſca hän tämän ſanoi / huuſi hän: jolla on corwat cuulla / ſe cuulcan.

9 Esa. 6: 9. Ioh. 12: 40. Act. 28: 26. Rom. 11: 8. NIjn hänen Opetuslapſens kyſyit häneldä / ſanoden: mikä olis tämä wertaus? 10 Hän ſanoi: teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan ſalautta / mutta muille wertauſten cautta / ettei heidän ſitä pidäis näkemän / waicka he näkiſit / eikä ymmärtämän / waicka he cuuliſit.

11 Tämä on ſe wertaus: Siemen on Jumalan ſana. 12 Mutta jotca tien oheen langeiſit owat ne / jotca cuulewat / ſijtte tule Perkele ja otta ſanan heidän ſydämiſtäns / ettei he uſcois ja wapaxi tulis. 13 Mutta jotca

kiwistöhön / owat ne / cosca he cuulewat /
ottawat he sanan ilolla wastan / ja ei heillä
ole juurta / hetkexi he uscowat / ja kiusauxen
14 ajalla poislangewat. Mutta jotca or-
jantappuroihin langeisit / owat ne / jotca
cuulewat / ja poismenewät / ja tucahutetan
surusta / rickaudesta / ja elämän hecumasta /
15 eikä canna hedelmätä. Mutta jotca hy-
wän maahan / owat ne / jotca sanan cuu-
lewat ja kätkewät hywällä ja toimellisella sy-
dämellä / ja saattawat hedelmän kärsimi-
ses.

Kyntilästa. Matth. 5: 15. Marc. 4:21. Infr. 11:33. Matth. 10: 26. Infr. 12: 2. Matth. 13: 12. & 25:29.

16 EI sytytä kengän kyntilätä / ja pane asti-
an eli pengin ala / mutta hän pane sen
kyntilä jalcan / että sisälle tulewaiset näkisit
17 walkeuden. Sillä ei ole mitän salattu /
joca ei ilmei tule / eikä peitetty / joca ei tiettä-
18 wäxi ja julki tule. Nijn cadzocat sijs /
cuinga te cuuletta: sillä jolla on / hänelle
pitä annettaman / jolla taas ei ole / sekin
jonga hän luule hänens olewan / otetan hä-
neldä pois.

Matth. 12: 46. Marc. 3:31.

19 NIjn tulit hänen äitins ja weljens / eikä
20 pääsnet hänen tygöns Canssalda. Ja
se sanottin hänelle: sinun äitis ja weljes
seisowat ulcona / ja tahtowat sinua nähdä.

Christuxen weljet ja sisaret.

21 Nijn hän wastais / ja sanoi heille: minun
äitin ja weljen owat ne / jotca Jumalan sa-
nan cuulewat ja tekewät.

Matth. 8: 23. Marc. 4:36.

22 JA yhtenä päiwänä tapahtui / että hän
hahten astui Opetuslastens cansa / ja
sanoi heille: mengämme ylidzen toiselle ran-
23 nalle: ja he laskit maalda. Cosca he pur-
jetit nijn hän nuckui / ja tuulispää nosti allon
meres / ja lainet löit heidän ylidzens / ja he

Jesus nuhtele tuulda.

24 olit suures hädäs. Nijn he menit hänen
tygöns / ja herätit händä / sanoden: Me-
stari / Mestari / me hucumma. Nijn hän
nousi ylös / nuhteli tuulda / ja aldo / ja ne
25 lackaisit / ja tuli tywenexi. Nijn hän sanoi
heille: cusa teidän uscon on? mutta he pel-
jästyit ja ihmettelit keskenäns / sanoden:
cuca tämä on? sillä hän käske myös tuulda
ja wettä / ja nekin owat hänelle cuuliaiset?

Matth. 8: 28. Marc. 5: 1.

26 Ja he purjetit Gadarenin maan puoleen /
joca on Galilean cohdalla.

27 JA cuin hän maalle meni / cohtais hänen
Caupungist yxi mies / jolla oli Perke-
let jo cauwan aica ollut / ja ei pukenut waat-
teita päällens / eikä ollut huones / waan
28 haudois. Cuin hän näki Jesuxen / huusi
hän ja langeis hänen eteens maahan / ja sa-
noi suurella änellä: mitä minun on tekemist
sinun cansas Jesu / ylimmäisen Jumalan
Poica? Minä rucoilen sinua / älä minua
waiwa. Sillä hän oli käskenyt riettaisen 29
hengen ihmisest ulos mennä / joca usein oli
händä waiwannut. Ja hän oli cahleilla
sidottu / ja jalcapuisa pidetty / ja rickoi sitet /
ja wietin Perkeleldä corpeen.

Jesus aja ulos Perkelen riywatusta.

JA Jesus kysyi händä ja sanoi: mikä 30
sinun nimes on? hän sanoi: Legio:
sillä monda Perkelettä oli häneen mennyt.
Ja he rucoilit händä / ettei hänen pitänyt 31
käskemän heitä sywyteen mennä. Nijn siel- 32
lä oli isoi lauma sicoja syömäs / wuoren pal-
das. Ja he rucoilit händä / että hänen pi-
ti salliman heidän nijhin mennä. Ja hän
salli heitä. Nijn Perkelet menit ulos sijtä 33
ihmisest / ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi
idzens mereen / ja läkähtyi. Cosca paime- 34
net näit mitä tapahtui / pakenit he ja ilmoi-
tit sen Caupungis ja kylis.

Nijn he menit cadzoman mitä tapahtu- 35
nut oli / ja tulit Jesuxen tygö / ja löysit sen
ihmisen / josta Perkelet lähtenet olit / istu-
wan Jesuxen jalcain juures waatetettuna /
ja oli mielesäns / ja he pelkäisit. Ja ne jot- 36
ca sen nähnet olit / ilmoitit heille / cuinga rij-
wattu oli terwexi tullut. Ja caicki Gada- 37
renin culmacunnan wäki rucoili händä me-
nemän pois heidän tyköns: sillä heidän
päällens oli tullut suuri pelco. Nijn hän
meni hahten / ja palais jällens. Ja se mies / 38
josta Perkelet olit lähtenet / rucoili händä /
että hän sais olla hänen cansans. Mutta
Jesus lähetti hänen pois / Ja sanoi: pala- 39
ja cotias / ja sano / cuinga suuren awun on
Jumala sinulle tehnyt. Ja hän meni pois /
ja saarnais ymbäri caiken Caupungin / mi-
tä Jesus oli hänelle tehnyt.

JA tapahtui / cosca Jesus palais / ru- 40
peis Canssa händä wastan: sillä caicki
odotit händä. Ja cadzo / yxi mies tuli / 41
jonga nimi oli Jairus / Synagogan Pää-
mies / ja langeis Jesuxen jalcain juuren ja
rucoili händä / tuleman hänen huone-
sens: Sillä hänellä oli ainoa tytär lähes 42
cahdentoistakymmenen wuotinen / joca oli
cuolemallans. Ja Canssa ahdisti händä
mennes.

Matth. 9: 18. Marc. 5:22.

43 Yri waimo / joca oli punatautia carj-
toistakymmendä wuotta sairastanut / ja
oli caiken tawarans Lääkäreille culuttanut /
44 ja ei woitu keldän paratta. Hän käwi ta-
cana / ja rupeis hänen waattens paldesen /
45 ja cohta hänen werens juoxu asetui. Ja
Jesus sanoi: cuca on minuun ruwennut?
Cosca he caicki kielsit / sanoi Petari / ja jotca
hänen cansans olit: Mestari / Canssa ahdi-
sta ja tunge sinua / ja sinä sanot: cuca mi-
46 nuun rupeis? Jesus sanoi: cuitengin jocu
minuun rupeis: sillä minä tunsin woiman
47 minustani lähtewän. Cosca waimo näki
ettei se sala ollut / tuli hän wäristen / ja lan-
geis hänen jalcains eteen / ja julisti caikelle
Canssalle / mingä syyn tähden hän oli hä-
neen ruwennut / ja cuinga hän cohta ter-
48 wexi tuli. Mutta hän sanoi hänelle: ole
hywäs turwas tyttären / sinun uscos on si-
nua auttanut / mene rauhan.

49 Cosca hän wielä puhui / tuli yxi Synago-
gan Päämiehen huonest / sanoden: sinun
tyttäres on cuollut / älä Mestarita waiwa.
50 Cosca Jesus tämän cuuli / sanoi hän lapsen
Isälle: älä pelkä: usco ainoastans / nyn hän
51 parane. Mutta cuin hän huonesen tuli /
nyn ei hän sallinnut ketän sinne tuleman can-
sans / waan Petarin ja Jacoburen ja Jo-
52 hannexen / ja sen lapsen Isän ja äitin. Ja
he caicki itkit ja parguit händä. Nyn hän
sanoi: älkät itkekö / ei hän ole cuollut / waan
53 maca. Ja he nauroit händä / tieten että
54 hän cuollut oli. Nyn hän ajoi caicki ulos /
rupeis hänen kätens / ja huusi / sanoden:
55 Pyca nouse ylös. Ja hänen hengens pa-
lais / ja cohta ylösnousi. Ja hän käski hä-
nelle anda ruoca. Ja hänen wanhem-
mans hämmästyit. Mutta hän haasti heitä
kellengän sanomast / mitä siellä tapahtunut
oli.

Anda Jairuxen tyttärelle hengen.

IX. Lucu.

Lähettä Apostolit saarnaman / anda heille woiman ih-
meitä tehdä / v. 1. Ei se kelpa Herodexelle / v. 7. Jesus
mene corpeen / ruocki siellä wissi tuhatta miestä / v. 10. Ky-
sy Opetuslapsillens / cuinga he uscoit hänestä / ja neuwo
heitä lujuten Evangeliumin tunnustuxes / v. 18. Cahdexan
päiwän perästä kircasteran hän heidän edesäns / v. 28. Toi-
sna päiwänä aja ulos Perkelen / v. 37. Sano myös heille
hänen kärsimisestäns / nuhtele Opetuslapsians heidän yl-
peydens tähden / v. 44. Mene nijn Jerusalemijn /
v. 51.

Jesus lähettä Apostolit.
Matth. 10:1.
Marc. 6:7.
Annus Chr. 33. incipit.

1 Sitte cudzui Jesus cocon ne cari-
toistakymmendä Opetuslastans
ja andoi heille wäen ja wallan
caickein Perkeleitten päälle / ja että
2 he myös taudit parannaisit: Ja lähetti heitä
saarnaman Jumalan waldacunda / ja paran-
daman sairaita. Ja sanoi heille: älkät ottaco
3 mitän myötän tielle / ei sauwa / ei lauckua / ei
leipä / eikä raha / älkät myös cahta hametta
pitäkö. Ja johon huonesen te tuletta / nyn
4 olcat siellä sihenasti cuin te sieldä poisme-
nette. Ja cuca ikänäns ei teitä wastanru-
5 pe / nyn mengät pois sijtä Caupungist / ja to-
mukin pudistacat teidän jalgoistanne / heidän
wastans todistuxexi. Ja he menit / ja wa-
eisit kylis / saarnaten Evangeliumi / ja paran-
sit jocapaicas.

Apg. 13:51.

7 Mutta Herodes Tetrarcha cuuli caick-
mitä hän teki. Ja hän pelkäis / että
muutamat sanoit Johannexen ylösnousnex
cuolleista. 8 Muutamat taas Elian ilman-
dunen / ja muutamat että jocu wanhoista
Prophetaista oli ylösnousnut. 9 Ja Hero-
des sanoi: Johannexen caulan minä lei-
kaisin / cuca tämä liene / josta minä sen-
caltaisita cuulen? Ja hän pyysi nähdä
händä.

Matth. 14:1.
Marc. 6:14.

Johannexen surma leicatan Herodexelda. A.M. 4002. A.C. 32.

10 Ja Apostolit palaisit / ja luettelit hänelle
caicki mitä he olit tehnet. Ja hän otti
heidän tygöns / ja meni harhan erämaahan /
Bethsaidan Caupungin tygö. 11 Cosca Cans-
sa sen ymmärsi / noudatit he händä / ja hän ot-
ti heitä wastan / ja puhui heille Jumalan
waldacunnasta / ja jotca terweyttä tarwidzit /
teki hän terwexi. 12 Nyn päiwä rupeis jo la-
skeman.

Marc. 6:30. Matth. 14:13. Marc. 6:31.

12 Ja ne caritoistakymmendä tulit ja sanoit
hänelle: päästä Canssa menemän Cau-
pungin ja lähikylin / majoithm ja ruoca saa-
man: sillä me olemma täällä erämaasa.
13 Nyn hän sanoi heille: andacat te heille syö-
täwätä: mutta he sanoit: ei meillä
enämbi ole cuin wyfi leipä / ja cari cala /
ellen me mene / ja osta ruoca tälle suu-
relle wäelle: 14 Sillä heitä oli lähes
wyfi tuhatta miestä. Nyn hän sa-
noi Opetuslapsillens: pangat heitä i-
stuman / cuhungin joucon wyfikym-
mendä. 15 Ja he teit nyn / ja asetit heidän

Jesus ruokidze 5000. miestä. Matth. 14:21. Marc. 6:35. Joh. 6:11.

16 caicki atrioidzeman. Nyn hän otti ne wyßi leipä ja ne caxi cala/ja cadzoi Taiwasen/ja 17 siunais nyttä / mursi ja andoi Opetuslapsille panna Canssan eteen. Ja he söit ja rawittin caicki. Ja coottin tähteitä cuin jäi/ caxitoistakymmendä coria.

Matth. 16: 13. Marc. 8:27. 18 JA tapahtui cosca hän yxinäns rucoilemas oli/olit myös Opetuslapset hänen 19 canssans / nyn hän kysyi heille/ sanoden: Kenengä sanowat Canssa minun olewan? he wastaisit / ja sanoit: he sanowat Johannes Castajaxi/ja muutamat Eliaxi / muutamat taas jongun wanhoista Prophetaista ylösnosnexi. Opetuslasten tunnustus Christuxest. 20 Nyn hän sanoi heille: Kenengästä te sanotta minun olewan? Wastais Simon Petari / ja sanoi: sinä olet Jumalan Christus. 21 Ja hän haasti heitä / ja kielsi ettei heidän kellengän pitänyt sitä sanoman / ja sanoi: Matth. 16: 21. & 17:22. Marc. 8:31. 22 Ihmisen Pojan tule paljo kärsiä / ja hän ylöncadzotan wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppenuilda / ja tapetan / ja colmandena päiwänä hän on ylösnousewa.

Matth. 10: 39. & 16: 24. Marc. 8:34. Infr. 14:27. 23 NYn hän sanoi caikille: joca minua tahto seurata/hän kieldäkän idzens / ja ottacan ristins jocapäiwä / ja seuratcan minua. 24 Sillä joca hengens tähdellä pitä tahto / hänen pitä sen cadottaman: mutta joca hengens cadotta minun tähteni/se hänen pitä Infr. 17:33. Ioh. 12:25. Matth. 16: 25. tallella. 25 Mitä se hyödyttä ihmistä/ jos hän caiken mailman woitais / ja idzens cadotais Marc. 8:36. Infr. 12: 9. 2. Tim. 2: 12. eli wahingon saattais? 26 Mutta cuca ikänäns minua häpe / ja minun sanojani / sitä myös ihmisen Pojan pitä häpemän / cosca hän on tulewa hänen/ja hänen Isäns / ja pyhän Engelitten cunniasa. Marc. 9: 1. 27 Mutta minä totisesta sanon teille: muutamat täsä seisowat / jotca ei maista cuolemata / sijhenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan.

Christuxen Xircastaminen. Matth. 17:1. Marc. 9:14. 28 JA tapahdui cahdexan päiwän perästä/ näiden sanain jälken / että hän otti tygöns Petarin ja Johannexen ja Jacobuxen/ 29 ja meni wuorelle rucoileman. Ja cuin hän rucoili/muutui hänen caswons/ ja hänen waattens tulit walkiaxi ja kyldäwäxi. 30 Ja cadzo/ caxi miestä puhui hänen canssans/ nimittäin/ 31 Moses ja Elias/ Jotca ilmestyit kirckaudes/ a puhuit hänen menostans/ jonga hän täytäwä oli Jerusalemis. Mutta Petari/ja jotca hänen canssans olit/olit unesta rascautetut. Mutta cosca he heräisit / näit he hänen kirckaudens/ja ne caxi miestä hänen tykönäns seisowan. 32

33 Ja tapahtui/cosca he läxit hänen tyköns/ sanoi Petari Jesuxelle: Mestari / hywä on meidän täsä olla/tehkämme tähän colme maja/sinulle yxi/Mosexelle yxi / ja Eltalle yxi: 34 mutta ei hän tiennyt mitä hän sanoi. Ja hänen puhuisans / tuli pilwi ja ymbäriwarjois heidän/ja he peljästyit / cosca pilwi peitti heitä. 35 Ja äni tuli pilwest/ sanoden: **Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.** 36 Ja cuin äni parhallans cuului / äckäisit he Jesuxen yxinäns. Ja he waickenit / eikä mitän kellengän nyná päiwinä sanonet / nyssä cuin he nähnet olit.

37 WEtta se tapahtui toisna päiwänä / cosca he menit alas wuorelda / cohtais heitä paljo wäke. 38 Ja cadzo/ yxi mies huusi Canssast/ sanoden: Mestari/minä rucoilen sinua/cadzo minun poicani puolen: 39 Sillä hän on minulle ainocainen/cadzo/ hengi otta hänen/ja hän huuta cohta / ja hän repi händä/nyn että hän wahtu / ja hän luopu tuscalla hänest / cosca hän händä on repinyt. 40 Ja minä rucoilin sinun Opetuslapsias händä ulosajaman/ mutta ei he woinet. 41 Nyn Jesus wastais/ja sanoi: Uscomatoin ja häjy sucucunda / cuinga cauwan minun pitä teidän tykönän oleman / ja teitä kärsimän? tuo poicas tänne. 42 Ja cosca hän wielä menos oli/repeli händä Perkele / ja muserteli: mutta Jesus nuhteli sitä riettaista henge / ja paransi pojan / ja andoi hänen jällens Jällens. 43 Ja he caicki hämmästyit Jumalan cunnia.

Jesus ulosaja Perkelen jota Opetuslapset ei woinet ulosaja. Matth. 17: 14. Marc. 9, 14.

Matth. 17: 22. Marc. 9: 31.

44 COsca he caicki ihmettelit caickia nitä cuin hän teki / sanoi hän Opetuslapsillens: pangat nämät puhet corwyn: sillä tulewa on/että ihmisen Poika ykönannetan ihmisten käsijn. 45 Mutta ei he ymmärtänet sitä sana/ ja se oli heildä peitetty/ ettei he sitä ymmärtänet: ja he pelkäisit kysyä sitä sana häneldä.

Opetuslasten ritta. Matth. 18: 1. Marc. 9: 34. 46 NYn tuli myös kysymys heidän keskenäns/cuca heistä suurin olis. 47 Cosca sijs

Jesus näki heidän sydämens ajatuxen/ otti hän lapsen / ja asetti tygöns/ja sanoi heille:
48 Cuca ikänäns tämän poicaisen otta wastan minun nimeeni / hän wastan otta minun. Ja cuca ikänäns minun otta / hän otta sen joca minun lähetti. Sillä joca wähin on teidän keskenän / hän tule suurimmaxi.

49 WJn Johannes wastais / ja sanoi: Mestari / me näimme yhden sinun nimes cautta Perkeleitä ulosajawan / ja me kielsimme händä / sillä ei hän seura meitä. Jesus sanoi hänelle: älkät kieldäkö: sillä joca ei ole meitä wastan/hän on meidän canssam.

51 JA tapahtui/ cosca aica käytetty oli/ että hänen piti tädildä otettaman/käänsi hän caswons menemän Jerusalemin puolen.
52 Ja lähetti sanansaattajat edellens/ ja he menit yhten Samaritanein Caupungijn / maja hänelle walmistaman. Ja ei ne händä ottanet wastan / että hänen caswons oli käätty menemän Jerusalemita päin.
54 Cosca hänen Opetuslapsens Jacobus ja Johannes sen näit/sanoit he: HERra / tahdotcos / nijn me sanomma/ että tuli tule Taiwast / ja cadotta heidän nijncuin Eliaskin teki? Mutta Jesus käänsi hänens ja nuhteli heitä/sanoden: ettäkö te tiedä / kenengä hengen pojat
56 te oletta? Sillä ihmisen Poica ei ole tullut cadottaman ihmisten sieluja / mutta wapahtaman.

57 JA he menit toiseen kylään. Ja tapahtui heidän tiellä waeldaisans/että yxi sanoi: minä seuran sinua cunga ikänäns sinä
58 menet. Ja Jesus sanoi hänelle: ketuilla owat luolat/ja Taiwan linnuilla pesät/mutta ei ihmisen Pojalla ole cuhunga hän pääns cumarta.

59 JA hän sanoi toisille: seura minua: Se sanoi: HERra / salli minun ennen
60 mennä hautaman Jsäni. Nijn Jesus sanoi hänelle: salli cuollet haudata cuolleitans / mutta mene sinä ja julista Jumalan waldacunda.

61 JA toinen sanoi: HERra/minä seuran sinua/mutta salli minun ennen mennä terweyxiä luoman nijlle jotca cotonani owat.
62 Jesus sanoi hänelle: cuca ikänäns kätens Auraan lasce ja tacans cadzo/ ei se ole sowelias Jumalan waldacundan.

Matth. 8: 19. & 59. Marc. 8: 21.

Marc. 9: 38.

Tästä rupe Lucas kirjoittaman Christuxen matcastuxen Jerusalemijn.

4. Reg. 1: 10.

Werſ. 27. Jumalan waldacunnan) Nimittäin Evangeliumin waldacunda. V. 55. Hengen) Jumala on laupias ja anda Auringons paista niin howäm cuin pahaingin päälle: Jotca Jumalan lapset owat/niillä on Jumalan hengi/että pyydä costa/waan owat laupiat / Matth. 5: 44.. V. 60. Salli cuollet) Haudata cuolluita on Christillinen työ/joca Jumalalle tyllä kelpa: Mutta cosca meillä on Jumalan erinomainen cudzumus/ että meidän pitä palweleman Jumalan cunniaxi/ ja ilmoittaman Jumalan waldacunda / silloin meidän pitä caicki maallmaliset jättämän.

X. Lucu.

TAas lähettä hän seidzemenkymmendä Opetuslasta saarnaman Jumalan waldacunnasta/ v. 1. Walitta Chorazin ja Bethsaidan tähden/ v. 13. Seidzemenkymmendä palajawat iloisans/ v. 17. Iloidze henges ja kijttä Jumalan ihmellisiä duomioita/iloidze myös Opetuslasten autuudesta/jotca fillä autualla ajalla elit/v. 21. Lainoppenut kiusa händä: Jesus wasta wertauxella yhdestä miehestä joca ryöwäritten käsijn joutui/ v. 25 Tule Marthan wieraxi/ joca paljon ascaroidze / waan hänen sisarens cuule Jumalan sana/v. 38.

1 JJn eroitti HERra toiset seidzemenkymmendä / ja lähetti heistä caxin ja caxin edellens caickijn Caupungeihin ja paickoihin cuihin hän idzekin oli tulewa / ja sanoi heille: Elo tosin on suuri/waan työwäke on wähä/
2 rucoilcat sijs elon HERra / työwäke lähettämän eloons. Mengät/ cadzo/ minä lähetän teidän nijncuin caridzat sutten keskelle.
3 Älkät ottaco lauckua / eikä cuckarota / eikä kengiä/ ja älkät ketän terwehtäkö matcalla.
5 Cuhunga huonesen te menettä/ nijn sanocat ensist: rauha olcon tälle huonelle. Ja jos siellä on rauhan lapsi/ nijn teidän rauhan jää
6 hänen päällens. Mutta jos ei oleckan/ nijn teidän rauhan palaja teillen.
7 Styä huones wijpykät/syökät ja juocat mitä teille annetan: sillä työmies on palckans ansiolinen.

8 Älkät huonest huonesen käykö: ja cuhunga Caupungijn te tuletta ja he teitä ottawat wastan/ nijn syökät mitä teidän eteen
9 pannan: Ja paratcat sairaita cuin sijnä on/ ja sanocat heille: Jumalan waldacunda on teitä lähestynyt.
10 Mutta cunga Caupungijn te menettä/ja ei teitä oteta wastan/ nijn
11 mengät sen cadnille/ ja sanocat: Tomungin/ joca teidän Caupungistan tartui meihin/ me pudistamme teidän päällen: cuitengin se tietkät/ että Jumalan waldacunda oli teitä lähestynyt.
12 Minä sanon teille: Sodomalle pitä sinä päiwänä huokiambi oleman/ cuin sille Caupungille.

Jesus lähettä 70. Opetuslasta.

Matth. 9: 37.

Matth. 10: 16. Marc. 6: 8. 4. Reg. 4. 29. Matth. 10: 12.

Deut. 24: 14. Lev. 19: 13. 1. Cor. 9: 13. 1. Tim. 5: 18. Matth. 10: 11.

Sup. 6: 5. Act. 18: 6.

Chorazi/ Bethsaida. Matth. 11: 21.

13 WOi sinuas Chorazin / woi sinuas Bethsaida: sillä jos Tyros ja Sidonis olis sencaltaiset woimalliset työt tehdyt/ cuin täsä owat tehdyt / nijn he olisit jo aica säkis ja tuhwas istunet ja parannuxen tehnet.
14 Cuitengin Tyrolle ja Sidonille pitä huo-
15 kiambi Duomiolla oleman cuin teille. Ja sinä Capernaum/joca olet Taiwasen asti corgotettu / sinun pitä helwettin syssättämän.

Matth. 10: 40. Ioh. 13:20.

16 Joca teitä cuule/se minua cuule / ja joca teitä ylöncadzo/se ylöncadzo minun / joca taas minun ylöncadzo/hän ylöncadzo sen joca minun lähetti.

17 NIjn ne seidzemenkymmendä palaisit Wilolla/sanoden: HERra/ Perkeletkin owat sinun Nimes cautta meidän alam-
18 me annetut. Nijn hän sanoi heille: minä näin Sathanin Taiwast langewan nijncuin
19 pitkäisen leimauxen. Cadzo / minä annan teille woiman tallata kärmet ja Scorpionit/ ja caicke wihollisen wäke / ja ei teille mikän
20 ole wahingoidzewa. Cuitengin älkät iloitco / että henget teidän alanne annetan: waan iloitcat parammin / että teidän nimen owat kirjoitetut Taiwahis.

Jesus ylistä Jumalan ihmellisiä duomioita. Matth. 11: 25.

21 SIllä hetkellä riemuidzi Jesus Henges/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä / Taiwan ja Maan HERra/ettäs nämät salaisit wijsailda ja toimellisilda / ja olet ne il-
Matth. 11: 27. Ioh. 3:35. 22 moittanut tyhmille / ja tosin / näin olet sinä Isä mieldynyt: Caicki owat minulle annetut Isäldäni / ja ei tiedä kengän cuca on Poica/waan Isä/ja cuca on Isä/waan Poica/ja kellen Poica tahto ilmoitta.

Matth. 13: 16. 23 JA hän käänsi hänens Opetuslastens puoleen / ja sanoi: Autuat owat ne silmät jotca näkewät jota te näettä: Sillä mi-
24 nä sanon teille: monda Prophetat ja Cuningast tahdoit nähdä jota te näettä/ja ei nähnet/ ja cuulla jota te cuuletta/ja ei cuullet.

Lainoppenut kiusa Jesusta.

25 Ja cadzo/Lainoppenut nousi / ja kiusais händä/sanoden: Mestari / mitä minun pitä tekemän että minä tjancaickisen elämän peri-
26 sin? Hän sanoi hänelle: mitä Lais kirjoitettu
27 on? cuingas luet? Hän wastais / ja sanoi:

Deut. 6: 5. Lev. 19:18.

Racasta sinun HERras Jumalatas caikesta sinun sydämestäs ja caikesta sinun sielustas / ja caikesta sinun woimastas/ja caikesta sinun mielestäs/ja sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs. Nijn hän sanoi hänelle: 28
oikein sinä wastaisit / tee se / nijns saat elä. Mutta hän tahdoi idzens wanhurscaxi tehdä/ ja sanoi Jesuxelle: cucasta minun lähim- 29
mäisen on?

Jesus wastais / ja sanoi: yxi ihminen 30
waelsi Jerusalemist Jerichoon / ja tuli ryöwäritten käsijn / jotca hänen alasti rijsuit / ja haawoitit/ poismenit / ja jätit hänen puoli-
cuolluxi. Nijn tapahtui että yxi Pappi 31
sitä tietä waelsi / ja cuin hän hänen näki / meni hän ohidze. Nijn myös Levita / cuin 32
hän tuli sille paicalle / käwi hän ja näki hänen/ja meni ohidze. Mutta yxi Samari- 33
tanus waelsi / ja tuli hänen tygöns / ja cuin hän näki hänen / armahti hän händä. Ja 34
tuli ja sidoi hänen haawans / ja wuodatti sijehen Öljyä ja wijna / ja pani juhtans päälle / ja wei hänen majaan ja corjais hän-
dä. Ja toisna päiwänä matcusti hän / ja 35
otti caxi penningitä / ja andoi Jsännälle / ja sanoi hänelle: corja händä/ja jos sinä enäm-
män culutat / nijn minä palaitesan maxan sinulle. Cuca näistä colmesta oli sinun 36
nähdäxes hänen lähimmäisens / joca ryöwäritten käsijn oli tullut? Hän sanoi: joca lau- 37
ptuden teki hänen cohtans. Nijn sanoi Jesus hänelle: mene ja tee myös nijn.

NIjn tapahtui cosca he waelsit / meni 38
hän yhten wähän kylän ja yxi waimo Martha nimeldä / otti hänen huonesens.
Ja hänellä oli sisar / joca cudzuttin Maria/ 39
hän istui Jesuxen jalcain juuren / ja cuuldeli hänen puhettans. Mutta Martha teki 40 Martha palson ascaroidze.
paljo ascareita palwellen heitä. Hän tuli ja sanoi: HERra etkös tottele että minun sisareni jätti minun yxinäni ascaroidzeman? sano sijs että hän minua auttais. Nijn Jesus 41
wastais ja sanoi hänelle: Martha/Martha/ paljo sinä suret ja pyrgit/waan yxi on tarpellinen. Maria on hywän osan walinnut / jo- 42
ca ei häneldä oteta pois.

Werss 36. Lähimmäisens) Lähimmäinen ei ole ainoastans se cuin hywin teke/mutta se myös joca hywä työtä tarwidze: sillä me olemma caicki toisemma lähimmäiset.

XI. Cucu.

NIxi hänen Opetuslapsistans rucoile händä / opettaman heitäns rucoileman. Hän opetta heille rucouxen

tawan

tawan ja mikä woima oikialla rucouxella on/v. 1. Aja Perkelen ulos yhdeſt ihmiſeſt: Phariſeuxet ſanowat hänen Beelzebubin woimalla ſen tekewän/v. 14. Mutta hän waſta edeſtäns toimelliſeſt/eikä tee ihmeitä heidän anomiſens perän/v. 17. Walitta ſuureſt Phariſeuſten wieckautta ja jumalattomutta/v. 32.

Jesus opetta Opetuslapsens rucoileman. Matth. 6:9.

1 MA tapahtui / että hän rucoili yhdes paicas. Ja cuin hän lackais / ſanoi hänelle yxi hänen Opetuslapſiſtans: HERra opeta meitä rucoileman / niincuin Johanneskin 2 opetti hänen Opetuslapſens. Sanoi hän heille: coſca te rucoiletta / niin ſanocat: Iſä meidän/joca olet Taiwahis. Pyhitetty olcon ſinun Nimes. Lähestykön ſinun waldacundas. Tapahtucon ſinun tahtos / niin 3 maaſa cuin Taiwaſa. Anna meille tänäpän meidän jocapäiwäinen leipäm. Ja anna mei- 4 dän syndimme anderi / ſillä mekin caikille meidän welgollisillem anderi annamme. Ja älä ſaata meitä kiusauxeen. Mutta pääſtä pahaſta.

5 JA hän ſanoi heille: culla teiſtä on yſtäwä/ja mene puoli yöſtä hänen tygöns/ ja ſano hänelle: yſtäwän / lainas minulle 6 colme leipä: Sillä minun yſtäwän tuli matcaſt minun tygöni / ja ei minulla ole mitä minä panen hänen eteens. Ja hän waſta huo- 7 neſtans: älä minua waiwa / owi on jo ſuljettu / ja minun lapſeni minun canſani macawat / ja en minä woi noſta ſinulle anda- 8 man. Minä ſanon teille: ellei hän nouſe ja anna hänelle / että hän on hänen yſtäwäns/niin hän cuitengin hänen ahkerudens tähden nouſe / ja anda hänelle niin monda cuin hän tarwidze.

Matth. 7:7. & 21: 22. Marc. 11: 24. Ioh. 14:13. Iac. 1: 6.

9 Niin minä myös ſanon teille: anocat / niin teille annetan: edzikät /niin te löydätte: 10 colcuttacat/ niin teille awatan: Sillä jocainen cuin ano/ ſe ſaa / ja joca edzi / ſe löytä / ja 11 joca colcutta/ ſille awatan. Cuca teiſtä on ſe Iſä/jolda poica ano leipä/ andaco hän hänelle kiwen? eli jos hän ano mu- 12 na/andaco hän hänelle Scorpionin? Jos te, 13 jotca pahat oletta / taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapſillen/ paljo enämmin teidän taiwallinen Iſän anda Pyhän Hengen ſitä anowaiſille.

14 JA hän ajoi ulos yhden Perkelen/joca oli mykkä. Ja coſca Perkele oli ajettu ulos/ niin mykkä puhui: ja Canſſa ihmetteli. 15 Mutta muutamat heiſtä ſanoit: hän ulos aja Perkeleitä Beelzebubin Perkeleitten päämiehen woimalla. Mutta muutamat 16 kiuſaiſit händä/ja anoit hänelde tunnuſtähte Taiwaſt: Mutta että hän tieſt heidän aja- 17 tuxens/ſanoi hän heille: jocainen waldacunda joca ercane idzens waſtan/ſe tule kylmille/ja huone lange huonen päälle. Jos Sa- 18 than on erinnyt idzens waſtan / cuinga ſijs hänen waldacundans on ſeiſowainen? että te ſanotta minun Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajawan. Mutta jos minä 19 Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajan / kenengäſtä woimalla teidän poicanne niitä ulosajawat? Sentähden heidän pitä oleman teidän Duomarin: Mutta jos mi- 20 nä Jumalan ſormella Perkeleitä ulosajan / niin toſin on Jumalan waldacunda teidän tygönne tullut.

Coſca wäkewä haarniſcoittu hänen co- 21 tons wariele / niin hänen omans owat rauhas. Mutta coſca händä wäkewämbi tu- 22 le ja woitta hänen / niin hän otta pois caicki hänen aſens/joihin hän turwais/ja jaca hänen ſaalins. Joca ei ole minun canſani/ ſe on 23 minua waſtan / ja joca ei minun canſani coco / hän hajotta.

Coſca rietas hengi lähte ihmiſeſt/ niin hän 24 waelda carkeita paickoja/edzi lepo / ja ei löydä: niin hän ſano: minä palajan minun huoneſeni/joſta minä läxin. Ja cuin hän ſinne 25 tule / löytä hän ſen luudilla lacaiſtuxi ja cauniſteluxi. Silloin hän mene ja otta canſans 26 ſeidzemen muuta pahembata henge / ja cuin he ſinne tulewat / aſuwat he ſiellä / ja ſen ihmiſen wiimeiſet tulewat pahemmaxi cuin enſimäiſet.

Matth. 12: 43.

Hebr. 6: 4. & 10: 26. 2. Pet. 2: 20.

27 JA tapahdui/ coſca hän näitä ſanoi: corgotti yxi waimo Canſſan ſeaſt änens/ ja ſanoi: autuas on ſe cohtu/ joca ſinun candanut on / ja ne niſät joitas imit. 28 Niin hän ſanoi: autuat owat ne jotca cuulewat Jumalan ſanan ja käskewät ſen.

29 WItta coſca Canſſa tungi / rupeis hän ſanoman: tämä ſucucunda on paha/ he anowat merckiä / ja ei heille anneta merckiä: waan Jonan Prophetan mercki. Sillä niin- 30

Judalaiſet anowat ihmeitä. Matth. 12: 38. Ion. 2: 1.

cuin Jonas oli Niniviteille merkixi: nijn pitä myös ihmisen Poica oleman tälle sucucunnalle.
3. Reg. 10: 1. 31 Etelän Drötningi pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan miesten cansa/ja pitä heitä duomidzeman: sillä hän tuli mailman äristä cuuleman Salomonin wijsautta: ja cadzo/täsä on enämbi cuin Salomon.
Ion. 3: 5. 32 Niniviitit pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan cansa/ ja sen cadottaman: sillä he teit parannuxen Jonan saarnast/ ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
Sup. 8:16. 33 EJ sytytä kengän kynt ilätä/ja pane kätkön/eikä wacan ala/ mutta kyntiläjalcaan/ että sisälletulewaiset walkeuden näkisit. Silmä on ruumin walkeus/ cosca sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn sinun coco ruumis tule walkiaxi: mutta jos se on paha/
Matth. 6: 22. 34 nijn myös sinun ruumis on pimiä. Cadzo sijs/ ettei se walkeus cuin sinus on tulis pimeyderi.
35 Jos sinun ruumis on pädnäns
36 walkeus/ja ei ole hänesä yhtän osa pimeydest/ nijn se tule coconans walkeuderi/ ja walista sinun nijncuin kircas leimaus.
37 JA hänen puhuisans/ rucoili händä yxi Phariseus rualle cansans: nijn Jesus meni ja atrioidzi. Mutta cosca Phariseus
38 näki/ihmetteli hän/ettei hän ennen ruan aica
Christuxen nuhtelemus ja walitus Phariseuxist. 39 pesnyt Nijn sanoi HERra hänelle: te Phariseuxet puhdistatte ulcoisen puolen maljoista ja astioista/mutta sisälliset teisä owat täynäns raatelust ja pahutta.
Matth. 23: 26. 40 Te hullut/luuletteco ettei se joca ulcoisen puolen teki/ tehnyt
41 myös sisälmäistä puolda? Cuitengin andacat almu nijstä cuin teillä on/ja cadzo/ nijn teille owat caicki puhtat.
42 WOi teitänne te Phariseuxet/että te kymmenexet teette Minduist ja Rutast/ja caickinaiset Caalist/ ja te jätätte pois duomion ja Jumalan rackauden: näitä tosin tulis tehdä/ ja sitä toista ei jättä.
Infr. 20:46. Matth. 23: 6. Marc. 12: 38. 43 WOi teitänne te Phariseuxet/ jotca pyydätte ylimmäisiä istuimita Synagogisa/ja tahdotta terwetettä Turulla.
44 WOi teitänne te Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut: sillä te oletta nijncuin peitetyt haudat/ joiden päällä ihmiset tietämätä käywät.
45 WJjn wastais yxi Lainoppenuista/ ja sanoi hänelle: Mestari/ näillä sanoilla sinä myös meitä pilckat.
Act. 15:10. 46 Nijn hän sanoi: ja/ woi teitän te Lainoppenet: sillä te rascutatte ihmiset nijllä cuormilla/ joita ei he woi
canda/ ja et te idze formellacan tahdo nijhin ruweta.
47 WOi teitä että te rakennatte Prophetain hautoja/ mutta teidän Jsänne tapoit ne.
48 Nijn te tosin todistatte ja suostutte teidän Jsänne töihin: sillä he tapoit ne/mutta te rakennatte nijden haudat.
49 SEntähden myös Jumalan wijsaus sanoi: minä lähetän heidän tygöns Prophetat ja Apostolit/ ja muutamat nijstä he tappawat ja wainowat:
Prophetain surmaitten rangaistus. Gen. 4:8. 2. Par. 24: 20. 50 Että tästä sucucunnasta pitä kysyttämän caickein Prophetain weri/joca on wuodatettu mailman alguста:
51 Abelin wereстä/ haman Zacharian weren asti/ joca hucattin Templin ja Alttarin waihella: tosin sanon minä teille: se kysytän täldä sucucunnalda.
52 WOi teitän Lainoppenet: sillä te oletta ottanet taidon awaimen idze sisälle mennäxenne/ ja sisälle menewäisiä oletta te torjunet.
53 WJtta cosca hän oli nämät sanonut: rupeisit Lainoppenet ja Phariseuxet cowin händä ahdistaman ja cawalast hänelde monialle kysymän:
54 Ja wäijyit händä ja edzeit jotakin hänen suustans/ josta he olisit saanet canda hänen päällens.

Vers. 34. Ruumin walkeus) Opettaja on seuracunnan silmä: cosca ei he oikein ymmärrä Jumalan sana/ nijn he wiettelewät coco seuracunnan: Mutta cosca he oikein ymmärtäwät/ nijn caicki heidän cuulians walistetan. V. 41. Andacat almu) se on: Te luuletta että te almulla eli muilla hywillä töillä/taidatte caicki nämät pahat peittä.

XII. Lucu.

JEsus neuwo Opetuslapsians wältämän ulcocullaisutta/v. 1. Ei pelkämän ihmisitä/ waan Jumalata/ ja oleman lujana todistuxes/ v. 4. Yxi rucoile händä duomarixi perinnösäns/waan ei hän tahdo: Mutta että heitä pois ahneudest/wertauxella rickast poldomiehest/ v. 13. Ei heidän pidä murhettiman ajallisist/v. 22. Waan oleman andiat palawat uscosa/ walpat nijncuin palweliat/ jotca HERrans aina cotia odottawat/v. 32. Sillä Christuxen opista oli paljo eripuraisutta tulewa/v. 49. Heidän tule arwata aicain merkeistä/ v. 54. Ja oleman rauhalliset/ v. 58.

Christus neuwo Opetuslapsians. Matth. 16: 6. Marc. 8:15. 1 JOsca sangen paljo Canssa olit cocondunet/ nijn että he toinen toistans ahdistit/ rupeis hän sanoman ensin Opetuslapsillens: cawahtacat teitän Phariseusten hapatuxest/ cuin on wieckaus: Sillä ei ole mitän peitettu/ 2 joca ei ilmei tule/eikä ole salattu/ cuin ei tiettäwäxi tule. Sentähden mitä te pimeis 3 sanotta/ ne walkeudes cuullan: ja mitä te

Sup. 8: 17. Matth. 10: 26. &seq.

cor-

orwaan puhutta cammios / se pitä saarnattaman caicoin päällä.

4 MItta minä sanon teille minun ystäwilleni: älkät nyttä peljätkö jotca ruumin tappawat / ja ei ole heidän sijtte enämbätä tekemist. Mutta minä tahdon osotta teille/ketä teidän tule peljätä: peljätkät sitä jolla on wäki/sijtte cuin hän tappanut on / myös helwetijn syösätä: totta minä sanon teille: sitä te peljätkät. Eikö wijsi warpulaista osteta cahdella ropoilla? Ja ei yxikän heistä ole Jumalan edes unohdettu. Owat myös caicki teidän päänne hiuxet luetut: älkät sijs peljätkö / sillä te oletta parammat / cuin monda warpulaista.

8 Mutta minä sanon teille: jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes / sen myös ihmisen Poica on tunnustawa Jumalan Engelitten edes. Joca taas minun kieldä ihmisten edes/ se kieldän Jumalan Engelitten edes. Ja joca puhu sanan ihmisen Poica wastan/se hänelle anderi annetan: mutta joca Pyhä Henge pilcka / ei se hänelle anderi anneta.

11 COsca he teitä wiettelewät heidän Synagogijns / Esiwallan ja waldamiesten eteen/nijn älkät murehtico/cuinga taicka mitä te wastatta / eli mitä teidän pitä sanoman: 12 Sillä Pyhä Hengi opetta teitä sillä hetkellä/ mitä teidän tule sanoa.

13 NIjn sanoi hänelle yxi Canssast: Mesta-Ori/sanos minun weljelleni/ että hän jacais minun canssan perinnön. 14 Mutta hän sanoi hänelle: ihminen/ cuca pani minun Duomarixi eli jacomiexexi teidän wälillen? 15 Ja hän sanoi heille: cadzocat ja carwahtacat ahneutta: sillä ei sijtä eletä/ että paljo tawarata on.

16 NIjn hän sanoi heille wertauxen / sanoden: Oli Ricas mies / jonga peldo paljo laihoo cannoi / ja hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: 17 mitä minä teen ettei minulla ole/ cuhunga minä cocon eloni? 18 Ja sanoi: sen minä teen: minä purgan minun aittani ja rakennan suuremman / ja cocon sinne caiken minun tuloni / ja hywydeni. 19 Ja sanon sielulleni: sielu / sinulla on suuri wara moneri wuoderi pandu / lewä / syö / juo / riemudze. 20 Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tompeli / tänä yönä sinun sielus sinulda pois cadzutan / cuca ne sijtte saa cuins walmistanut olet? 21 Näin myös hänelle käy / joca idzellens tawarata coco / ja ei ole ricas Jumalas.

22 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: sentähden sanon minä teille: älkät murehtico teidän elämästän / mitä teidän pitä syömän / eikä ruumistan / millä te sen waatetatte. Elämä on enämbi cuin ruoca / ja ruumis parembi cuin waate. 24 Cadzelcat carneita / ei he kylwä / eikä nijtä / ei heillä ole myös kellarita / eikä aitta / ja Jumala heidän cuitengin elättä / cuinga paljo parammat te oletta cuin linnut?

25 COca teistä hänen murehellans woi lisätä hänen warrellens yhdengän kyynärän? 26 Ellet te sijs woi sitä cuin wähin on / mixi te muista murehditta? 27 Cadzelcat cuckaisita / cuinga he caswawat / ei he työtä tee / eikä kehrä: ja minä sanon teille: ettei Salomon caikes hänen cunniasans nijn ollut waatetettu cuin yxi heistä.

28 JOs sijs ruohon / joca tänäpän kedolla seiso / ja huomena totton heitetän / Jumala nijn waatetta / cuinga paljo enämmin hän teidän waatetta te heickouscoiset? 29 Sentähden myös / älkät edzikö / mitä teidän syömän eli juoman pitä / ja älkät epäilkö: 30 Sillä näitä caickia pacanat mailmas pyytäwät. Mutta teidän Jän tietä että te näitä tarwidzetta. 31 Waan parammin edzikät Jumalan waldacunda / nijn nämät caicki teille tapahtuwat.

32 Älä pelkä piscuinen lauma / sillä teidän Jsällän on hywä tahto anda teille waldacunda. 33 Myykät mitä teillä on / ja andacat almua. Tehkät teillen Säkit jotca ei wanhane/tehkät puuttumatoin tawara Taiwahis/ cuhunga ei waras ulotu/eikä coi raisca. 34 Sillä cusa teidän tawaran on/ siellä myös on teidän sydämen.

35 SIcon teidän cupen wyötetyt / ja teidän kyntilänne syttytetyt: 36 Ja olcat nijden ihmisten caltaiset jotca heidän Herrans odottawat häistä palajawan / että cosca hän tule ja colcutta / nijn he cohta hänelle awawat. 37 Autuat owat ne palweljat jotca HERra tulduans löytä walwomast. Totisest sanon minä teille: hän sonnusta hänens ja asetta heidän atrioidzeman / ja käyden palwele heitä. 38 Ja jos hän tule toises wartios / eli colmannes wartios / ja näin löytä / autuat o-

Jumalata pitä peljättämän.

I. Sam. 14: 4.

Sup. 9:26. Matth. 10: 32. Marc. 8:38. 2. Tim. 2: 12.

Matth. 12: 31. Marc. 3:28. 1. Ioh. 5:16

Matth. 10: 19. Marc. 13: 11.

Ei maillisia to, teldaman.

Pſal. 55:23. Sap. 12:3. Matth. 6: 25. Phil. 4:6. I. Pet. 5:7.

Oleman andias. Matth. 6: 20. 1. Tim. 6: 19.

1. Par. 3:13.

Walpat.

Matth. 24: 43. 1. Theſſ. 5: 2. Apoc. 16: 15.

39 wat ne palweliat. Mutta tietkät/että jos perhenisändä tiedäis millä hetkellä waras tulis/tosin hän walwois/eikä sallis huonetans awata. 40 Sentähden olcat walmit: sillä ihmisen Poica tule sillä hetkellä/jolla ei te luuleckan.

41 NIin sanoi Petari hänelle: HERra/sanockos tämän wertauxen meille / eli 42 myös caikille? HERra sanoi/cuca on uscollinen ja toimellinen Perhenhaldia/jonga hänen Herrans asetta perhens päälle/ oikialla ajalla tarpeita andaman: Autuas on se palwelia / jonga Herra tulduans näin löytä 44 tehnen: Totisest sanon minä teille: hän asetta hänen caiken tawarans päälle / mitä 45 hänellä on. Mutta jos se palwelia sano sydämesäns: minun Herran wyhpy tulemast/ ja rupe palollisia hosuman/ja syömän ja juoman ja juopuman / 46 Niin tule sen palwelian Herra sinä päiwänä / jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/cuin ei hän tiedäckän/ ja leicka hänen cappaleixi/ ja pane hänen osans uscomattomain cansa.

47 Mutta se palwelia joca tiesi Herrans tahdon/ja ei idzens walmistanut eikä tehnyt hänen tahdons jälken / hänen täyty paljo 48 haawoja kärsiä. Joca taas ei tiennyt / ja cuitengin teki haawain ansion/sen pitä wähemmän haawoja kärsimän: sillä kelle paljo annettu on / hänen tacans paljo myös edzitän/ ja kelle paljo on haldun annetttu/ sildä myös paljo kysytän.

Christuren opilla on eripuraisus myötäns. Matth. 10: 34. 49 MInä tulin sytyttämän tulda maan päälle/ja minä parammin tahtoisin että se jo palais/ 50 Mutta minun pitä ennen Castella castettaman / ja cuinga minä ikäwöidzen sihenasti että se täytetän? 51 Luulettaco että minä tulin rauha lähettämän maan päälle? En/sanon minä: mutta eripuraisutta. 52 Sillä tästedes pitä wisi oleman eroitetut yhdesä huonesa/ colme cahta wastan / ja cari colme 53 wastan. Isä eroitetan poicans wastan/ja poica Isäns wastan/ äiti tytärtäns wastan / ja tytär äitiäns wastan / anoppi miniätäns wastan/ja miniä anoppians wastan.

Matth. 16: 2. 54 NIin hän sanoi myös Canssalle: cosca te näette pilwen länness nouseman / niin te cohta sanotta: sade tule / ja niin myös tulekin. 55 Ja cosca te näettä etelän tuulewan/niin te sanotta: helle tule/ ja niin myös tulekin. 56 Te ulcocullatut / Taiwan ja maan muodon te taidatte coetella / mixette sijs tätä aica coettele? 57 Mingä tähden sijs et te idzestän duomidze mikä oikein on.

58 Matth. 5: 25. SIllä cosca sinä menet ryhtaweljes cansa Esiwallan eteen/ niin pyydä tiellä hänestä päästä / ettei hän sinua Duomarin eteen wedäis / ja Duomar ylönannais sinua Bäwelille / ja Bäweli heittä sinun tornin. 59 Minä sanon sinulle: et sinä sieldä ennen ulospääse / cuins wihmeisen Ropoin marat.

Vers. 22. Murehtico) Ei Jumala cohtullista murhetta ole tieldänyt/waan sen cuin meidän että Jumalan waldacunnasta/ V. 31. V. 29. ältät epäilkö) Non pendeatis animis. Niincuin uscottomat ahdistures huikeudelewat ja hädäwät sinne ja tänne/ja epäilewät /ja edziwät warjelusta ja apua Turkeilda/Judalaisilda ja muilda jumalattomilda. V. 33. Myytät) Myydä/ jättä / ylöncadzo/ wihata / ei asua / ei tawaroita copta/ei mitän omista / etc. ne caicki opettawat ettei kenengän pidä mitän enä cuin Jumalata ja hänen sanans racastaman /eli edzimän / waan niincuin P. Pawali sano / 1. Cor 7: 29. Tanquam non habentes. V. 49. Tulda) se on sen sananlascun tawalla: Minä tahdon tulen sytyttä: se on minä tahdon nosta ryhdan Evangeliumin cautta/ja soisin sen jo olewan / mutta minun pitä Hengeni ennen andaman/ja sitä minä ikäwöidzen. V. 56. Te taidatte nähdä luondocappalitten meno/mixettengö sijtte näe mitä teildä puuttu.

XIII. Lucu.

CHristus sano heille / mitä Pilatus teki Galilealaisille/joita hän oli andanut tappa/neuwoin heitä parannuxeen/pane myös wertauxen ficunapuusta/v. 1. Paranda Sabbathina yhden ramman waimon / ja wasta Synagogan Päämiestä hänen napinahans/v. 10. Werta Jumalan waldacunnan Sinapin jywäkän / v. 18. Taikinaan / v. 20. Opetta heitä käymän sisälle ahtaista portista/v. 23. Hänelle ilmoitetan Herodexen tahtowan tappa händä / v. 31. Walitta Jerusalemi / joca aina tappa Prophetatta/v. 34.

Pilatus tappa Galilealaiset. 1 VIa olit muutamat sillä ajalla sinä / jotca ilmoitit hänelle Galilealaisist / joiden weren Pilatus 2 oli heidän uhreins cansa secoittanut. Ja Jesus wastais / ja sanoi heille: luuletteco että nämät Galilealaiset olit syndiset caickein Galilealaisten suhten/että heidän sencaltaista täydyi kärsiä? 3 Ei / sanon minä: waan ellet te paranna teitän / niin te caicki näin huckan tuletta / 4 Taicka luuletteco / että ne cahderantoistakymmendä/joiden päälle Silohan Torni langeis ja tappoi/ olit wialliset caickein ihmisten suhten / cuin 5 Jerusalemis asuwat? Ei / sanon minä / waan ellet te paranna teitän / niin te caicki näin huckan tuletta.

Jesus neuwo parannuxeen. 6 SAnoi hän myös tämän wertauxen: Yhdellä oli Ficunapuu / hänen wi-

namäesäns istutettu / ja hän tuli ja edzei
7 hedelmätä hänestä/ ja ei löytänyt. Nijn
hän sanoi wijnamäen haldialle : cadzo /
jo minä olen colmetkin wuotta tullut / ja
edzinyt hedelmätä tästä ficunapuusta /
ja en ole löytänyt / hacka händä pois / mixi
8 hän maata estä? Mutta hän wastais / ja
sanoi hänelle: HERra / salli hänen wielä
tämä wuosi olla / nijncauwan cuin minä
9 caiwan ymbärins ja sonnitan hänen : Jos
hän sijttekin hedelmöidzis : jollei / nijn
hacka händä sijtte pois.

10 JA hän opetti Sabbathina yhdes Sy-
11 nagogas: Ja cadzo / siellä oli yxi wai-
mo / jolla oli sairauden hengi cahdexan toi-
stakymmendä wuotta ollut / ja oli rammit-
12 tu/eikä woinut päätäns ylösnosta. Mut-
ta cosca Jesus sen näki / cudzui hän hänen
tygöns / ja sanoi hänelle: waimo / ole wa-
13 pa sinun taudistas. Ja hän pani kätens
hänen päällens / ja cohta se ojensi idzens ja
14 kijtti Jumalata. Nijn Synagogan Pää-
mies närkästyi että Jesus paransi Sabba-
thina / ja sanoi Canssalle : cuusi päiwä o-
wat joina sopi työtä tehdä / nijnä te tulcat ja
andacat teitän parata / ja ei Sabbathi-
na.

Autta ramman waimon terweytens.

15 Nijn wastais händä HERra / ja sanoi:
sinä ulcocullattu/eikö cukin teistä päästä nau-
tans eli Asians Sabbathina seimestä ja joh-
16 data juomalle ? Eikö myös pidäis tämä
Abrahamin tytär Sabbathina päästettä-
män tästä sitestä / jolla Sathan on jo cah-
17 dexantoistakymmendä wuotta sitonut ? Ja
cuin hän näitä sanoi / nijn häpeisit caicki
jotca händä wastan olit. Ja caicki Canssa
iloidzi caikista cunnialisista töistä cuin hänel-
dä tehtin.

Sinapin siemenestä. Matth. 13: 31. Marc. 4:30.

18 NIjn hän sanoi : kenengä wertainen
on Jumalan waldacunda / ja kenen-
19 gä caltaisexi minä sen teen? Se on Sina-
pin siemenen wertainen/jonga ihminen otti/
ja kylwi krydimaahans / ja se caswoi ja tuli
suurexi puuxi / ja Taiwan linnut pesiwät sen
oxisa.

Matth. 13: 33.

20 JA hän taas sanoi : kenengä wertai-
sexi minä Jumalan waldacunnan teen ?
21 Se on hapatuxen caldainen / jonga yxi wai-
mo otti / ja pani sen colmen jauhowacan
secan/sijhenasti cuin se caicki happani. Ja 22
hän waelsi Caupungeita ja kyliä/ja opetti/ja
matcusti Jerusalemi päin.

NIjn sanoi yxi hänelle: HERra / wä- 23 Harwat autuaxi tulewat.
häköstä nijtä on cuin autuaxi tule-
wat? Hän sanoi heille : pyytäkät ah- 24 Matth. 7: 13.
tasta portista mennä sisälle ? sillä monda
on (sanon minä teille) jotca pyytäwät
mennä sisälle / ja ei woi. Cosca Perheni- 25
sändä on nosnut ja owen sulkenut / nijn tei-
dän pitä ulcona seisoman / ja owen päälle
colcuttaman / ja sanoman : Herra /
Herra / awa meille : ja hän wasta ja
sano teille : en minä teitä tunne / custa te
oletta. Nijn te rupiatte sanoman : me 26 Matth. 7: 23. & 25: 41.
olemma syönet ja juonet sinun edesäs / ja
catuilla sinä meitä opetit. Ja hän on 27 Psal. 6: 9.
wastawa: minä sanon teille: en minä teitä
tunne custa te oletta / mengät pois minun ty-
köni caicki te pahantekiät. Siellä pitä o- 28
leman itcu ja hammasten kiristys / cos-
ca te näettä Abrahamin ja Isaachin
ja Jacobin / ja caicki Prophetat Ju-
malan waldacunnas / mutta teitänne u-
losajettawan. Ja heidän pitä tuleman 29
idäst ja lännest / pohjaisest ja etelast / ja Ju-
malan waldacunnas istuman. Ja cadzo/ 30 Matth. 19: 30. Marc. 10: 31.
ne owat wijmeiset / jotca tulewat ensimäi-
sixi / ja ne owat ensimäiset / jotca tulewat wij-
meisixi.

SInä päiwänä tulit muutamat Pha- 31
riseuxist / ja sanoit hänelle : riennä /
ja mene tääldä pois : sillä Herodes tah-
to sinua tappa. Hän sanoi heille : men- 32
gät ja sanocat sille ketulle / cadzo / minä u-
losajan Perkeleitä / ja parannan tänä-
pän ja huomena / ja colmandena päiwänä
minä lopetan. Cuitengin pitä minun tänä- 33
pän ja huomen ja sen huomenisen päiwän
peräst waeldaman : sillä ei taida tapahtu / et-
tä Propheta mualla hucatan / cuin Jerusale-
mis.

Jerusalem / Jerusalem / joca tapat 34 Matth. 23: 37.
Prophetat / ja kiwität heitä / jotca sinun
tygös lähetetän / cuinga usein minä tah-
doin coota sinun lapses nijncuin cana coco
poicans sijpeins ala / ja et te tahtonet? Cad- 35 Jerusalemin rangaj sturest. Infr. 19: 38.
zocat teidän huonen jätetän teille kylmille:
sillä minä sanon teille: et te minua ennen

näe/

näe / cuin se aica tule cosca te sanotta: siunattu olcon se joca tule HERran nimeen.

Vers. 3. Huckan) Judalaiset luulit jollen käsi hywästi täwi/että se oli Jumalalle otollinen/ja taas jollen wastoin täwi/ se syndiseri luulitin. V. 24. Pyytäwät) Ne owat ne jotca ilman uscota/töillä pyytäwät Taiwasen tulla. V. 33. Cuitengin) En minä Herodexen tähden pakene/ mutta minun tule muutoin waelda ja minun wircani toimitta.

XIV. Lucu.

JEsus pöydän tykönä ollesans Phariseuxen huones paranda Sabbathina westitautisen / v. 1. Opetta cudzutuillen pöydän tykönä tarwittawat tawat / v. 7. Ja Perhen isändä/cuita hänen cudzuman pitä / v. 12. Sano heillen wertauxen yhdest miehest/joca teki suuren Ehtolisen/ v. 15. Neuwo niistä jotca händä seurata tahtowat/mailmallisia hyljämän / ja walmistaman heitäns waiwa näkemän/v. 25.

Jesus parandawestitautisen Sabbathina.

1 JA tapahdui/ että hän tuli yhden Phariseusten Päämiehen huonesen Sabbathina rualle: ja he
2 wartioidzit händä. Ja cadzo/ sinä oli westitautinen ihminen hänen edes-
3 säns. Ja Jesus sanoi Lainoppenuille ja Phariseurille: sopico Sabbathina paran-
4 da? Nyn he waickenit. Mutta hän rupeis häneen/ja paransi hänen ja päästi menemän.
5 Ja hän sanoi heille: jonga nauta eli Asi puto caiwoon / eikö hän cohta Sabbathingan päiwänä händä ylösota? Ja ei he tainnet händä tähän wastata.

6

7 MUtta hän sanoi wierahille wertauxen/ cosca hän ymmärsi cuinga he walidzit
8 ylimmäisiä istuimita: Coscas joldaculda häihin cudzutan/ nyn älä ylimmäiseri istu / ettei jocu cunnialisembi sinua ole häneldä
9 cudzuttu: Ja nyn tule se joca sekä sinun että hänen on cudzunut / ja sano sinulle: anna tälle sia: ja nyn sinä häpiällä menet alem-
Prov. 25:7. 10 ma istuman. Mutta parammin coscas cudzuttu olet / nyn mene ja istu alemmaiseen siaan/että se joca sinun cudzunut on / tulis ja sanois sinulle: ystäwän / nouse ylemmä / silloin on sinulle cunnia nyldä / jotca myös
Infr. 18:14. Matth. 23: 12. 11 atrioidzewat. Sillä joca idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca idzens alenda / se ylötän.

Waiwaisita ei pidä unhotettaman. 12 Sanoi hän myös sille/ joca hänen cudzunut oli: coscas päiwälist taicka ehtolist teet / nyn älä cudzu ystäwitäs/eli weljejäs/ei langojas/ taicka rickaita kyläinmiehiäs/ ettei he sinua taas wuoroin cudzu / ja sinulle maxa.
13 Mutta parammin coscas pidon teet / nyn cudzu köyhiä/sairaita/onduwita/ja sokeita:
14 Nyn sinä olet autuas: sillä ei heillä ole wara sinulle maxa/mutta sinulle pitä maxettaman wanhurscasten ylösnousemises.

15 MUtta cosca yxi nyistä ynnä atrioidzewist nämät cuuli / sanoi hän hänelle: autuas on se joca syö leipä Jumalan waldacunnas. Nyn hän sanoi hänelle: ihminen oli
16 walmistanut suuren Ehtolisen/ja cudzui monda. Ja lähetti palwelians Ehtolisen hetkellä
17 sanoman cudzutuille: tulcat/sillä caicki owat walmistetut. Ja he rupeisit järjestäns caicki
18 heitäns estelemän: ensimäinen sanoi: minä ostin pellon/ja minun pitä menemän sitä cadzoman/minä rucoilen sinua/ sano minun esteni. Toinen sanoi: minä ostin wyisi paria
19 härkiä / ja menen nyitä coetteleman/minä rucoilen sinua / sano minun esteni Colmas
20 sanoi: minä olen emännän nainut/ ja en taida sentähden tulla. Ja palwelia palais/ ja sanoi caicki nämät Herrallens.

21 NYn perhen isändä wihastui / ja sanoi palweliallens: mene nopiast Caupungin catuille ja cujille/ja saata tänne waiwaiset ja sairat / onduwat ja sokiat. Ja pal-
22 welia sanoi: Herra / minä olen tehnyt nyncuins käskit / ja wielä nyt sia on. Herra
23 sanoi palwelialle: mene maan teille ja aidoille/ja waadi heitä tuleman / että minun
24 huoneni täytetäisin. Mutta minä sanon teille: ettei yrikän nyistä miehistä cuin cudzuttin / pidä maistaman minun Ehtolistani.

Joca Christusta seurata tahto/ pitä paljo tärsimän. Sup. 9:25. Matth. 10: 37. Matth. 16: 24. Marc. 8:34.

25 NYn waelsi paljo wäke hänen cansans/ ja hän käänsi hänens / ja sanoi heille:
26 Jos jocu tule minun tygöni ja ei wiha Isäns / äitiäns / emändätäns / lapsians/weljejäns/sisaritans/ja päälisexi oma hengens / ei se taida olla minun Opetuslapseni.

27 Ja joca ei canna ristiäns ja seura minua / ei se taida myös olla minun Opetuslapseni.

28 Sillä cuca teistä on joca tahto Tornia raketa/ja ei ennen laske culutusta/jos hänellä on wara sitä täyttä? Ettei hän / cosca hän
29 perustuxen laskenut on ja ei woi täyt-

ta/tule caickein nijden pilcaxi jotca sen näkewät/ja sanowat: Tämä ihminen rupeis rakendaman ja ei woinut täyttä. Taicka cuca Cuningas tahto mennä sotiman toista Cuningasta wastan/ eikö hän ennen ajattele/ jos hän woi kymmenellä tuhannella cohdata sen joca händä wastan tule cahdella kymmenellä tuhannella? Muutoin/ cosca hän wielä caucana on /nijn hän lähettä hänelle sanan/ ja rucoile rauha. Nijn myös jocainen teistä joca ei luowu caikista cuin hänellä on/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.

Matth. 5: 13. Marc. 9:50.

Wola on idzestäns hywä / mutta jos suola tule mauttomaxi/ millästi sitte suolatan? Ei se maasa/ eikä sonnasa ole tarpellinen/ mutta poisheitetän. Jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.

Werſ. 26. Ei wiha) Se pitä ymmärrettämän / nijncuin se Matheuxes on/ Cap. 10: 37. joca racasta Jsäns/ äitäns/ sisaxens eli weljens enämbi cuin minua/ ei se ole minulle kelwollinen. Ja sen cudzu hän täsä/ wihata/ sijnä että hän enämbi tottele Jumalata cuin heitä. V. 33. Luowu) Ei kengän Jumalan Duomiolla posowätinen ole / ellei hän kiellä caicke hänen woimans ja edzi armo/ ja rucoile Christuxelda apua.

XV. Lucu.

Pharisexet napisewat Jesusta wastan / että hän Publicanein ja syndisten cansa oli/ v. 1. Wasta heitä sijhen wertauxilla / yhdestä miehestä jolla olt sata lammasta / v. 3. Waimosta jolla oli kymmenen Penningitä/ v. 8. Miehestä jolla olt caxi poica: Joista toinen mene muille mailе/ ja tuhla caicki Porttoin cansa/ v. 11.

Jesus oleskele Publicanein ja sulki sinnisten cansa.

1 Nga hänen tygöns tulit caicki Publicanit ja syndiset/ cuuleman händä.
2 Nijn Phariseuret ja Kirjanoppenet napisit ja sanoit: tämä syndisiä wastanotta/ ja syö heidän cansans.

Wertaus cadonnest Lambast. Matth. 18: 12. Esa. 53:6.

3 Nijn hän sanoi heille tämän wertauxen / sanoden:
4 Cuca on teistä se ihminen / jolla on sata lammasta / ja jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän jätä yhdexänkymmendä ja yhdexän corpeen/ ja mene sen jälken joca cadonnut on/
5 sijhenasti että hän sen löytä? Ja cuin hän sen löytä / nijn hän pane sen olallens/ iloiten.
6 Ja cosca hän tule cotians / nijn hän cocon cudzu ystäwäns ja kyläns miehet / ja sano heille: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin minun lambani joca cadonnut oli.
7 Minä sanon teille: nijn myös ilo pitä oleman Taiwas yhdest syndiest/ joca hänens paranda/ enämmin cuin yhdexästkymmenest ja yhdexäst hurscast / jotca ei parannusta tarwidze.

Cadonnest Penningistä.

8 Taicka cuca waimo on / jolla on kymmenen penningitä / jos hän yhdengin nijstä cadotta / eikö hän sytytä kyntilätä / ja lacatse huonehta / ja edzi wisust nijncauwan cuin hän sen löytä?
9 Ja cosca hän sen löytänyt on/ cocon cudzu hän ystäwäns ja kyläns waimot/ ja sano: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin penningini / jonga minä cadotin.
10 Nijn myös/ sanon minä teille/ pitä ilo oleman Jumalan Engeleillä yhdest syndisest/ joca hänens paranda.

Tuhlajasta pojasta.

11 Ja hän sanoi: yhdellä miehellä oli caxi
12 poica: Ja nuorembi sanoi Jsällens: Jsä/ anna minulle osa tawarast cuin minun tule. Ja hän jacoi heille tawaran.
13 Ja ei cauwan sen jälken / cosca nuorembi poica oli caicki coonnut / meni hän caucaiselle maacunnalle ja huckais siellä caiken tawarans ylön syömises.
14 Cosca hän caicki oli tuhlannut/ nijn tuli suuri nälkä caicken sijhen maacundan/ ja hän rupeis hätäyndymän.
15 Ja poismeni / ja suostui yhten sen maacunnan cauppamiehen / joca hänen lähetti pellollens caidzeman sicojans.
16 Ja hän pyysi wadzans rawalla täyttä/ jota siat söit/ ja ei kengän hänelle sisäkän andanut.

17 Nijn hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: cuinga monella minun Jsäni palcollisella on kyllä leipä / ja minä cuolen nälkän?
18 Minä nousen / ja käyn minun Jsäni tygö / ja sanon hänelle: Jsä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs:
19 Ja en ole sillen mahdollinen sinun pojaxes cudzutta / tee minulle nijncuin yhdelle sinun palcollisistas. Ja hän nousi/ ja tuli Jsäns tygö.
20 Cosca hän wielä taambana oli/ näki hänen Jsäns hänen/ ja armahti hänen päällens/ juoxi ja langeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänelle.
21 Nijn sanoi poica: Jsä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs / ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaxes cudzutta.

22 Nijn sanoi Jsä palwelioillens / tuocat tänne parhat waattet / ja puettacat hänen päällens/ ja andacat sormus hänen käteens/ ja kengät hänen jalcoihins /
23 Ja tuocat se syteтty wasicka / ja tappacat / syökäm / r
24 muitcam: Sillä tämä minun poican oli

cuollut / ja wircois jällens / hän oli cadonnut/ja on taas löytty: Ja he rupeisit riemuidzeman.

25 Mutta hänen wanhembi poicans oli pellolla. Ja cuin hän tuli/ja huonetta lähesty / cuuli hän laulun ja dantzit. 26 Nyn hän cudzui yhden palwelioistans ja kysyi / mikä se on? 27 Hän sanoi hänelle: sinun weljes tuli/ja Jsäs andoi tappa sen syötetyn wasican / että hän sai hänen terwenä jällens. 28 Nyn hän wihastui / eikä tahtonut sisälle mennä. Ja hänen Jsäns meni ulos / ja rucoili händä. 29 Mutta hän wastais/ja sanoi Jsällens: cadzo/nyn monda wuotta minä palwelen sinua/ ja en ole coscan sinun käskyäs ylidzekäynyt/ja et sinä ole minulle wohlacan andanut / rie- 30 muitaxeni ystäwäni cansa. Mutta nyt/ että tämä sinun poicas tuli / joca hänen tawarans on tuhlannut porttoin cansa/ tapoit 31 sinä hänelle sen syötetyn wasican. Nyn sanoi hän hänelle: poican / sinä olet aina minun tykönäni / ja caicki mitä minun on / se on 32 sinun. Nyn pidäis sinungin riemuidzeman ja iloidzeman: sillä tämä sinun weljes oli cuollut/ ja wircois jällens / hän oli cadonnut/ja on taas löytty.

XVI. Lucu.

Wertaus wäärästä huonenhaldiasta ja wäärästä Mammonasta/v. 1. Christus opetta cuinga mailmaliset tawarat oikein käytettämän pitä / v. 9. Phariseuxet pitäwät sen naurona / waan hän nuhtele heitä / tietä andain Lain opin pysywän Johannexen asti / v. 14. Sano sitte heille wertauxen rickasta miehestäja Lazaruxesta/v. 19.

Wäärästä huonenhaldiasta.

1 Sanoi hän myös Opetuslapsillens: oli yxi ricas mies / jolla oli huonenhaldia / ja hänen edesäns cannettin / että hän oli hucuttanut hänen hywydens. 2 Ja hän cudzui hänen/ja sanoi hänelle: mixi minä sinusta sen cuulen? tee lucu hallituswirastas: sillä et 3 sinä saa tästedes hallita. Nyn huonenhaldia sanoi itzellens: mitä minä teen? Sillä minun Herran otta minulda pois wiran / en minä woi caiwa / häpen minä kerjätä. 4 Minä tiedän mitä minä teen: cosca minä wiralda poispannan/ nyn he corjawat minun heidän huonesens.

5 Ja hän cudzui tygöns caicki Herrans welgolliset/ja sanoi ensimäiselle: cuinga paljo 6 sinä olet minun Herralleni welca? Se sanoi/sata tynnyrilä Öljyä. Hän sanoi hänelle: Ota kirjas ja istu pian/ja kirjoita wtsikymmendä. 7 Sitte hän sanoi toiselle: paljoco sinä olet welca? Hän sanoi: sata punda nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas / ja kirjoita cahdexankymmendä. 8 Ja Herra kytti sitä wäärä huonenhaldiata / että hän toimelliseste teki: sillä tämän mailman lapset owat toimellisemmat cuin walkeuden lapset / heidän sugusans. 9 Ja minä myös sanon teille: tehkät teillen ystäwitä wäärästä Mammonasta / että cosca te tarwidzetta/ nyn he corjawat teitä ijancaickisijn majoihin. Mammon. Matth. 6: 24.

10 Joca wähemmäs on uscollinen / hän on myös paljos uscollinen/ja joca wähemmäs on wäärä/se myös paljos on petollinen. 11 Jollet te sis ollet uscolliset sijnä wääräs Mammonas / cuca teille sitä usco cuin totinen on? 12 Ja ellet te ole toisen omas uscolliset/cuca teille anda sen cuin teidän oman on? 13 Ei yxikän palwelia taida cahta Herra palwella / sillä taicka hän yhtä wiha/ja toista racasta / eli yhdes hän kynniryppu / ja toisen ylöncadzo. Et te taida palwella Jumalata ja Mammonat. Matth. 6: 24.

14 Caicki nämät cuulit nekin Phariseuxet jotca ahnet olit/ ja nauroit händä. 15 Ja hän sanoi heille: te oletta ne jotca idzen hurscaxi teette ihmisten edes / mutta Jumala tunde teidän sydämen: sillä se cuin ihmisille on corkia / se on Jumalalle cauhistus.

16 Laki ja Prophetat ennustit Johannexen asti / ja sitä ajasta on ilmoitettu Jumalan waldacunda Euangeliumin cautta / ja jocainen sihen idziäns wäellä tunge. 17 Pikemmin Taiwas ja maa hucku / cuin rahtucan Laista. 18 Joca emändäns hylkä / ja nai toisen / hän teke huorin: ja joca sen mieheldä hyljätyn nai / hän teke myös huorin. Laki ja Prophetat Johanneren asti. Matth. 11: 13. Matth. 5: 18. Matth. 5: 32. Matth. 19: 9. Marc. 10. 11. 1. Cor. 7: 10.

19 Nyn oli ricas mies / joca puetettin Purpuralla ja calleilla liinawaatteilla / ja eli 20 jocapäiwä ilos herculliset. Oli myös kerjäjä / nimeldä Lazarus / joca macais hänen porttins edes täynäns paisumita: 21 Ja pyysi rawita nyistä muruista/jotca rickan pöydäldä putoisit. Mutta coirat tulit / ja nuolit hänen paisumans. 22 Nyn tapahtui että kerjäjä cuoli / ja wietin Rickast miehest ja Lazaruxest.

Engeleildä Abrahamin helmaan: cuoli myös ricas / ja haudattin.

23 Costa hän Helwetis waiwas oli / nosti hän silmäns / ja näki Abrahamin caambana / ja Lazaruxen hänen helmasans / huusi hän / 24 ja sanoi: Isä Abraham / armahda minun päälleni / ja lähetä Lazarus castaman sormens pää weteen / että hän jähdytäis minun kieleni / sillä minä waiwatan täsä liekisä. 25 Nyn sanoi Abraham: poican / muista ettäs sait hywä eläisäs / ja Lazarus sitä wastan paha. Mutta nyt hän lohdutetan / ja sinä waiwatan. 26 Ja paidzi caickia näitä / on meidän ja teidän wälilläm suuri juopa kynnitetty / että ne / jotca tahtowat täältä sinne teidän tygönne mennä / ei he woi / eikä sieldä tännekän tulla.

27 Nyn hän sanoi: minä rucoilen sijs sinua Isä / ettäs lähetät hänen minun Isäni co- 28 toon: Sillä minulla on wijsi welje / todistaman heille / ettei hekän tulis tähän waiwan 29 sijaan. Sanoi hänelle Abraham: heillä on 30 Moses ja Prophetat / cuulcan nijtä. Mutta hän sanoi: ei Isä Abraham / jos jocu cuolleista menis heidän tygöns / nyn he parannuxen tekisit. 31 Hän sanoi hänelle: ellei he Mosest ja Prophetaita cuule / nyn ei he myös usco / jos jocu cuolleista ylösnousis.

Vers. 9. Mammon) Owat rickaudet / ja ne cudzutan wääräri rickaudexi / cosca ne wäärin käytetän: nijn ne sanotan toisen omaxi / eli muucalaisixi / sillä ei ne pysy meidän työnäm ijancaiskisest / nijncuin hengelliset ja totiset rickaudet pysywät. Olla uscollinen wääris tawarois / cosca ne hywin käytetän lähimmäisen tarpexi. Joca ei sitä tee / hän on palio wähembi uscollinen hengellisis tawarois: Se on / ei hän nijstä saa. v. 31. Ellei he cuule) Ettei täsä sallita Lazarusta jällens tuleman ja ilmoittaman wijdelle weljelle / on selkiä: ettei cuollet jällens palaja / waan cusa se tapahtu / on ainoastans Perkelen juoni / ja ei pidä sentähden uscottaman / cosca he owat jotakin meille ilmoittawanans meidän autuudestam: sillä kyllä meillä on Ramatus mitä meidän autuutem tarwitam.

XVII. Cucu.

Jesus opetta pahennuxista / ja cuinga rickowaisille anDexi annettaman pitä / v. 1. Vscosta / v. 5. Meidän töidem kelwottomudest / v. 7. Mennesäns Jerusalemijn paranda kymmenen spitalista miestä / v. 11. Opetta Jumalan waldacunnan ja Christuxen tulemisen menosta / v. 20.

Pahennuxesta. Matth. 18: 7.

1 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se on mahdotoin ettei 2 pahennuxet tule. Woi hänDä / jonga cautta ne tulewat / se olis hänelle parambi / että myllyn kiwi ripustettaisin hänen caulaans / ja heitetäisin mereen / cuin hän jongun näistä pienistä pahennais. Carttacat teitänne. 3 Jos weljes ricko sinua wastan / nyn muhtele händä / ja jos hän idzens paranda / nyn anna hänelle anDexi. 4 Ja jos hän seidzemen kerta päiwäs ricko sinua wastan / ja seidzemen kerta päiwäs sinun tygös palaja / sanoDen: minä cadun / nyn anna hänelle anDexi.

Yrmielisyydest ja sowinnosta. Lev. 19: 17. Syr. 19: 13. Matth. 18: 15.

5 JA Apostolit sanoit HERralle / lisä 6 meille usco. Mutta HERra sanoi: jos teillä olis usco nyncuin Sinapin siemen / ja te sanoisitte tälle medzäficunapuulle: nouse ja sijrrä sinus mereen / nyn hän cuulis teitä.

Matth. 17: 20. Marc. 11: 23.

7 WItta kenellä teistä on palwelia / joca Dkyndä taicka carja caidze / ja cosca hän medzäst cotia tule / että hän sano hänelle: 8 mene cohta atrioidzeman? Eikö hän pikemmin sano hänelle: walmista ehtolist / sonnusta sinus / ja palwele minua / nyncauwan cuin minä syön ja juon / ja syö ja juo sinä sitte. 9 Wai kyttäkö hän palwellatans / että hän teki mitä hänelle käsketty oli? En luule. 10 Nyn myös te / cosca te oletta caicki tehnet / cuin teille käsketty on / nyn sanocat: me olemma kelwottomat palweliat / me teimme nyncuin meidän pitikin tekemän.

Hywistä töistä.

11 JA tapahtui / että hän meni Jerusalemi- 12 ta päin / ja matcusti keskeldä Samarian ja Galilean. Ja cuin hän tuli yhten kylän / cohtaisit händä kymmenen spitalista miestä / jotca taambana seisoit: Ja corgotit 13 änens / sanoden: Jesu racas Mestari / armahda meidän päällem. Ja cosca hän ne 14 näki / sanoi hän heille: mengät / ja osottacat teitän Papeille. Ja tapahtui / että he mennesäns tulit puhtaxi. 15 Nyn yxi heistä / cosca hän näki että hän parattu oli / palais jällens ja cunnioitti Jumalata suurella änellä: 16 Ja langeis caswoillens hänen jalcains juuren / ja kytti händä. Ja se oli Samaritanus. 17 Mutta Jesus sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? cusasta yhdexän owat? Ei ole mui- 18 ta palainnut Jumalata cunnioidzeman cuin tämä muucalainen? Ja hän sanoi hänelle: 19 nouse ja mene / sinun uscos on sinun wapahtanut.

Christuxen wijmeinen matca Jerusalemijn. A. Christi 34. Incipit. Kymmenen spitalista miestä. Lev 14: 2. & seq.

20 JA Phariseuxilda kysyttin: cosca Juma- lan waldacunda olis tulewa? Wastais hän heille / ja sanoi: ei Jumalan waldacunda tule ulconaisella menolla / eikä myös sa-

Matth. 9: 42.

Matth. 24: 24. Marc. 13: 21. Ennustus Christuxen päiwäst.

21 nota: Cadzo täsä/cadzo siellä: sillä cadzo/ Jumalan waldacunda on teidän sisällänne.

22 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se aica tule/ että te halajatte nähdä yhtäkin ihmisen Pojan päiwä/ja ei te saatcan nähdä.

23 Ja he sanowat teille: cadzo täsä/ cadzo siellä/ älkät mengö/älkät seuratco: Sillä nijncuin pitkäisen leimaus Taiwan alla leimahta/ ja paista caickein päälle/ cuin Taiwan alla owat: nijn myös pitä ihmisen Pojan päiwänä oleman.

25 Mutta ennen tule hänen paljo kärsiä/ ja hyjättä täldä sucucunnalda.

Matth. 24: 37. Gen. cap. 6. & 7. 1. Pet. 3: 20.

26 Ja nijncuin tapahdui Noen päiwinä/ nijn myös tapahtu ihmisen Pojan päiwänä.

27 He söit/ joit/ nait ja huolit/ haman sijhen päiwän asti/ cuin Noe Arckijn meni/ ja wedenpaisumus tuli/ ja hucutti caicki.

Gen. 19: 24.

28 Nijn myös tapahdui Lothin päiwinä: he söit/ joit/ ostit/ myit/ istutit ja rakensit.

29 Mutta sinä päiwänä/ cuin Loth Sodomast läxi/ satoi tulda ja tulikiwe Taiwahast/ ja hucutti caicki.

30 Näin pitä myös sinä päiwänä tapahtuman/jona ihmisen Poica ilmoitetan.

31 Joca sinä päiwänä caton päällä on/ ja hänen caluns owat huones: nijn älkön astuco alas nijtä ottaman. Ja joca pellolla on/ älkön palaitco jätettyiden jälken.

Gen. 19: 26. Marc. 8: 35. Supr. 9: 24. Ioh. 12: 25.

32 Waan muistacat Lothin emändätä.

33 Jocainen cuin pyytä sieluans wapahta/ hän sen cadotta/ ja jocainen cuin sen cadotta/ hän saatta hänen elämän.

34 Minä sanon teille: sinä yönä caxi macawat yhdellä wuotella/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

Matth: 24: 41.

35 Caxi ynnä jauhawat/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

Matth. 26: 28.

36 Ja he sanoit hänelle: HERRA/ cusa sijs? Nijn hän sanoi heille: cusa raato on/ sinne myös Cotcat coconduwat.

Werst. 10. Tehnet) Täsä puhu Christus ihmisten tawalla/ juuri yxitertaisest ulconaisista töistä: muutoin Jumalan edes ei taida yxikän tehdä nijn paljo cuin hän welcapää on/ sillä ei Jumala tydy paljaisin töihin. v. 20. Ulconaisella) se on: Jumalan waldacunda ei ole nijsä töisä/ cuin owat sidotut paickoihin/ ruokihin/ waatteisin/ aitoihin ja ihmisijn: Waan nijhin cuin owat wapat uscosa ja rackaudesa.

XVIII. Lucu.

Wertaus wääräst Duomarist/ ja köyhäst Leskest/ v. 1. Nijstä jotca wanhurscauteens luottawat: wertaus Phariseuxest ja Publicanist. v. 9. Otta lapsia tygöns ja sinua heitä/ v. 15. Wasta sen rickan nuorucaisen kysymyxeen hywistä töistä/ v. 18. Petarin kysymyxeen/ v. 28. ilmoitta nijlle cahdellentoistakymmenellen hänen kärsimisestäns/ v. 31. Jerichoon tuduans/ anda kerjäjälle sokialle näkyns/ v. 35.

Nijn hän sanoi myös heille wertauxen/ että aina tule rucoilla ja ei wäsyä/ja sanoi: 1 2
Yxi Duomari oli yhdes Caupungis/ joca ei peljännyt Jumalata/eikä häwennyt ihmistä. 2
Nijn oli myös yxi Leski sinä Caupungis/ joca tuli hänen tygöns/ sanoden: auta minua ryhtaweljeldäni. 3
Ja ei hän tahtonutcan. Mutta wijmein/sanoi hän idzelläns: waicka en minä Jumalata pelkä/ engä häpe ihmistä: 4 5
Cuitengin että tämä Leski waiwa minua/ tahdon minä händä autta/ ettei hän tulis/ ja nurisis minua.

Nijn HERra sanoi: cuulcat mitä tämä wäärä Duomari sano: 6
Eiköstä Jumalan pidäis hänen walituitans auttaman/ jotca yötä ja päiwä händä huutawat/ pidäiskö hänen sitä kärsimän? 7
Minä sanon teille: hän autta heitä pian. 8
Cuitengin cosca ihmisen Poica on tulewa/ löytänekö hän usco maan päältä.

Ja hän sanoi muutamille/ jotca idze 9
päällens uscalsit/ että he olit hurscat/ ja muita ylöncadzoit/tämän wertauxen: 10
Caxi ihmistä menit Templijn rucoileman/ yxi Phariseus ja toinen Publicani. 11
Phariseus seisoi ja rucoili näin idzelläns: minä kijtän sinua Jumala/ etten minä ole nijncuin muut ihmiset/ryöwäri/wäärä/huorintekiä/ taicka nijncuin tämä Publicani. 12
Cahdesti wijckos minä paaston/ja annan kymmeneret caikista cuin minulla on. 13
Ja Publicani seisoi taambana/ eikä tahtonut silmiäns nosta Taiwasen päin/ mutta löi rindoijns/ ja sanoi: Jumala armahda minun syndisen päälleni. 14
Minä sanon teille: tämä meni cotians hurscambana cuin toinen: sillä jocainen cuin idzens ylöndä/hän aletan: ja joca hänens alenda/ se ylötän.

Matth. 23: 12. Sup. 14: 11.

He toit myös hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Cosca Opetuslapset sen näit/ nuhtelit he nijtä. 15 16
Mutta cuin Jesus oli heitä cudzunut tygöns/ sanoi hän: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät heitä kieldäkö: Sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda: totisest sanon minä teille: joca ei ota Jumalan waldacunda nijncuin lapsi/ ei hän sinne taida tulla. 17

Jesus siuno wähät lapset. Matth. 19: 13. Marc. 10: 13.

Ja hänelle kysyi Päämies ja sanoi: hywä Mestari/mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän saisin? 18 19
Jesus sanoi hänelle: mitäs minua hywäri cudzut?

Matth. 19: 16. Marc. 10: 17.

Pharisenxen ja Publicanin rucouxest.

Ei ole

Ei ole kengän hywä / waan ainoa Jumala.
20 Käſky ſanat ſinä tiedät: älä huorin tee: älä
tapa: älä waraſta: älä ſano wäärä todiſtuſta: cunnioita Iſäs ja äitiäs. Nyn hän
21 ſanoi: Nämät caicki olen minä minun nuorudeſtani pitänyt. Coſca Jeſus ſen cuuli / ſanoi hän hänelle: yxi ſinulda wielä puuttu: myy caicki mitä ſinulla on / ja jaa waiwaiſten / nyn ſinä ſaat tawaran Taiwas /
22 ja tule ja ſeura minua. Coſca hän ſen cuuli / tuli hän murhelliſexi: ſillä hän oli ſangen
23 ricas.

Ricaſten on työläs Taiwaſen tulla.
24 Coſca Jeſus näki hänen murheiſans olewan / ſanoi hän: cuinga työläſt rickat tule-
25 wat Jumalan waldacundan: Pikemmin käy Cameli neulan ſilmäſtä / cuin ricas tule
26 Jumalan waldacundan. Nyn ne ſanoit / jotca ſen cuulit: cucaſta taita autuaxi tulla?
Supr. I: 17. 27 Hän ſanoi: mitä ihmiſille on mahdotoin / ſe on Jumalalle mahdollinen.

Matth. 19: 27. Marc. 10: 28. 28 Wjin Petari ſanoi: cadzo / me jätimme
29 caicki ja ſeuraſimme ſinua. Hän ſanoi heille: totiſeſt ſanon minä teille: ei ole kengän / joca jätti huonens / wanhemmans / weljens / emändäns / ja lapſens Jumalan
30 waldacunnan tähden: Joca ei paljo enämbätä ſaa tällä ajalla jällens / ja tulewaiſes mailmas tiancaickiſen elämän.

Jeſus ilmoitta kärſimiſens. Matth. 20: 17. Marc. 10: 32. Act. 10: 48. 31 Ja hän otti tygöns ne caxitoiſtakymmendä / ja ſanoi heille: Cadzo / me menemmä Jeruſalemijn / ja caicki pitä täytettämän
32 cuin Prophetailda ihmiſen Pojaſta kirjoitetut owat: Sillä hän ylönnetän pacanoille /
33 ja pilcatan ja häwäiſtän ja ſyljetän / Ja cuin he owat hänen ruoſkinet / tappawat he hänen / ja colmandena päiwänä on hän ylösnouſewa. Ja ei he yhtän ſana näiſtä ymmärtänet. Ja tämä puhe oli heildä nyn
34 peitetty / ettei he ymmärtänet mitä ſanottin.

Jeſus anda yhdelle ſokialle näön. Matth. 20: 29. Marc. 10: 46. 35 Wjin tapahtui / coſca hän Jerichota läheſtyi / että yxi ſokia iſtui tien wieres
36 kerjäten. Ja cuin hän cuuli Canſſan ohidzekäywän / kyſyi hän mikä ſe olis. He ſa-
37 noit hänelle: Jeſus Nazarenus täſtä meni.
38 Ja hän huuſi / ja ſanoi: Jeſu Dawidin Poica / armahda minua. Nyn ne jotca ohidzemenit / koruit händä waickeneman. Mutta hän huuſi ſitä enämmin: Dawidin Poi-
39 ca / armahda minua. Nyn Jeſus ſeiſatti / ja käſki händä talutta tygöns. Ja cuin hän
40 läheſtyi / kyſyi hän hänelle: ja ſanoi: Mitäs tahdot / että minun pitä ſinulle tekemän?
41 Hän ſanoi: HERra / että minä näkiſin.
42 Ja Jeſus ſanoi hänelle: ole näkewä: ſinun uſcos autti ſinua. Ja hän ſai cohta näkyns /
43 ja ſeurais händä / ja cunnioidzi Jumalata. Ja caicki Canſſa / cuin ſen näit / kijtit Jumalata.

Verſ. 14. Hurſcambana cuin) Se on / ei ole toinen wanhurſcana cotia mennyt / waan duomittuna. Ebraiſmus eſt, & negativè dicitur, ſicut Pſal. 118: 8. Se on hywä luotta HERran päälle / paremmin cuin Ruhtinaſten päälle. Hoc efficit Ebrea litera Mem. Nyncuin myös / Matth. 21: 31. Publicanit ja portot pitä käymän teidän edellän Taiwan waldacundan. Teidän edellän / ſe on / et te. v. 22. Wielä ſinulda yxi puuttu) ſe on / ſinulda puuttu caicki / ut ſupra Matth. 19: 21. Marc. 10: 21. Mutta myydä on nijncuin / Luc. 12: 33. v. 30. Tähän aican) Luc Marc. 10: 20.

XIX. Lucu

Zacheus otta Jeſuxen wieraxens ja käätän Chriſtuxen Juſcoon / v. 1. Wertaus yhdeſt mieheſt / joca rahans andoi caſwoille / v. 11. Oljymäen tygö tulduans anda tuoda yhden Aſin warſan / ja aja Jeruſalemijn / v. 28. Itke Caupungita ja ennuſta hänen häwityxens / v. 41. Templijn tulduans aja fieldä ulos caupidziat / opettain jocapäiwä ſiellä / v. 45.

Zacheus otta Jeſuxen wieraxens.
1 Ja hän meni ſiſälle / ja waelſi Je-
2 richon läpidze. Ja cadzo / yxi mies / nimeldä Zacheus / joca oli Publicanein päämies / ja oli ri-
3 cas. Ja hän pyyſi nähdä Jeſuſta / eikä ſaanut Canſſalda: ſillä hän oli lyhyt warttans. Ja hän ſamois edelle / ja meni yhten
4 medzäficuna puuhun / että hän olis ſaanut hänen nähdä: ſillä ſen cautta oli hän wael-
5 dapa. Ja cuin Jeſus tuli ſihen paickan / cadzoi hän ylös / ja näki hänen / ja ſanoi hänelle: Zachee / aſtu nopiaſt alas: ſillä minä tulen tänäpän ſinun huoneſes. Ja hän
6 aſtui nopiaſt alas / ja otti hänen iloiſeſt waſtan. Coſca he ſen näit / napiſit he caicki /
7 että hän ſyndiſen tygö poickeis.
8 Mutta Zacheus meni / ja ſanoi HERralle: cadzo HERra / puolen minun tawaratani annan minä waiwaiſille: ja jos minä jongun pettänyt olen / ſen minä neli kertaiſeſt
9 jällens annan. Nyn Jeſus ſanoi hänelle: tänäpän on tälle huonelle autuus tapahtunut: ſillä hängin on Abrahamin poica. Ja
10 ihmiſen Poica tuli wapahtaman ſitä cuin cadonnut oli. Matth. 18: 11.

Wertaus yhdeſtä mieheſtä / joca rahans andoi caſwoille. Matth. 25: 14.
11 Coſca he nämät cuullet olit / ſanoi hän wielä yhden wertauxen: että hän oli juuri
12 läſnä Jeruſalemita / ja he luulit Jumalan waldacunnan cohta ilmoitettawan. Sanoi hän ſijs: yxi Adelsmies matcuſti caucaiſeen
13 maacundaan / idzellens waldacunda ottaman / ja aicoi taas palaita. Nyn hän cudzui tygöns kymmenen palweliatans / ja andoi heil-

le kymmenen leiwiſkätä/ ja ſanoi heille: cau-
14 pitcat nijn cauwan cuin minä palajan. Mut-
ta hänen kyläläiſens wihaiſit händä / ja lähe-
tit ſanoman hänen jälkens / ſanoden: en me
tahdo / että ſinä meitä wallidzet.
15 Ja tapahtui cosca hän palais / ſitte cuin
hän ſai waldacunnan / käſki hän cudzua ne
palweliat tygöns / joille hän oli rahans an-
danut / tietäxens / mitä cukin caupinnut oli.
16 Nijn tuli enſimäinen / ja ſanoi: Herra /
ſinun leiwiſkäs on kymmenen leiwiſkätä caſ-
17 wattanut. Ja hän ſanoi hänelle: oikein hy-
wä palwelia / ettäs wähäs olit uſcollinen /
ſinulla pitä walda kymmenen Caupungin
18 päällä oleman. Toinen myös tuli/ja ſanoi:
Herra / ſinun leiwiſkäs on wijſi leiwiſkä
19 caſwattanut. Hän ſanoi hänelle: Ole ſi-
näkin wijden Caupungin haldia.
20 Ja colmas tuli / ja ſanoi: Herra: cad-
zo/täſä on ſinun leiwiſkäs/ joca minulla hiki-
21 lijnas kätketty oli: Sillä minä pelkäiſin ſi-
nua / ettäs cowa mies olet / ſinä otat / jotas
Matth. 25: 22 et pannut/ja nijtät cuin ets kylwänyt. Hän
26. ſanoi hänelle: ſinun ſuuſtas minä ſinun ſinä
paha palwelia duomidzen: tieſitkös minun
cowaxi miehexi / joca otan jota en minä pan-
23 nut/ja leickan johonga en minä kylwänyt: Ja
mixet ſinä andanut minun rahani waihetos
pöydälle? Ja minä oliſin tulduani ſen cor-
gon cansa jällens ſaanut.
24 Nijn hän ſanoi tykönä ſeiſowille: ottacat
pois ſe leiwiſkä häneldä/ja andacat ſille jolla
25 kymmenen leiwiſkätä on. Nijn he ſanoit
hänelle: Herra tällä on kymmenen lei-
Matth. 13: 26 wiſkätä. Minä ſanon teille: jolla on/ hä-
12. nelle pitä annettaman: ja häneldä / jolla ei
& 25: 29. ole / ſekin cuin hänellä on / pitä poisotetta-
Marc. 4: 24. man. Sijttekin ne minun wihollijſeni / jotca
Supr. 8: 18. 27 ei tahtonet minun anda wallita heitäns/ tuo-
cat tänne / ja meſtacat heitä täſä minun näh-
28 teni. Ja cuin hän nämät puhunut oli/ meni
hän cohdaſtans ja waelſi ylös Jeruſalemi
päin.
Chriſtuxen ajamus Jeruſalemijn. Matth. 21: 1 Marc, 11: 1. 29 Ja tapahdui/cosca hän läheſtyi Bethpha-
get ja Bethaniat / ja tuli Oljymäen ty-
gö/ lähetti hän caxi Opetuslaſtans: Ja ſa-
30 noi: Mengät kylän / joca on teidän edeſän /
ja cuin te ſijhen tuletta/ nijn te löydätte war-
ſan ſidottuna / jonga päällä ei yxikän ihmi-
nen coſcan iſtunut ole/ päästäkät ſe/ ja tuocat
31 tänne. Ja jos jocu teille kyſy: mixi te ſitä
päästätte? nijn ſanocat hänelle: HERRa
tätä tarwidze. Nijn lähetetyt menit/ja löy- 32
ſit nijncuin hän oli heille ſanonut. Cosca he 33
nyt päästit warſa/ſanoi ſen iſändä heille: mi-
xi te päästätte warſa: He ſanoit: HERRa 34
tätä tarwidze. Ja he weit ſen Jeſuxen ty- 35 Ioh. 12: 14.
gö/ja panit waattens warſan päälle/ ja iſtu-
tit Jeſuxen ſen päälle. Ja cosca hän mat- 36
cuſti/ lewitit he waattens tielle.
Ja cuin hän jo läheſtyi / ja waelſi Öljy- 37
mäeldä alaspäin/ rupeis coco Opetuslaſten
joucko iloiten kijttämän Jumalata ſuurella
änellä caiken woiman tähden cuin he nähnet Pſal. 118:
olit / ſanoden: Siunattu olcon ſe joca 38 25.
HERRan Nimeen Cuningaſna tule / Rau-
ha Taiwahas/ja cunnia corkeuxes. Ja muu- 39
camat Phariſeuxiſt/ jotca Canſſan ſeas olit/
ſanoit hänelle: Meſtari / aſeta Opetuslap-
ſes. Hän waſtais/ja ſanoi heille: Minä ſa- 40
non teille: jos nämät waickenewat / nijn ki-
wet pitä huutaman.
Ja cuin hän lähemmä tuli / cadzoi hän 41 Jeſus itke Jeruſalemin tähden.
Caupungin päälle/ itki händä ja ſanoi:
Jos ſinäkin tiedäiſit / nijns ajatteliſit toſin 42
tällä ſinun ajallas/ mitä ſinun rauhas ſopis.
Mutta nyt owat ne kätketyt ſinun ſilmäis
edeſtä. Sillä ne päiwät pitä tuleman ſinun 43
ylidzes / että ſinun wihollijſes ſcandzawat Iſaiæ 29: 3.
ſinun / ja pijrittäwät ſinun: Ja ahdiſtawat 44
ſinun jocaculmalda / ja maahan taſoittawat
ſinun / ja ſinun lapſes / jotca ſinus owat/ ja
ei jätä ſinus kiwe kiwen päälle / ettes ſinun
edzickos aica tundenut.
Ja hän meni Templijn / rupeis ajaman 45 Matth. 21: 12.
Julos oſtaita ja myypiä/ſanoden: kirjoi- Marc. 11: 15.
tettu on: Minun huonen on Rucoushuone/ 46 Eſa. 56: 7.
mutta te oletta ſen tehnet ryöwäritten luola- Ier. 7: 11.
xi. Ja hän opetti jocapäiwä Templis. 47 Marc. 11: 38.
Mutta Pappein päämiehet ja Kirjanoppe-
net/ ja Canſſan wanhimmat edzeit händä
ſurmataxens. Ja ei tiennet mitä heidän 48
piti tekemän: ſillä caicki Canſſa ripui hä-
nes / ja cuulit händä.

Werſ. 4. Medzä ficunapuuhun) συκάμινῳ morus eſt. Supr. 17: 6. συκομωρέαι, ficus Ægyptia. Non caprificus, à ficu & moro. Vide Æthenæum. lib. 2.

XX. Luku.

PHariſeuxet kyſywät Jeſuxelle / millä woimalla hän näitä teke: Hän kyſy heillen Johannexen Caſteſta / v. 1. Sano heille wertauxen wijnamäen miehiſtä/ jotca ta-

poit isändäns palweliat / ja pojan wijmein / v. 9. Wasta sijtte Phariseusten lähetetyille / werorahasta / v. 20. Ja Saduceusten kysymyxeen ylösnousemisest / v. 27. Kysy Kirjanoppenuillen Christuxest / kenengä poica hän on: Nuhtele heidän ylpeyttäns ja ahneuttans Canssan läsnä olles / v. 41.

Pharisensten kysymys.

1 JA tapahdui yhtenä nystä päiwistä / cosca hän Canssa opetti Templis / ja saarnais Evangeliumi. Nyn ylimmäiset Papit / ja Kirjanoppenet ja wanhimmattulit / 2 Ja sanoit hänelle: Sanos meille millä wallalla sinä tätä teet? Eli cuca sinulle tämän wallan on 3 andanut? Nyn Jesus wastais / ja sanoi heille: Minä kysyn myös teille yhtä asiata / wastatcat minua. 4 Olico Johannexen caste Taiwast / taicka ihmisildä? 5 Nyn he ajattelit idzelläns / sanoden: jos me sanomma: Taiwast / nyn hän sano: mixette sijs händä usconet? 6 Eli jos me sanomma: ihmisildä / nyn caicki Canssa kiwittäwät meidän: Sillä he owat uscotetut että Johannes oli Propheta. 7 Ja he wastaisit / ettei he tiennet custa se oli. 8 Nyn sanoi Jesus heille: en minä myös sano teille / millä woimalla minä näitä teen.

Wijnamäen miehistä. Matth. 21: 33. Marc. 12: 1. Esa. 5: 1. Ier. 2: 21.

9 NYn hän rupeis sanoman Canssalle tämän wertauxen: yxi mies istutti wynapuita / ja pani ne palcoille wynamäen miehille / ja meni matcan cauwan aica. 10 Cosca nyn sowelias oli / lähetti hän palwelians wynamäen miesten tygö / että he andaisit hänelle wynamäen hedelmästä. Mutta he pierit hänen / ja lähetit tyhjänä. 11 Ja hän lähetti taas toisen palwelian / jonga he myös pierit ja pilckaisit / ja poislähetit. 12 Taas lähetti hän colmannen / sen he myös haawoitit / ja ulos syöxit. 13 Nyn wynamäen isändä sanoi: mitä minä teen? minä lähetän minun rackan poican / cosca he sen näkewät / nyn he carttawat händä.

14 Mutta cosca wynamäen miehet sen näit / ajattelit he idzelläns / sanoden: tämä on perillinen / tulcat tappacam händä / että perindö tulis meidän omaxem. 15 Ja he ulos syöxit hänen wynamäestä ja tapoit. Mitästä wynamäen isändä on tekewä heillen. 16 Hän tule / ja hucka nämät wynamäen miehet / ja anda wynamäkens muille. Cuin he sen cuulit / sanoit he: pois se. 17 Mutta hän cadzahti heidän päällens / ja sanoi: mitästä se on / cuin kirjoitettu on? Se kiwi jonga rakendajat hylkäisit / on tullut nurckakiwexi? 18 Jocainen cuin lange sen kiwen päälle / se muretan / mutta jonga päälle se lange / sen hän muserta. 19 Ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet pyysit händä sillä hetkellä kynniotta / waan he pelkäisit Canssa: sillä he ymmärsit / että hän heille tämän wertauxen sanonut oli.

Werorahasta. Matth. 22: 15. Marc. 12: 13.

20 JA he wartioidzit händä / ja lähetit wäkywäisiä / jotca piti heidäns hurscasti teettelemän / että he hänen puhesa kynnisaisit / ja ylönannaisit Esiwallalle ja Maanwanhimman haldun. 21 Ja he kysyit hänelle / ja sanoit: Mestari / me tiedämme ettäs oikein sanot ja opetat / ja et cadzo ihmisen muoto / waan opetat Jumalan tien totuudes. 22 Olleco se oikein / että me annamme Keisarille weron / taicka ei? 23 Mutta cuin hän ymmärsi heidän cawaluxens / sanoi hän heille: mitä te minua kiusatte? 24 Osottacat minulle werora / kenengä cuwa ja päällekirjoitus sinä on? Rom. 13: 7. He wastaisit ja sanoit hänelle: Keisarin. 25 Nyn hän sanoi heille: andacat Keisarille mitä Keisarin tule / ja Jumalalle mitä Jumalan tule. 26 Ja ei he tainnet hänen puhettans Canssan edes laitta / waan ihmettelit hänen wastaustans / ja waickenit.

Sadduceusten kysymys. Matth. 22: 15. Marc. 12: 18. Deut. 25: 5.

27 NYn tulit muutamat Saduceuxist (jotca kieldäwät ylösnousemisen) ja kysyit hänelle / sanoden: 28 Mestari / Moses kirjoitti meille / jos jongun weli cuole / jolla emändä oli / ja se cuolis lapsitoin / nyn hänen weljens piti sen waimon ottaman / ja weljellens siemenen herättämän. 29 Nyt olit seidzemen welje / ensimämen otti emännän ja cuoli lapsitoina. 30 Ja toinen otti sen waimon / ja se myös cuoli lapsitoina. 31 Ja colmas otti myös sen. Ja nyn caicki seidzemen / eikä jättänet lapsia / ja cuolit. 32 Caickein wymein cuoli myös se waimo. 33 Kenengä sijs ylösnousemises heistä se waimo on? Sillä caicki seidzemen owat sen waimonans pitänet.

Pfal. 118: 22. Esa. 28: 16. Matth. 21: 42. Marc 12: 10. Act. 4: 11. Rom 9: 33. 1 Pet. 2: 7.

Exod. 3: 6.

34 Jesus wastais / ja sanoi heille: tämän mailman lapset naiwat ja huolewat. 35 Mutta ne jotca otolliset owat sille mailmalle / ja ylösnouseman cuolluista / ei he nai eikä huole: 36 Ja ei he sillen cuolla taida: sillä he owat Engelitten caltaiset / ja Jumalan lapset / että he owat ylösnousemisen lapset. 37 Mutta että ne cuollet ylösnousewat / sen on myös Moses pensan tyköä osottanut / cosca hän cudzui HERran / Abrahamin Jumalaxi / ja Isaachin Jumalaxi / ja Jacobin Jumalaxi. 38 Ei

Jumala ole cuolluitten Jumala / waan eläwitten: sillä caicki hę hänelde eläwät.

39 Nyn wastaisit muutamat Kirjanoppenuista / ja sanoit: Mestari / oikein sinä sanoit. 40 Ja ei hę rohgennet hänelde mitän enämbätä kysyä.

Matth. 22: 24. Marc. 12: 35. Psal. 110:1. 41 NYn hän sanoi heille: cuinga hę sanowat Christuxen Dawidin Pojaxi: 42 Ja Dawid sano Psaltarramatus: HERra sanoi minun HERralleni / istu minun oikialle kädelleni: 43 Nyncauwan cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi? 44 Cosca Dawid cudzu hänen HERraxens / cuinga sis hän on hänen Poicans?

Supr. 11:43. Matth. 23: 6. Marc. 12: 38. 45 MYtta cosca caicki Canssa sen cuuli / sanoi hän Opetuslapsillens: 46 Cawahtacat teitän Kirjanoppenuista / jotca tahtowat käydä pitkis waatteis / ja ottawat hywäxi terwetoxet Turulla / ja mielellänsä istuwat Synagogis ylimmäisnä ja pöydille. 47 Jotca syöwät leskein huonet / ja pitäwät pitkiä rucouxia / waan sitä suuremman cadotuxen hę saawat.

Vers. 25. Andacat) Templisin ja Jumalan palweluxeen pitä teidän andaman Jumalan tähden jälken: Ja jos Reisari on teidän päällen weron pannut / nyn teidän pitä myös sen andaman / sillä te oletta hänen alemmaisens ja teillä on hänen rahans Wahwistain näin tällä hänen wastauxellans mailmallisen hallituxen: jonga hän myös työllä osotti / cosca hän idze andoi weron / Matth. 17: 27.

XXI. Lucu.

HEidän uhratesans ylistä hän köyhän lesken uhria / v. 1. Ennusta Jerusalemin häwityxest / v. 5. Ja mailman lopusta / v. 25.

Marc. 12: 41. 1 JA hän cadzoi cuinga rickat panit 2 lahjojans uhri arckuun. Hän näki myös köyhän lesken panewan sinne caxi ropoja. 3 Ja hän sanoi: totisest sanon minä teille: tämä köyhä lesxi pani enämmän cuin nämät caicki. 4 Sillä nämät panit hęidän kyllydestäns Jumalan uhrixi / waan tämä pani köyhydestäns caiken hänen tawarans cuin hänellä oli.

Christuxen ennustus Jerusalemin häwityxest. Matth. 24: 1. Marc. 13:1. Supr. 19: 44. 5 JA cuin muutamat sanoit hänelle Templist: cuinga caunilla kiwillä ja cappaleilla se cauniistettu oli / nyn hän sanoi: 6 Se aica tule / cosca caikista cuin te näette / ei pidä kiwi kiwen päälle jätettämän / jota ei ricota. 7 Nyn hę kysyit hänelle / ja sanoit: Mestari / coscasta nämät tapahtuwat? ja mikä 8 merckі on / cosca nämät tulewat? Hän sanoi: cadzocat / ettei teitä petetä: sillä moni tule minun Nimeeni / ja sano: minä se olen: aica on kyllä läsnä / älkät cuitengan hęitä seurateco. 9 Mutta cosca te cuuletta sotia ja capinoita / nyn älkät peljätkö: sillä nämät pitä ensin tuleman / waan ei cohta loppu ole. 10 Nyn hän sanoi heille: Canssa nouse Canssa wastan / ja waldacunda waldacunda wastan: 11 Ja suuret maan wapistuxet pitä jocapaicas tuleman / nälkä ja rutto / cauhistuxet ja suuret ihmet taiwast tapahtuwat.

Matth. 24: 9. Ioh. 15:20. 12 MYtta ennen näitä caickia heittäwät hę kätens teidän päällenne / wainowat ja ylönandawat teitä Rastuxyn ja fangiuxeen / ja wetäwät teitä Cuningasten ja Esimiesten eteen / minun Nimeni tähden: Supr. 12: 11. 13 Mutta se tapahtu teille todistuxexi. 14 Nyn pangat nyt se sydämeen / ettet te murehdis / cuinga teidän pitä edestänne wastaman: 15 Sillä minä annan teille suun ja wyssauden / jota ei hę woi wastan puhua / eikä caicki teidän wastanseisojan taida wastan olla: 16 Nyn te myös ylönannetan wanhimmildanne / weljildänne / langoildanne / ja ystäwildänne / ja muutamat teistä hę tappawat. 17 Ja te ylöncadzotan caikilda minun Nimeni tähden: 18 Waan ei hiuscarwacan pidä teidän päästänne huckuman. 19 Pitäkät teidän sielunne kärsimises.

Matth. 24: 15. Matth. 13: 14. 20 COsca te näettä Jerusalemin sotawäeldä pyritettäwän / nyn tietkät että hänen pericatons on lähestynyt. 21 Silloin ne jotca Judeas owat / paetcan mäkein puoleen: ja jotca hänen keskellänsä owat / ne sielde pois mengän: ja jotca maalla owat / älkän sisälle mengö. 22 Sillä ne owat costopäiwät / että caicki pitä täytettämän cuin kirjoitetut owat. Dan. 9:27. 23 Mutta woi rascaita ja imettäwäisiä nynä päiwinä. Sillä suuri waiwa pitä maan päällä oleman / ja wiha tämän Canssan päällä. 24 Ja heidän pitä langeman miecan teränedesä / ja hę wiedän fangixi caickinaisen Canssan secaan. Ja Jerusalem pitä tallattaman pacanoilda / siihenasti cuin pacanain aica täytetän.

Merkit jotca mailman lopun edellä tapahtuwat. Matth. 24: 29. Marc. 13: 24. Esa. 13:10. Ezech. 32: 7. 25 JA merkit pitä oleman Auringos ja Cuus ja Tähdeis. Ja maasa Canssalla ahdistus epäilyxen tähden. Ja Meri ja Allot pitä pauhaman. 26 Ja ihmiset maasa pitä cuiwettuman pelgon tähden / ja odottamisen tähden / nitä cuin maan pyrin päälle tulewat: sillä Taiwan woimat pitä liicutettaman. 27 Ja silloin hęidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis / suurella woimalla ja cunnialla. 28 Cosca nämät rupewat tapahtuman / nyn cadzocat / ja nostacat päänne ylös: sillä teidän lunastuxenne silloin lähestyy.

Rom. 8: 23.

Ja hän

29 Ja hän sanoi heille wertauxen: cadzocat ficunapuuta/ ja caickia puita/ cosca ne puhkewat/ Nyn te idze nystä näette ja ymmärrätte/ että suwi on läsnä. 30 Nyn myös te/ cosca te näette nämät tapahtuwan/ sitä tietkät että Jumalan waldacunda on läsnä. 31 Totisest minä sanon teille: ei tämän sucucunnan pidä ennen huckuman/ cuin nämät caicki tapahtuwat. 33 Taiwas ja maa on huckuwa/ waan minun sanani ei pidä huckanduman.

Rom. 13: 13 34 Wtta cawahtacat teitän/ ettei teidän sydämen cosican rascauteta syömisest ja juomisest/ ja elaturen murhest/ ja se päiwä tule äkist teidän päällen. 35 Sillä nyncuin paula tule caicken ylidze/ jotca coco maan päällä asuwat. 36 Nyn olcat nyt aina walpat/ ja rucoilcat/ että te mahdolliset olisitta caickia näitä wälttämän jotca pitä tapahtuman/ ja seisoman ihmisen Pojan edes.

37 Ja hän opetti päiwällä Templis/ mutta yöllä meni hän ulos/ ja oli Olymäellä yötä. 38 Ja caicki Canssa tuli warhain hänen tygöns Templyn händä cuuleman.

Vers. 24. Pacanain) Jerusalem pitä oleman Pacanain alla/ sihenasti cuin pacanat uscoon käändywät/ se on mailman loppuhun: Sillä ei Templi enämbi raketa/ Hagg. 2. 10. Dan. 9.

XXII. Luku

Pääsiäisen edellä mene Judas ylimmäisten Pappein tygö ja lupa pettä Jesuxen/ v. 1. Jesus mene Jerusalemin/ syö siellä Pääsiäislamban v. 7. Asetta Ehtolisens/ v. 17. Sano heille petäjäns/ v. 22. Asetta heidän rijtans/ ja opetta heitä lähestywäisest waarast/ v. 24. Mene Olymäelle rucoileman: Siellä hän otetan kinni ja ylimmäisen Papin huonesen wiedän/ v. 39. Petari tule sinneja wanno ettei hän tunne händä/ v. 55. Jesus pilcatan ja duomitan cuolemaan/ v. 63.

Matth. 26: 2 Marc. 14: 1. 1 Nyn lähestyi makian leiwän juhla päiwä/ joca Pääsiäisexi cudzutan. 2 Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he olisit hänen saanet tappa. Mutta he pelkäisit Canssa.

Judas. 3 Nyn Sathan oli Judan sisälle mennyt/ jonga lyca nimi oli Jscharioth/ joca oli cahdentoistakymmenen lugusta. 4 Ja hän meni pois/ ja puhutteli ylimmäisiä Papeja ja Päämiehiä/ cuinga hän oli hänen heille pettäwä. 5 Ja he ihastuit/ ja lupaisit hänelle raha. 6 Ja hän lupais sen heille/ ja edzei tila saadaxens händä pettä ilman hasuta.

7 Nyn makian leiwän päiwä tuli/ jona Pääsiäislammas piti uhrattaman. 8 Ja hän lähetti Petarin ja Johannexen/ sanoden: mengät walmistaman meille Pääsiäislammas syödäxem. 9 Nyn he sanoit hänelle: cusas tahdot meitä walmistaman? 10 Hän sanoi heille: cadzo/ cosca te Caupungyn tuletta/ cohta teidän yxi ihminen candain wesiastiata/ noudattacat händä sihen huonesen johonga hän mene: 11 Ja sanocat perhen isännälle/ Mestari käski sinulle sano: cusa on maja/ josa minä saan Pääsiäslamban Opetuslasteni cansa syödä.

12 Ja hän osotta teille suuren awaran Salin walmistacat siellä. 13 He menit/ ja löysit nyncuin hän heille sanonut oli/ ja walmistit Pääsiäis lamban.

14 Ja cuin jo aica tullut oli/ istui hän/ ja caritoistakymmendä Apostolita hänen cansans. 15 Ja hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä Pääsiäislammasta teidän cansan/ ennen cuin minä kärsin: 16 Sillä minä sanon teille: en minä sillen hänest enämbi syö/ sihenasti cuin se täytetän Jumalan waldacunnas. 17 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja sanoi: ottacat ja jacacat keskenän: 18 Sillä minä sanon teille: en minä juo wijnapuun hedelmäst/ ennen cuin Jumalan waldacunda tule.

19 Ja hän otti leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ sanoden: tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän annetan/ se tehkät minun muistoxeni. 20 Nyn myös Calkin ehtolisen jälken/ sanoden: tämä Calcki on se Uusi Testamenti/ minun weresäni/ joca teidän edestän wuodatetan.

21 Cuitengin cadzo/ minun petäjäni käsi on minun cansani pöydällä: 22 Ja tosin ihmisen Poica mene nyncuin päätetty on/ cuitengin woi sitä ihmistä/ jolda hän petetän.

23 Ja he rupeisit kyselemän keskenäns: cuca se heistä olis/ joca sen tekemän piti.

24 Ja heidän wälillens tuli rijta/ cuca heistä suurin piti oleman. 25 Nyn hän sanoi heille: mailmalliset Cuningat walidzewat/ ja waldamiehet cudzutan armollisixi Herroixi. 26 Mutta ei te nyn/ waan joca teistä suurin on/ se olcon nyncuin nuorin/ ja joca ylimmäinen on/ se olcon nyncuin palwelia: 27 Sillä cumbi suurembi on? se joca atrioidze/ taicka se joca palwele? eikö se joca atrioidze? mutta minä olen teidän keskellän nyncuin palwelia. 28 Mutta te olette ne/ jotca minun kiusauxistani minun cansani

Matth. 26: 8. Marc. 14: 12.

Jesus syö Pääsiäislamban. Matth. 26: 20. Marc. 14: 18.

Jesus asetta Ehtolisen. Matth. 26: 26. Marc. 14: 22. 1. Cor. 11. 24.

Matth. 26. 21. Ioh. 13: 21.

Opetuslasten rijta. Matth. 20: 25. Marc. 10: 24.

29 pyſytte. Ja minä säädän teille waldacunnan/ niincuin minun Iſäni sääsi minulle: Että teidän pitä syömän ja juoman minun pöydälläni/ minun waldacunnasani/ ja istuman istuinella/ ja duomidzeman caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.

Matth. 19: 28.

30 WJin HERra sanoi: Simon / Simon/ cadzo/ Sathan on teitä pyytänyt seuloxens niincuin nisuja.

31 Waan minä rucoilin sinun edestäs / ettei sinun uscos puuttuman pidä. Ja cuin sinä kerran palajat / niin wahwista weljejäs.

32 Niin hän sanoi hänelle: HERra / minä olen walmis sinun cansas fangiuxen ja cuoleman menemän.

Matth. 26: 35. Marc. 14: 30.

33 Hän sanoi: Petari / minä sanon sinulle / ei laula tänäpän Cuckoi ennen / cuin sinä colmasti minun kiellät / et tunde was minua.

Ioh. 13: 38.

34 JA hän sanoi heille: cosca minä lähetin teidän ilman säkitä/ ja cuckarota ja kengitä / puuttuico teildä mitän? He sanoit: Ei mitän.

Matth. 10: 9

35 Niin hän sanoi heille: waan nyt/ jolla säcki on/ ottacan sen / niin myös cuckaron/ ja jolla ei ole/ se myykän hamens/ ja ostacan miecan.

36 Sillä minä sanon teille: wielä sekin cuin kirjoitettu on / pitä minus täytettämän: Hän on pahain tekidin cansa luettu: sillä mitä minusta kirjoitettu on/ ne pitä loppuman.

Esa. 53: 12.

37 Niin he sanoit: HERra/ cadzo/ täsä on caxi miecka. Hän sanoi heille: Kyllä sinä on.

38 JA hän läxi ulos/ cuin hänen tapans oli/ Öljymäelle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä sihen paickan.

Matth. 26: 36. Marc. 14: 32 Ioh. 18: 1.

39 Ja cuin hän sinne tuli/ sanoi hän heille: rucoilcat ettet te langeis kiusauxeen.

40 Ja hän ercani heistä lähes kiwellä heittä / ja laski polwillens/ rucoili ja sanoi:

Jesus rucoile Krydimaas.

41 Isä/ jos sinä tahdot/ niin ota pois minulda tämä Calcki/ cuitengin ei minun tahton/ mutta sinun olcon.

Matth: 26: 14. Marc. 14: 43.

42 Niin Engeli Taiwast ilmestyi hänelle / ja wahwisti händä.

Ioh. 18: 3.

43 Ja se joutui/ että hän cuoleman cansa sodei/ ja rucoili hartamman. Ja oli hänen hikens niincuin weren pisarat / jotca maahan wuosit.

44 Ja cuin hän nousi rucoilemast / ja tuli Opetuslastens tygö / löysi hän ne murhen tähden macamast:

45 Ja sanoi heille: Mitä te macatte? nosat ja rucoilcat/ ettet te kiusauxeen langeis.

46 WJelä hänen puhuisans / cadzo/ joucko ja yxi cahdestatoistakymmenestä / joca cudzuttin Judas / käwi heidän edellänsä ja

47 lähestyi Jesusta / suuta andaman hänen.

Niin Jesus sanoi hänelle: Juda/ suun andamisellaco sinä ihmisen Pojan petät?

48

LOsca ne jotca hänen ymbärillänsä olit/ näit mitä tulewa oli/ sanoit he hänelle: HERra / emmekö me lyö miecalla?

49 Ja yxi heistä löi Pappein päämiehen palwelialta/ ja hackais pois hänen oikian corwans.

50 Mutta Jesus sanoi: sallicat tähän asti / ja cuin hän rupeis hänen corwaans/ paransi hän sen.

51 NJtta Jesus sanoi ylimmäisille Papeille/ ja Templin haldioille ja wanhimmille/ jotca hänen tygöns tullet olit.

52 Te läxitte niincuin ryöwärin tygö / miecoilla ja seipäillä/ minä olin teidän cansan jocapäiwä Templis/ ja et te ojendanet kättä minun päälleni/ mutta tämä on teidän hetkenne/ ja pimeyden walda.

53

NJin he kynniotit hänen ja tulutit / ja toit hänen ylimmäisen Papin huonesen. Mutta Petari seurais taambana.

54 Matth. 26: 57. Ioh. 18: 24.

55 Niin he wiritit walkian keskelle cartanota/ ja istuit/ istui myös Petari heidän seasans.

56 Cosca yxi pyca näki hänen walkian tykönä istuwan/ cadzoi hän hänen päällens / ja sanoi: tämä oli myös hänen cansans.

57 Waan hän kielsi ja sanoi: waimo/ en minä tunne händä. Ja wähän hetken perästä näki toinen hänen/ ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä. Petari sanoi: ihminen/ en minä ole.

Petari kieldä Jesuxen.

58 Ja lähes hetken perästä todisti myös toinen/ sanoden: totisest tämä oli myös hänen cansans: Sillä hän on Galileus.

59

60 Niin Petari sanoi: ihminen/ en minä tiedä mitäs sanot. Ja wielä hänen puhuisans / Cuckoi lauloi.

61 Ja HERra käänsi/ ja cadzoi Petarin päälle/ ja Petari muisti HERran puhen/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät.

Sup. v. 34.

62 Ja Petari meni ulos/ ja itki catkerast.

63 Mutta miehet / jotca Jesusta kynnipidit/ pilckaisit händä ja löit händä:

64 Peitit hänen silmäns/ ja hosuit händä caswoille/ ja kysyit hänelle / sanoden: Arwa / cuca se on joca sinua löi?

65 Ja paljo muuta pilcka sanoit he händä wastan.

66 Ja cuin päiwä coitti / coconnuit Cansan wanhimmat / ja Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet / ja weit hänen Raadin eteen:

Jesus duomitan cuoleman. Matth. 27: 1. Marc. 15: 1. Ioh. 18: 28.

67 Ja sanoit: Oletcos Christus? niin sano meille? Hän sanoi heille: jos minä sa-

68 non teille / et te usco: Ja jos minä myös kysyn / nijn et te wasta / et te myös päästä
69 minua. Sentähden tästedes istu ihmisen Poica Jumalan woiman oikialla puolella.
Hebr. 1:3. 70 Nijn he sanoit caicki: sinäkö sijs olet Jumalan Poica? Hän sanoi heille: tepä sen sanotta / että minä olen. Nijn he sanoit: mitä me sillen todistusta tarwidzemma? me o-
71 lemma sen cuullet hänen omasta suustans.

Vers. 16. En minä syö) Hän näyttä aina cuinga hän cuolemata muistele. v. 38. Kyllä sinä on) Se on / ei se sillen kelpa / että me rautaisilla miecoilla tappelemma / mutta tästedes tule teidän kärsiä Evangeliumin tähden / ja pitä ristiä candaman / sillä ei taita muilla Perkelettä wastan sotia / cuin hengellisellä miecalla / se on / Jumalan sanalla / jolla hän woitetan / ja ei raudalla. v. 51. Sallicat tähänasti) Se on / Andacat heidän nyt tehdä paban ajaturens jälken / nijn paljo cuin heille sallittu on / heillä on kyllä heidän Duomarins / nijn etteimeidän sitä idze tarwita costaman. v. 52. Haldioille) Ne olit Judalaiset asettanet waarin ottaman Templist / ja pitämän siellä rauha.

XXIII. Lucu.

JEsus wiedän Pilatuxen tygö / v. 1. Waan Pilatus lähettä hänen Herodexen tygö / v. 7. Taas hän wiedän Pilatuxen tygö / ja cosca hän cuule hänen / tahto hän hänen päästä / v. 11. Caicki Canssa huuta ja canda hänen päällens / Pilatus duomidze hänen cuolemaan / v. 18. Hän ristinnaulitan cahden ryöwärin keskellen ja paljon häwäistän / v. 27. Hän cuole suurella huudolla ja monella ihmellä / v. 44. Joseph Arimathiast hauta hänen wten hautan / v. 50.

Jesus annetan Pilaturen haldun. Matth. 22: 21. Marc. 12:17

1 NA caicki joucko ylösnousi / ja he
2 weit hänen Pilaturen eteen / ja rupeisit candaman hänen päällens ja sanoit: Tämän me löysimme Canssa wiettelemäst / ja kieldämäst Keisarille wero andaman / ja sanomast hä-
Matth. 27: 11. Marc. 15:2. Ioh. 18:33. 3 nens olewan Cuningan Christuxen. Nijn Pilatus kysyi hänelle / sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas? Hän wastais händä /
4 ja sanoi: sinäpä sen sanot: Pilatus sanoi Pappein Päämiehille ja Canssalle: en minä
5 löydä yhtän wica tässä Miehessä. Nijn he hogit ja sanoit: Hän kehoitta Canssan / opettain coco Judeas / ja on ruwennut Galileast haman tähän asti.
6 COsca Pilatus cuuli Galileata mainittawan / kysyi hän / jos hän Galileast
7 oli. Ja cuin hän ymmärsi / että hän Herodexen läänistä oli / lähetti hän hänen Herodexen tygö: sillä hän oli myös silloin Jerusalemis. Cosca Herodes näki Jesuxen /
8 ihastui hän sangen suuresti: sillä hän oli jo cauwan aica händä halainnut nähdäxens / että hän oli paljon hänestä cuullut / ja toiwoi
9 hänelde jongun ihmen näkewäns. Ja hän kysyi hänelle moninaisista / mutta ei hän mi-
10 tän händä wastannut. Nijn ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja cannoit cowin hänen päällens. Mutta Herodes 11
huowinens ylöncadzoit hänen / ja pilckaisit händä / pani hänen päällens walkian waatten / ja lähetti jällens Pilatuxen tygö. Si- 12
nä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäri keskenäns / joiden wälillä ennen oli waino ollut.

NIin Pilatus cudzui cocon ylimmäiset 13 Pilatus todista Christuxen wiatomudest. Matth. 27: 23. Marc. 15: 14. Ioh. 18:38. & 19: 4.
Papit ja waldamiehet ja Canssan: ja
14 sanoi heille: Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet / nijncuin Canssan häiritzijän / ja cadzo / minä olen händä tutkinut teidän edessän / ja en löydä yhtän wica hänessä / josta te cannatte hänen päällens / eikä Herodes-
15 can: Sillä minä lähetin teidän hänen tygöns / ja cadzo / ei hänestä yhtän hengen ri-
16 costa löytty: Sentähden tahdon minä hänen
17 rangaistuna päästä. Sillä hänen piti joca juhlana päästämän heille yhden wallallens.
18 Nijn coco joucko huusi / ja sanoi: ota tämä pois / ja päästä meille Barrabas.
19 Joca oli capinan ja miestapon tähden / cuin Canpungis tapahtunut oli / fangituxeen heitetty.
20 Nijn Pilatus taas puhui heille / ja tahdoi
21 Jesuxen päästä. Mutta he hunsit / ja sanoit: ristinnaulidze / ristinnaulidze händä.
22 Mutta hän sanoi colmannen kerran heille: mitästä hän paha tehnyt on? en minä löydä yhtän hengen ricosta hänes: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.
23 Mutta he hogit suurella änellä / pyytäin händä ristinnaulitta. Ja heidän ja ylimmäisten Pappein äni sai wallan.
24 Pilatus duomidze Christuxen cuolemaan.
JA Pilatus duomidzi heidän anomisens
25 jälken: Ja päästi sen heille joca capinan ja miestapon tähden oli fangituxeen heitetty / jota he anoitkin. Mutta Jesuxen andoi hän heidän halduns.
26 JA cuin he hänen ulosweit / käsitit he Simonin Kyrenist / joca pellolda tuli / ja panit hänen ristiä Jesuxen jäljes canda-
27 man.
MUtta händä seurais suuri joucko Canssa ja waimoja / jotca händä itkit ja
28 parguit. Nijn Jesus käänsi idzens heidän puoleens / ja sanoi: Jerusalemin tyttäret / älkät minua itkekö / waan itkekät idze teitän / ja teidän lapsianne. Sillä cadzo / päiwät
29 tulewat / cosca he sanowat: autuat owat

ne hedelmättömät/ ja ne cohdat/ jotca ei synnyttänet/ ja ne nisät/ jotca ei imettänet. Esa. 2: 19. Ose 10:8 Apoc. 6:16.
30 Silloin he rupewat sanoman wuorille: langetcat meidän päällem/ ja cuckuloille: peittäkät meitä.
31 Sillä jos nämät tapahtuwat tuoresa puusa/ mitä sitte cuiwetusa tapahtu.
32 Jesus ristinnaulitan. Matth. 27: 38. Ioh. 19:18. Nin wietin myös hänen cansans caxi muuta pahan tekiätä surmatta. Ja cuin he sihen sijaan tulit/ joca Pääcalloin paicaxi cudzutan/ sinä he hänen ristinnaulidzit/
33 ja ne pahantekiät hänen cansans/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle.
34 Nyn sanoi Jesus: Isä/ anna heille anderi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jagoit hänen
35 waattens/ ja heitit nystä arpa. Ja Cansa seisoi ja cadzeli/ ja Päämiehet pilckaisit händä heidän cansans/ ja sanoit: muita hän wapahti/ mutta wapahtacan nyt idzens/ jos hän on Christus Jumalan walitu.
36 Ja huorwit myös pilckaisit händä/ me-
37 nit ja cocotit hänella etickata/ sanoden: Jos sinä olet Judalaisten Cuningas/ nyn wa-
38 pahda idze sinus. Oli myös hänestä pädlekirjoitus Grecan/ Latinan/ ja Ebrean bookstaweilla kirjoitettu: Tämä on Judalaisten Cuningas.
39 Nin yxi pahantekyst/ jotca myös ripustetut olit/ pilckais händä/ ja sanoi: jos sinä olet Christus/ nyn wapahda sinus/ ja meitä.
40 Mutta toinen wastais/ ja nuhteli händä/ sanoden: ja et tosin sinäkän Jumalata
41 pelkä: ettäs olet yhdes cadotuxes? Ja tosin me olemma oikein sinä: sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken/ mutta ei tämä mitän paha tehnyt.
42 Ja sanoi Jesuxelle: HERra muista minua coscas waldacundas
43 tulet. Nyn Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpän pitä sinun oleman minun cansani Paradisis.
44 Ja se oli lähes cuudes hetki/ ja pimeys tuli caiken maan päälle/ haman yhdexänden hetken asti:
45 Ja Auringo pimeni. Ja
46 Templin esirippu repeis cahtia. Ja Jesus huusi suurella änellä/ ja sanoi: Isä/ sinun käsijs minä annan hengeni. Psal. 31: 6. Ja cuin hän sen oli sanonut/ ylösannoi hän hengens.
47 Mosca Päämies näki mitä siellä tapahdui/ cunnioitti hän Jumalata ja sanoi:
48 totisest tämä ihminen oli hurscas. Ja caicki Canssa cuin sinne cadzeleman meni/ cosca he näit mitä siellä tapahdui/ löit rindoihins/ ja palaisit cotians.
49 Ja caicki hänen tuttawans seisoit taambana/ nyn myös waimot/ jotca händä Galileast seurannet olit/ ja näit nämät caicki.
50 Ja cadzo/ yxi Raadimies/ nimeldä Joseph/ joca oli hywä ja hurscas mies:
51 Eikä ollut mieldynyt heidän neuwons ja tecoons/ joca oli syndynyt Arimathias Judalaisten Caupungis/ tämä odotti Jumalan waldacunda:
52 Hän meni Pilatuxen tygö/ ja anoi Jesuxen ruumista.
53 Ja otti sen alas/ ja käärei lynawaatteisin/ ja pani hautan/ joca calliohon hacattu oli/ johonga ei yrikän ennen pandu ollut.
54 Ja se oli walmistuspäiwä/ ja Sabbathi rupeis lähestymän.
55 Nyn waimot seuraisit jäljest/ iotca hänen cansans tullet olit Galileast/ ja cadzelit hauta/ ja cuinga hänen ruumins pandu oli.
56 Mutta he palaisit ja walmistit hywän hajuista yrtejä ja woiteita/ waan Sabbathina he lewäisit Lain käskyn jälken.

Supr. 8: 2.

Vers. 7. Heroderen läänistä) Sillä Herodes oli Tetracha Galileas/ ja Pontius Pilatus oli Maanwanhin Judeas/ cuin Lucas tietä anda/ Cap. 3: 1. v. 44. Cuudes hetki) Nimittäin Auringon nousemiset: sillä sijtä Ebrerit rupeisit hetket lukeman.

XXIV. Lucu.

Ensimäisnä Sabbathina tulewat waimot haudalle/ Jumalan Engeli ilmoitta heillen Jesuxen ylösnousemexi/ v. 1. Joca sitte ilmoitta idzens nijlle cuin Emauxeen menewät/ v. 13. Ja Apostoleille Jerusalemis/ v. 36. Selittä heillen Kirjoituxet/ lupa heillen Pyhän Hengen/ sinna heitä: Ja nijn mene hän heildä ylös Taiwasen/ v. 51.

1 Matth. 18:1 Marc. 16:1. Ioh. 20:1. Mutta ensimäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain/ tulit he haudalle ja cannoit hywän hajuista yrtejä/ jotca he olit walmistanet/ ja muutamat heidän cansans.
2 Nyn he löysit kiwen haudalda pois wiertetyxi.
3 Ja menit sijhen sisälle/ eikä löynnet HERran Jesuxen ruumista.
4 Engelit ilmoittawat waimoille Christuxen ylösnousemisen. Ja se tapahdui/ cosca he sitte epäilit/ cadzo/ caxi miestä seisoi heidän tykönäns kyldäwisä waatteisa.
5 Nyn he peljästyit/ ja löit caswons maata päin. Nyn he sanoit heille: mixi te eläwätä cuolluitten seas edzitte?
6 Ei hän ole täällä/ mutta ylösnousi. Muistacat cuinga hän teille sanoi/ cosca hän wielä Galileas oli/ sanoden:
7 Ihmisen Pojan pitä ylönannettaman synnisten ihmisten käsijn/ ja ristinnaulittaman/ ja colmandena päiwänä ylösnouseman.
8 Ja he muistit hänen sanans.

9 JA he palaisit jällens haudalda / ja ilmoitit caicki nämät yhdelletoistakymmenelle / nijn myös caikille muille. 10 Ja ne olit Maria Magdalena / ja Johanna / ja Maria Jacobi / ja muita heidän cansans / jotca näitä Apostoleille ilmiotit. 11 Ja heidän sanans näwyit hielle hourauxexi / eikä usconet heitä. 12 Nijn Petari nousi ja juoxi haudalle / ja curkisti sisälle / ja näki ainoastans lijnawaatket panduna / ja poismeni ihmetellen idzelläns sitä cuin tapahtunut oli. Petari. Ioh. 20: 6.

13 JA cadzo / caxi heistä menit sinä päiwänä yhten kylän / joca oli Jerusalemist cuudenkymmenen wacomitan päässä / Emaus nimeldä. 14 Ja puhuit keskenäns caikista nijstä cuin tapahtunut oli. 15 Ja tapahdui heidän puhuisans ja tutkistelesans keskenäns / että Jesus idze heitä lähestyi / ja matcusti heidän cansans. 16 Mutta heidän silmäns pidettin / ettei he händä tundenet. 17 Nijn hän sanoi heille: mitkä puhet ne owat cuin te pidätte keskenän käydesän / ja olette murhelliset?

18 Nijn Cleophas nimeldä wastais / ja sanoi hänelle: oletcos ainoa muucalainen Jerusalemis / joca et tiedä mitä siellä näinä päiwinä tapahdui? 19 Hän sanoi heille: mitä? He sanoit hänelle: Sytä Jesuxesta Nazarenuxesta / joca oli wäkewä Propheta töissä ja sanoissa / Jumalan ja caiken Canssan edes. 20 Cuinga meidän ylimmäiset Papit ja Päämiehet ylönannoit hänen cuoleman cadotuxeen / ja ristinnaulidzit hänen. 21 Mutta me luulimma hänen sixi / joca Israelin piti lunastaman. Ja sijtte on jo colmas päiwä tänäpän cuin nämät tapahduit. 22 Owat myös muutamat waimot meistä meitä peljättänet / jotca warahin amulla tulit haudalle / ja 23 cuin ei he löytänet hänen ruummistans / Tulit he ja sanoit: että he Engelingin näyn nähnet olit / jotca sanoit hänen eläwän. 24 Ja muutamat meistä menit haudalle / ja löysit nijncuin waimot olit sanonet / mutta ei he händä löynnet.

25 Ja hän sanoi heille: O te tompelit ja hitat sydämest uscoman nijtä caickia / cuin Prophetat puhunet owat. 26 Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän / ja hänen cunniaans sisällekäymän. 27 Ja hän rupeis Mosexest / ja caikist Prophetaist ja selitti heille caicki Kirjoituxet / cuin hänestä sanotut olit.

28 Ja he lähestyit kylä / johonga he menit / ja hän teetteli hänens edemmä käymän. 29 Ja he waadit händä / ja sanoit: ole meidän cansam / sillä ehto joutu / ja päiwä on laskenut / ja hän meni oleman heidän cansans.

30 Ja se tapahdui / cosca hän atrioidzi heidän cansans / otti hän leiwän / kijtti / murssi ja andoi heille. 31 Nijn heidän silmäns aukenit / ja he tunsit hänen. Ja hän catois heidän edestäns.

32 Ja he sanoit keskenäns: eikö meidän sydämem meisä palanut / cosca hän tiellä meitä puhutteli / ja selitti meille Kirjoituxet? 33 Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemijn / ja löysit ne yxitoistakymmendä coosta / ja ne jotca nijden cansa olit: 34 Jotca sanoit: HERra on totisest ylösnousut / ja ilmannut Simonille. 35 Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli / ja cuinga hän heildä oli tuttu leiwän murtamisesta.

36 COsca he näistä puhuit / seisoi Jesus heidän keskelläns / ja sanoi heille: rauha olcon teille. Jesus ilmoitta idzens Opetuslapsille Jerusalemis. Marc. 16: 14 Ioh. 20: 19. 37 Nijn he hämmästyit / ja pelkäisit / ja luulit hengen näkewäns. 38 Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja miksi sencaltaiset ajatuxet tulewat teidän sydämeen? 39 Cadzocat minun käsiäni ja jalcojani / että minä idze olen / ruwetcat minuun / ja cadzocat: sillä ei hengellä ole liha eikä luita / nijncuin te näettä minulla olewan. 40 Ja cuin hän nämät sanonut oli: osotti hän heille kätens ja jalcans. 41 Mutta cosca ei he wieläkän usconet ilon tähden / waan ihmettelit / sanoi hän heille: Ongo teillä täsä mitän syötä wätä? 42 Ja he panit hänen eteens cappalen paistettua cala / ja wähän kimalaisen hunajata. 43 Ja hän otti sen / ja söi heidän nähtens.

44 NIin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat / cuin minä puhuin teille / cosca minä wielä teidän cansanne olin / Sillä caicki pitä täytettämän / mitä kirjoitettu on Mosexen Lais / ja Prophetais / ja Psalmeis / minusta. 45 Silloin hän awais heidän ymmärryxens / Kirjoituxia ymmärtämän / ja 46 sanoi heille: Nijn on kirjoitettu / ja näin tuli Christuxen kärsiä / ja ylösnousta cuolluista colmandena päiwänä. Act. 17: 3. 47 Ja että hänen Nimeens piti parannusta saarnattaman / ja syndein anderiandamusta caikis Canssois / ruweten Jerusalemist. 48 Mutta te oletta caikein näiden todistajat. 49 Ja cadzo / minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päälIoh. 15: 26. Act. 1: 4.

len. Mutta teidän pitä oleman Jerusalemis / sihenasti cuin te puetetan woimalla corkeudesta. Nijn hän wei heidän haman Bethanian / nosti kätens / ja siunais heitä. Ja se tapahtui / cosca hän heitä siunannut oli / ercani hän heistä / ja meni ylös Taiwasen. Cosca he händä cumartanet olit / palaisit he Jerusalemijn suurella ilolla. Ja olit aina Templis / kyttämäs ja cunnioittamas Jumalata.

50 51 52 53

Christus asiu Taiwaseen. Marc. 16: 19. Act. 1: 9.

Werſ. 13. Wacomitta) Stadium on cappale matca / 125. askelta pitkä. Cuitengin enimmäst luetan. 32. Stadiat peninsulari. v. 49. Corkeudesta) Se tapahtui cosca hesait Pyhän Hengen / Act. 2: 2.

P. Lucan Evangeliumin loppu.

Esipuhe P. Johannexen Evangeliumist.

Nhä Johannes Kirjoitta caickein ensist Christuxen Jumaludest / ja tjancaickisest olemisest / ja mitä Johannes Castaja hänest todisti: cuinga hän rupeis Opetuslapsia cudzuman ja ihmeitä tekemän. Sijtte hänen puhens Judalaisten cansa Jerusalemis Pääsiäisestä / ja Nicodemuxen cansa / ja mitä hän sijtte Judeas teki / cap. 1. 2. 3.

1. Pääsiäinen. 2. Pääsiäinen. 3. Pääsiäinen.

II. Hänen matcustuxestans Samarian cautta Galileaan ja Jerusalemijn Pääsiäis juhlalle / ja mitä sijnä tapahtui / cap. 4. 5.

III. Cuinga hän ruocki wijst tuhatta miestä corwes / käy weden päällä / saarnais Capernaumis / cap. 6. meni Jerusalemijn Lehtimajan juhlalle / puhui Kirjanoppenuin cansa / awais yhden miehen sümät / joca sokiana syndynyt oli / cap. 7. 8. 9.

4. Pääsiäinen.

IV. Hänen matcustuxestans Kirckomessun juhlalle Jerusalemijn / ja mitä sijnä tapahtui / cap. 10. cuinga hän cuolleista Lazaruxen herätti / ja Maria hänen jalcans woiteli: hänen ajamisestans Jerusalemijn / ja Ehtolisestans Opetuslasten cansa / nijn myös heidän jalcains pesemiset / cap. 11. 12. 13.

V. Hänen opettamisestans ja lohdutussaarnastans Opetuslastens edes ennen hänen cuolematans / ja rucouxestans seuracunnan edestä / cap. 14. 15. 16. 17.

VI. Christuxen kärsimiset / cuolemast / hautamiset ja ylösnousemiset / nijn myös moninaiset ilmoittamiset Opetuslastens edes / että hän totiset oli cuolluista nosnut / cap. 18. 19. 20. 21.

P. Johannexen Evangelium.

I. Lucu.

JEsus Christus on Jumala tjancaickiset / hänen cauttans on mailma luotu / hän anda elämän ja walista caickia / v. 1. Johannes syndy / tätä todistaman / että Jumala on Ihmisexi tullut / v. 6. tämän todista hän Phariseusten ja Canssan edes: ja että hän cuule Jumalan änen hänest / ja näke Jumalan Hengen tulewan hänen päällens Castesa / v. 35. Jesus cudzu tygöns muutamat Opetuslapset / ja mene Galileaan / v. 43.

Christus on Jsän cansa tjancaickinen Jumala. Gen. 1: 1. Prov. 8: 22. & seqq. Col. 1: 15. 16.

1 Alguſa oli Sana / ja se Sana oli Jumalan tykönä / ja
2 Jumala oli se Sana: Tämä oli alguſa Jumalan ty-
3 könä. Caicki owat sen cautta tehdyt / ja ilman sitä ei ole mitän tehty /
4 joca tehty on. Hänes oli Elämä / ja Elämä
5 oli ihmisten Walkeus: Ja se Walkeus pimeydes paista / jota ei pimeydet käsittänet.

Heb. 1: 2. Esa. 9: 1. & 60: 1.

6 Yxi mies oli lähetetty Jumalalda / jonga nimi oli Johannes. 7 Se tuli sijtä Walkeudesta todistaman / että caicki uscoisit hänen cauttans. 8 Ei hän ollut se Walkeus / mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistaman. 9 Se oli totinen Walkeus / joca walista caicki ihmiset / jotca mailmaan tulewat. 10 Se oli mailmas / ja mailma on hänen cauttans tehty / ja ei mailma händä tundenut.

Johannes Baptista. Matth. 3: 1. Marc. 1: 4. Luc. 3: 3.

11 Hän tuli omillens / ja ei hänen omans händä ottanet wastan. 12 Mutta nylle jotca hänen otit wastan / andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla / jotca uscowat hänen nimens päälle. 13 Jotca ei wereſt eikä lihan tahdost / ei myös miehen tahdost / mutta Jumalast syndynet owat.